

Po stopách jedného sna

Krátky sprievodca po don Boscovom kraji

Úvod

Písať dnes o donovi Boscovi sa môže zdať zbytočné. Jednak preto, že už mnohí sa podujali opísať, zdokumentovať, analyzovať či kritizovať život a dielo turínskeho svätca. Ale aj preto, že - ako sa zdá - je málo tých, čo ešte aj teraz majú záujem čítať a zamýšľať sa nad jeho životným osudom. A tak píšem najmä pre seba, uvedomujúc si skutočnosť, že chcem odovzdať celý svoj život Pánovi a to práve v štýle Dona Bosca. Ak niekto bude čítať tieto riadky, tak píšem aj pre tých, čo v istom momente svojho života pocítili očarenie, fascináciu don Boscom. Zažili čosi z atmosféry radosti, spontánnosti, rodinnosti, dôvery a priateľstva v saleziánskom prostredí. Jedným slovom zažili niečo z don Boscovej charizmy a cítili sa byť oslovení. Až do takej miery, že sa podujali prežívať svoj život v tomto štýle aj keď v rôznych životných povolaniach.

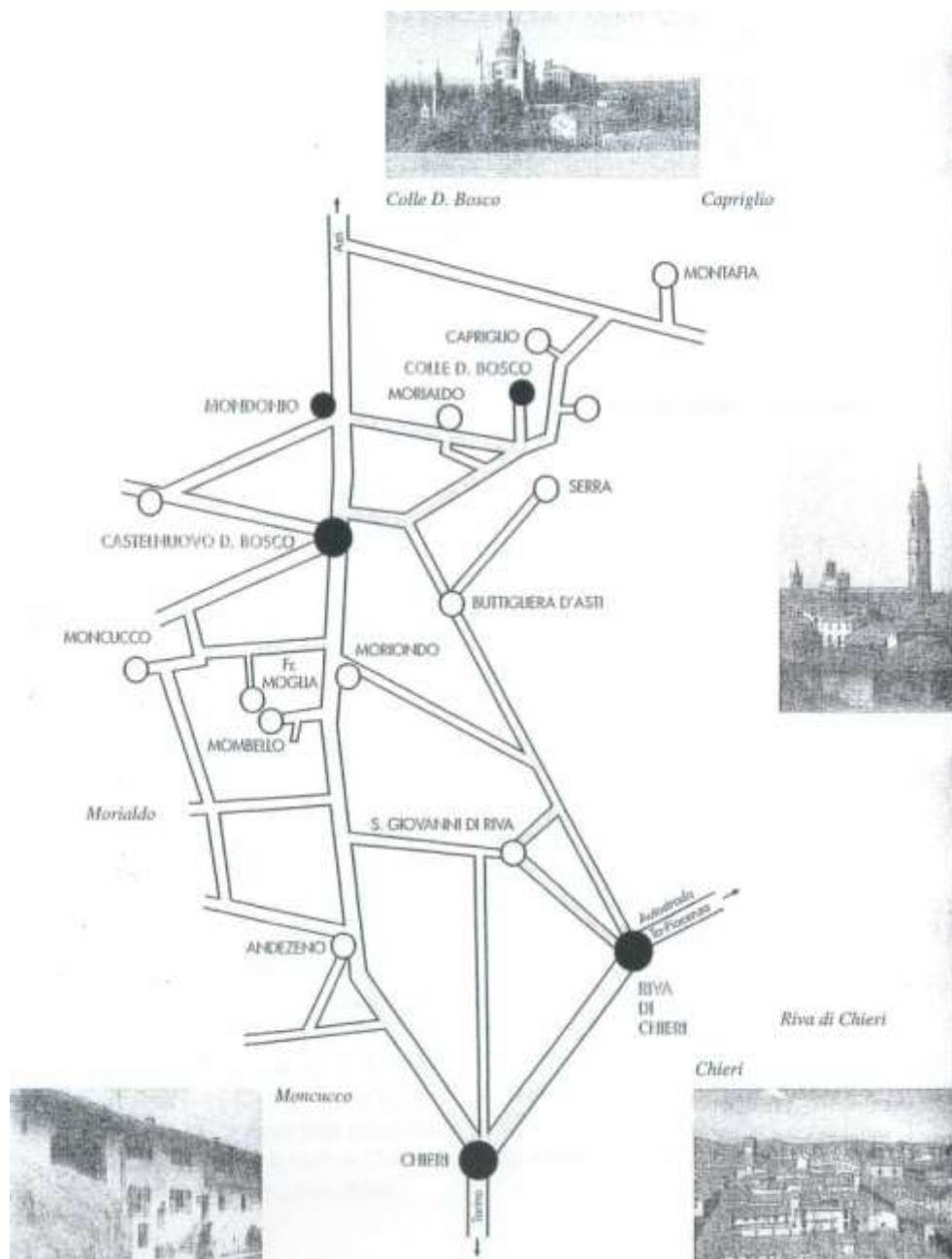
Práve tu sa nám vynárajú prvé otázky. Ako prežíval svoj život a svoje povolanie Don Bosco? Ako ho prežívam ja? Pozrime sa na skúsenosť tohto svätca, aby sme lepšie pochopili zmysel nášho života – života „saleziánskeho“ v najširšom zmysle tohto slova. Nech nám Duch, pôvodca každej charizmy pomáha objaviť krásu a hĺbku Don Bosca a jeho charizmy.¹

¹ Tieto úvahy vznikli na miestach kde náš svätec prežil svoj život. Ten, kto mal to šťastie byť tam čo len chvíľu, bude nepatrne zvýhodnený pri čítaní avšak je treba pamätať na to, že múry hovoria iba vtedy, keď sa za nimi skrýva Duch, a ten Duch pôsobí nielen v Turíne či v Becchi ale na ktoromkoľvek mieste na tomto svete.

1. DETSTVO DONA BOSCA

Don Bosco sa narodil 16. augusta 1815 v Becchi, na samote, ktorá tvorí časť Morialda. Morialdo je časťou Castelnuovo d'Asti. Becchi, dnes zvané Colle Don Bosco sa nachádza vo výške 259 m nad hladinou mora. Nachádzame sa v srdci Piemontu, uprostred hornatého kraja nazývaného Monferrato. Obytné zóny sú tu umiestnené takmer vždy na kopci rozličných vrškov, zhromaždených okolo farského kostola. V prevažnej miere je to poľnohospodárske územie, zem viníc, obilnín, kukurice, agátových lesov.

Miesta, kde prežívali svoje detstvo Ján Bosco a Dominik Savio.

Mondonio

1.1 Colle Don Bosco

Cascina Biglione (rodný dom dona Bosca)

Presne do Becchi, sa starý otec don Bosca, Filippo Antonio (1735-1802), presťahoval v roku 1793. Pracoval ako paholok na na gazdovstve Biglione. Tento dom bol zbúraný v roku 1957. Na jeho mieste stojí chrám. Až v roku 1972, vďaka historickým štúdiám, vyšlo najavo, že práve na tomto mieste sa narodil Ján Bosco.

Bol to dom v tvare L, pričom v jednej časti bývali sluhovia a druhá časť slúžila ako letné sídlo pre majiteľov gazdovstva. V časti ktorá bola vyhradená pre sluhov býval Filippo Antonio so svojimi synmi, medzi ktorými aj Francesco Luigi (1784-1817), don Boscov otec. Ich úlohou bolo obrábať majetok vlastníkov gazdovstva, ktorý sa rozprestieral na 12ha. Francesco Luigi Bosco sa oženil ako 21 ročný s Margheritou Cagliari a spolu mali dve deti: Antonio Giuseppe a Teresa Maria, ktorá zomrela krátko po narodení. V roku 1811 mu zomrela manželka a o rok neskôr, 6. júna. 1812 sa oženil s Margherita Occhiena, s ktorou mal ďalších dvoch synov: Giuseppe Luigi a Giovanni Melchiorre, budúci don Bosco.

Práve v tomto dome Jankov otec bol zasiahnutý zápalom pľúc a zomrel 11. mája 1817, vo veku 34 rokov. Toto je prvá nezabudnuteľná Jankova spomienka:

Nemal som ešte ani dva roky, keď nás milosrdný Boh navštívil veľkým nešťastím. Môj otec bol v plnej sile v najlepšom veku a usiloval sa nám dať dobrú kresťanskú výchovu. Raz po návrate z práce celý spotený neuvážene vošiel do podzemnej chladnej pivnice. Dostal prudkú horúčku. Bol to príznak ťažkého zápalu pľúc. Všetko liečenie bolo zbytočné. Po niekoľkých dňoch ho choroba skosila. V posledných hodinách prijal sväté sviatosti a odporúčal mojej matke, aby dôverovala Bohu. Umrel 34-ročný. Bolo to 12. mája 1817.

Na tieto dni sa mi zachovala jedna spomienka. Je to prvá spomienka môjho života. Všetci vychádzali z izby, kde mi umrel otec, ale ja som nechcel ísť za nimi. Mama mi povedala:

- Pod', Giovanni, pod' so mnou.
- Ak nejde otecko, nejdem ani ja - odpovedal som.
- Úbohé dieťa, už nemáš otecka.

Po tých slovách sa mama rozplakala, vzala ma za ruku a vyviedla ma von. Aj ja som sa pustil do plaču, ale len preto, že som videl plakať ju. V tom veku som ešte nevedel pochopiť, akým veľkým nešťastím je stratiť otca. Táto udalosť zaľahla na rodinu s veľkým zármutkom.²

K ťažkej rodinnej situácii sa pridala aj kritická situácia piemontskej ekonomiky, pretože roky 1816-1817 boli rokmi biedy a hladu:

Päť ľudí muselo prežiť a práve v tento rok úrodu zničilo strašné sucho. Ceny potravín ohromne stúpali. Jedna emina (miera, v Turíne 23 litrov, pozn. prekl.) pšenice stála až 25 lír a kukurice 16 lír. Ľudia, ktorí sa dobre pamätali na tie časy, mi rozprávali, že chudobní žobrali o hrst' pliev, aby si zahustili riedku slovenčovicu alebo fazuľovú polievku. Žobráci v poli umierali s ústami plnými trávy. Bola to posledná vec, ktorou sa chceli nasýtiť.

Matka mi často rozprávala, že keď chcela vyživiť rodinu, musela načrieť do posledných zásob. Potom pozbierala po dome všetky peniaze a dala ich susedovi Bernardovi Cavallovi, aby sa pokúsil zohnať dačo pod zuby. Bol to náš priateľ. Pochodil mnoho trhov, ale nezohnal nič. Nedalo sa nič kúpiť ani za najvyššie ceny.

Čakali sme ho s úzkosťou. Vrátil sa na druhý deň večer s prázdnyimi rukami. Pamätám sa, že sa nás zmocnil veľký strach, lebo v ten deň sme nemali čo položiť do úst. Matka sa pokúšala zaklopať na blízke domy, aby si dačo vypožičala, ale nik nám nemohol pomôcť. A ani vtedy nestratila odvahu a povedala nám:

- Keď otec umieral, povedal mi, aby som dôverovala Bohu. Preto si kľaknime a pomodlime sa.

² Spomienky Jána Bosca, Vydavateľstvo Don Bosco, Bratislava, 2005, 11

Po krátkej modlitbe vstala a povedala:

- V krajnom prípade treba siahnuť po krajných prostriedkoch.

Odišla do maštale a s Bernardom Cavallom zabila teľa, časť z neho hneď uvarila a dala nám večeru. Boli sme od hladu vysilený na smrť. V nasledujúcich dňoch sa jej podarilo zohnať pšenicu kdesi zďaleka, aj keď musela za ňu poriadne zaplatiť.³

La „Casetta“ (Domček)

Na tom istom vršku Becchi, asi tak 200 metrov od gazdovstva Biglione, sa nachádzala skupina domov v ktorých bývali štyri rodiny (Graglia, Cavallo, Bechis a Ronco), spolu tvorili časť nazývanu Canton Cavallo. Francesco Luigi Bosco 8. februára 1817, tri mesiace predtým ako zomrel, tu kúpil za 100 lír (cena jedného vola) jeden skromný dom. Ku kúpe tohto domu ho viedla informácia, že Biglione mal v úmysle predat' gazdovstvo, čo sa skutočne stalo v roku 1818. Súviselo to s veľkou ekonomickou krízou, v ktorej sa nachádzal celý Piemont. Keď zomrel otec Francesco Luigi, mama Margita pokračovala naďalej bývať na gazdovstve Biglione spolu so svokrou a so synmi až do polovice novembra, keď im vypršala dohoda o službe na tomto gazdovstve. Zatiaľ novokúpený dom opravili a definitívne sa tam presťahovali 13. novembra 1817. V týchto priestoroch bývali spolu mama Margita, svokra Margherita Zucca, Anton, Jozef a Janko až do roku 1831, kedy sa oženil brat Anton. Mama Margita prenechala svoju izbu Antonovi a jeho manželke a presťahovala sa ku detom. V tom istom roku brat Jozef sa presťahoval ako sluha na statok Sussambrino kde ho po Antonovej svadbe nasledovali i mama Margita a Janko, ktorý práve v tom čase chodil do školy do Castelnova. Tam zostali bývať 9 rokov. Rok predtým sa mama Margita rozhodla rozdeliť majetok medzi jednotlivých synov. Don Bosco o tom píše:

Matka videla, ako sa trápim. Vedela, že Antonio nebude súhlasiť s mojimi štúdiami. Keď Antonio dovŕšil dvadsať rokov, rozhodla sa, že sa s ním podelí o majetok po otcovi. Ale aj v tom boli veľké ťažkosti. Ja i Giuseppe sme boli ešte maloletí a bolo s tým spojené dlhé vyjednávanie a značné výdavky. No matka sa i tak rozhodla.

Tak sme v rodine ostali traja: matka, Giuseppe a ja. Stará mať umrela pred niekoľkými rokmi.

Týmto rozdelením mi padol zo srdca kameň a konečne sa mi otvorila cesta k štúdiám. Náležitosti, vyžadované zákonom, si však vyžadovali celé mesiace a tak do verejnej školy v Castelnove som začal chodiť okolo Vianoc 1830. Mal som pätnásť rokov.⁴

Anton o niekoľko rokov neskôr si postavil dom, ktorý stál oproti „Domčeku“, na mieste kde teraz stojí kostol Panny Márie Pomocnice (postavený v roku 1915). Aj brat Jozef v roku 1839 postavil v blízkosti Antonovho domu svoj dom. „Domček“ takto zostal neobývaný, slúžil ako maštal' a šopa.

Don Boscovi synovci predali „Domček“, Antonov a Jozefov dom a tiež niekoľko pozemkov saleziánom. V roku 1901 don Michal Rua, prvý nástupca don Bosca dal urobiť prvú úpravu Domčeka.

Niektoré scény rodinného života v Domčeku

Tieto múry boli svedkami múdrej kresťanskej výchovy, ktorú mama Margita dala od útleho detstva don Boscovi:

Jej najväčšou starosťou bolo vzdelat' deti nábožensky, vychovať ich k poslušnosti, podporovať ich rast a nebať sa námahy a práce. Keď som bol ešte veľmi malý, naučila ma prvé modlitby. A len čo som bol schopný pridať sa k svojim bratom, priklakol som si k nim ráno i večer a spolu sme sa modlievali modlitby i

³ Spomienky Jána Bosca, 12

⁴ Spomienky Jána Bosca, 30

ruženec. Pamätám sa, že na prvú spoveď ma pripravila ona. Šla so mnou do kostola, najprv sa vyspovedala sama, zverila ma spovedníkovi a potom mi pomáhala poďakovať sa. Pomáhala mi i ďalej, kým nevidela, že sa viem vyspovedať už aj bez jej pomoci..⁵

Na zamyslenie:

Duch Svätý vzbudil...

Ak sa pozrieme na domček v Becchi s nápisom „ Toto je môj dom " môžeme urobiť mnohé zaujímavé úvahy.

Vidiek

Na prvom mieste je treba poznamenať, že tento dom je chudobný. Nie je priestraný, zariadený iba tým najpotrebnejším nábytkom tak, že spontánne sa nám vynorí otázka: „Ako vlastne žili?“ Je to taký obyčajný dom piemontského vidieku, nemý svedok zašlých čias, postavený na vršku. Z histórie vieme, že pôvodne to bola hospodárska budova, ktorá sa v istom momente stala domom rodiny Bosco. V tomto dome rastie budúci don Bosco. Rásť na vidieku je dobré aj zlé. Ľudia v kraji Janka Bosca boli jednoduchí, pracovití, živil sa poľnohospodárstvom a nebolo väčšieho nešťastia ako suchota. Vtedy sa zomieralo od hladu. Zato nebolo väčšej radosti ako úrodný rok. Chod času bol poznačený náboženskými sviatkami, jarmokmi, ktoré sa tak stávali príležitosťou k stretnutiu, k zábave. Ľudia boli hlboko nábožní, viera sa stala súčasťou ich života a sprevádzala osobu od kolísky až po hrob. Nuž, vidiek v čase Janka Bosca bol prostredím naozaj kresťanským.

Rodina

Na druhom mieste sa bližšie pozrieme na rodinu don Bosca. Otec Francesco Bosco je jednoduchý, pracovitý dedinčan, ktorý si pomaly nadobudol istý majetok, ktorý mu stačil na zabezpečenie rodiny. Mama Margita, pochádzajúca z ned'alekého Capriglia sa vydala za vdovca - Francesca a mali spolu dve deti. Jozef starší a Janko - najmladší z celej rodiny. Janko nemal ešte ani dva roky, keď mu zomrel otec. Smrť vo vtedajšej dobe nebola ničím výnimočným. Vojny, epidémie, nezdravé hygienické podmienky spôsobili to, že smrť sa stala súčasťou života. Takouto nechcenou súčasťou sa stala aj v rodine Bosco. Je to prvý moment na ktorý si malý Janko spomína. V roku 1874 už ako don Bosco píše "Plakal som. I keď som ešte v tom veku nebol schopný pochopiť čo to znamená stratit' otca"

Naozaj, iba postupom času Janko zistí čo to znamená nemať otca. Možno raz, už ako kňaz v Turíne, po tom čo stretne rôznych „Bartolomejov" z Asti, Val di Susy, Monferatta, bude schopný pochopiť ich situáciu a možno že sa mu neraz vybaví tá hrozná veta: „Už nemáš otca, Janko..."

Chýbajúci otec musel byť nahradený matkou. Kto bola Margita Occhiena? A ako sa jej podarilo vychovať svojich chlapcov? V odpovediach na tieto otázky sa skrýva aj semiačko preventívneho systému dona Bosca. Don Bosco, ako kňaz a vychovávateľ iba aplikuje nikdy nenapísane výchovné princípi, ktoré videl a prežíval na vlastnej koži v rodnom dome. Aby

⁵ Spomienky Jána Bosca, 14

sme túto výchovu lepšie pochopili pomôžeme si klasickou historkou o rozbitej fľaši oleja. Mama je na trhu, chlapci sami doma. Samozrejme, že sa musí niečo prihodiť. A naozaj, „veľká fľaša oleja sa rozbila“ Nuž, vyliaty olej je ťažko ukryť. Čas uteká a mama sa už blíži k domu. Janko, celý nesvoj vezme palicu a ide jej naproti. V nasledujúcom dialógu sa vyrieši všetko. Chlapci vedia, že čosi pokazili, že nie všetko je správne a dovolené. Mama je však pre nich autorita, majú ju radi ale aj sa boja, ona zas je dobrá ale má aj rešpekt. A teda existuje medzi mamou a synmi dôvera, a v atmosfére dôvery sa vedia porozprávať aj o nie celkom správnych veciach, skutkoch a udalostiach. Dôvera a láska spojená s rešpektom spôsobia, že aj nepríjemnosti sa vyriešia bez trestov a s istou motiváciou do budúcnosti. V roku 1872 don Rua mal prednášku pre saleziánov asistentov kde okrem iného povedal: „Salezián musí mať autoritu u chlapcov a zároveň musí byť milovaný chlapcami. Má autoritu, lebo chlapci vedia že mu nič neujde z toho čo robia, a je milovaný, lebo chlapci vedia, že žije iba pre nich a je ochotný obetovať všetko pre ich dobro.“ Odkiaľ na také niečo prišiel don Rua? Jednoducho, všimol si don Bosca. A odkiaľ to mal don Bosco? Nuž prave takýto spôsob výchovy zažil pri mame Margite. Som presvedčený o tom, že v tomto mixe rešpektu a lásky, ktorým je poznačený vzťah vychovávateľa a chlapca sa skrýva tajomstvo preventívneho systému. Bez tohto vzťahu všetky naše prostredia a aktivity stratia svoju pravú saleziánsku atmosféru.

Môžeme si všimnúť aj ďalšie elementy výchovy mamy Margity.

1. Starosť o náboženskú výchovu. Toto bola jej prvoradá starosť. Janko Bosco sa nestal kresťanom, pretože mal dobrého farára alebo dobrého animátora, ale pretože mal dobrú - svätú mamu. „Boh ťa vidí“, „Pán stvoril toto všetko“ a iné poučenia mamy Margity sa zapísali do srdca Janka Bosca. Zdvihnúť oči od krásy prostredia a vidieť v ňom krásu Stvoriteľa tu na tom mieste v Becchi nebolo až také ťažké.
2. Nechýbali však ani snahy o - povedali by sme dnes- výchovu v ľudskej oblasti. Stačí spomenúť pracovitost', ktorá bola typická nielen v rodine Bosco ale pre ľudí celého kraja. Veru práca nechýbala, avšak prekvapuje ako mama podporovala Jankove štúdiá, ktoré sa stali naozajstným rodinným problémom a príčinou nedorozumení a hádok v rodine. V tomto prípade ako aj v iných udalostiach vidíme slobodu s akou mama Margita umožnila svojim synom vybrať si cestu života. Úcta k iným, nezištná pomoc, čestnosť, pohostinnosť, pomoc chudobným... To všetko sú hodnoty, ktoré sa dýchali v dome mamy Margity.

Zhrnieme našu úvahu:

Svätý Duch vzbudil a prv ako vzbudil predvídal. Predvídal chlapca - úplne normálneho, ktorý sa narodil v jednej obyčajnej rodine, ktorá bola poznačená predčasnou smrťou otca. A to všetko v chudobnom prostredí. V rodine nebola bieda, avšak mala ďaleko k akémukoľvek pohodliu. V rodine zažíval radostné chvíle ale aj problémy- materiálne ale najmä vzťahové. V okolí sa stretával s dobrými ľuďmi ale nechýbali ani tí zlí.

Práve v takomto prostredí Svätý duch koná. Koná, pretože ľudia mu dovoľia konať. Koná, pretože okrem toho, že sa starajú o vinice, starajú sa najmä o „dušu“. A teda Duch vzbudzuje a volá - a Janko sa nechá volať a vydáva sa na cestu so všetkým svojím bohatstvom, skúsenosťami, hodnotami, radosťami aj bolesťami, ktoré si priniesol

z rodného domu.

Zostáva sa nám opýtať? A čo ja? Ako odpovedám na volanie Ducha? Aké hodnoty a skúsenosti si nesiem so sebou? V živote Janka Bosca sa aj tie najobyčajnejšie hodnoty a skúsenosti stali neobyčajnými. A to preto, že sa stali nástrojom v rukách Ducha. Ducha, ktorý oživuje. Ktorý oživuje aj nás.

Jozefov dom

Jozef sa oženil v roku 1833 s Mariou Calosso a spolu mali 10 detí. Po deviatich rokoch života na statku Sussambrino kúpil pozemok a postavil dom, v ktorom býval so svojou rodinou až do svojej smrti (1862). Na prízemí domu sa nachádza múzeum poľnohospodárskeho života. Jednu miestnosť na prízemí Jozef upravil na kaplnku, ktorú don Bosco zasvätil Ružencovej Panne Márii. Kaplnka bola otvorená 8. októbra 1848. V tejto kaplnke slávil don Bosco každý rok sviatok Panny Márie Ružencovej spolu s chlapcami z oratória. Na tomto mieste 3. októbra 1852 Michal Rua a Giuseppe Rocchietti prijali klerické rúcho. V tejto kaplnke sa 2. októbra 1854 modlil Dominik Sávio krátko pred svojím prvým stretnutím s don Boscom.

Na poschodí Jozef rezervoval jednu izbičku pre dona Bosca, ktorý ju používal vždy keď prichádzal do Becchi (izba „Z“).

V izbe ktorá je označená „R“ bol senník, kde spali chlapci z oratória keď prichádzali spolu s don Boscom na jesenné výlety.

Kostol Panny Marie Pomocnice

Kostol bol postavený v rokoch 1915-1918 na návrh don Pavla Alberu, druhého nástupcu dona Bosca. Don Albera mal na to trojitý dôvod:

- osláviť storočnicu narodenia don Bosca;
- osláviť storočnicu ustanovenia liturgického sviatku Panny Márie Pomocnice,
- vzývať pokoj pre celý svet, ktorý bol v tom čase ohrozený svetovou vojnou;

Pamätník „Janko na lane“

Bol zhotovený v roku 1929. Jeho autorom je Ennio Tesei. Pripomína momenty keď Janko priťahoval pozornosť chlapcov umeleckými kúskami, po ktorých nasledovali modlitba a príbeh.

V lete sa to všetko menilo a stávalo záväzným. Vo sviatočné dni chodili za mnou chlapci z blízkych domov i z ďalekých osád. Robil som im predstavenia, na ktorých som im predvádzal hry, čo som sa naučil.

Chodieval som na jarmoky a slávnosti, aby som dačo odkukal od šudiarov a kaukliarov. Pozorne som sledoval ich kúsky a šikovnosť. Keď som sa vrátil domov, skúšal som to dotiaľ, kým sa mi to nepodarilo. Samozrejme, že som musel riskovať i pády, kotrmelce a premety. A predsa, aj keď je to ťažko uveriť, v jedenástich rokoch som už robil kaukliarske kúsky, salto mortale, chodil som na rukách, skákal a tancoval som na lane ako profesionálny kaukliar.

Každé sviatočné popoludnie bolo predstavenie.

V Becchi je lúka s niekoľkými stromami. Stála tu aj silná zimná hruška. Na túto hrušku som si priviazal lano, natiahol som ho a priviazal o iný strom. Vedľa som si postavil stolík s kúzelníckou taškou. Na zem som prestrel koberec na jednoduché cvičenie.

Keď bolo všetko pripravené a mnoho divákov dychtivo čakalo na začiatok predstavenia, vyzval som všetkých pomodliť sa ružencem a zaspievať dajakú nábožnú pieseň. Potom som vystúpil na stoličku, aby som povedal kázeň. Zopakoval som totiž to, čo som predpoludním počul pri omši, alebo som porozprával dačo zaujímavého, čo som počul alebo čítal v dajakej knihe. Po kázni sme sa zasa nakrátko pomodlili a predstavenie sa začalo. Kazateľ sa premenil na profesionálneho kaukliara.

Robil som salto mortale a iné odvážne cviky. Chodil som na rukách. Potom nasledovali kaukliarske čísla. Hltal som peniaze a potom som ich lovil divákovi z konca nosa. Rozmnožoval som farebné guľôčky a vajcia, premieňal som vodu na víno, zabil som kohútika a rozsekal na kúsky a potom som ho hneď vzkriesil, aby všetkým veselo zaspieval.

Nakoniec som vyskočil na povraz, chodil som po ňom isto ako po chodníku, skákal som, tancoval, chytil som sa ho rukami a nohy som vyhadzoval do vzduchu alebo zavesený za nohy som lietal dolu hlavou.

Tieto hodiny však vyčerpávali. Zakončil som predstavenie, krátko sme sa pomodlili a diváci sa rozšli domov.⁶

Na zamyslenie:

Kúzelník

Pamätník don Bosca kaukuliara, vo svojom „železnom“ chlade nám môže pomôcť pochopiť don Boscovu povahu. Už niekto z nás skúsil naučiť sa nejaké kúzlo? Alebo si vyskúšal jednoduché žonglovanie, nebodaj prejsť sa po lane? Je jasné, že aj ten najjednoduchší kúsok si vyžaduje hodiny a hodiny cvičenia, velikánsku trpezlivosť, stovky nepodarených pokusov... Slovom don Bosco ako chlapec musel byť tvrdohlavo zanovitý, keď sa naučil kúsky, ktoré opisuje. Táto tvrdohlavá vytrvalosť ho neopustila ani počas jeho štúdií ani počas jeho pôsobenia v Turíne. Zanovitosť s akou hľadal možnosti pomôcť opusteným chlapcom, vytrvalosť s akou zakladá saleziánsku spoločnosť, tvrdohlavosť v jeho konfliktoch s nevlastným bratom, s farármi v Turíne, s vlastným biskupom. Naozaj, keď don Bosco bol presvedčený o dobrej veci, iba ťažko mu ju vyhovoriť. Sám píše: „Keď mi nejaká vec neide, počkám, vyskúšam to neskôr, pôjdem na to z inej strany, urobím všetko preto aby sa mi to podarilo“ Nuž, iba ťažko si vieme predstaviť, že by don Bosco dosiahol všetko to, čo dosiahol, keby sa nechal znechutiť pri prvej príležitosti. V tejto zanovitej vytrvalosti treba hľadať jednu s príčin úspechu jeho diela ako aj úspechu jeho výchovného systému. Systému, ktorý neláme palicu nad prvým výchovným neúspechom, ale skúša to stále znova a znova. Lebo ak vytrvalosť pomáha prekonať všelijaké materiálne ťažkosti oveľa viac to platí vo výchove. Trpezlivosť a vytrvalosť sú neodmysliteľnými vlastnosťami každého animátora, ktorý tak ako don Bosco, sa musí vysporiadať s neúspechom, s „nedá sa“, so sklamaním.

Zhrnieme našu úvahu:

Škaredý železný pamätník nám môže pripomenúť nakoľko sme vytrvalí, koľkokrát sa necháme znechutiť v našej práci, koľkokrát to vzdáme... Nechýba nám náhodou zanovitosť mladého kaukuliara, ktorý sa snaží naučiť nejaké kúsky, len aby mal čím zabaviť svoje malé obecnstvo?

⁶ Spomienky Jána Bosca, 19 - 20

Miesto, ktoré pripomína don Boscov sen z deviatich rokov

Tento pamätník bol postavený v roku 1929. Autorom malieb je Pietro Favaro. Don Bosco takto opisuje svoj sen:

V tom čase som mal sen. Vryl sa mi hlboko do pamäti na celý život.

Snívало sa mi, že som blízko domu na širokom dvore. Zabávalo sa tu mnoho chlapcov. Doktorí sa smiali, iní sa hrali a mnohí aj kliali. Keď som počul toto rúhanie, vrhol som sa na nich. Chcel som ich umlčať slovami i päšťami.

Tu sa zjavil vznešený muž v dôstojnom oblečení. Celý bol zahalený do bieleho plášt'a. Tvár mu tak žiarila, že sa nedalo do nej ani pozrieť. Oslovil ma menom a rozkázal mi, aby som sa postavil na čelo týchto chlapcov. A dodal:

- Musíš si ich za priateľov získať dobrotou a láskou, a nie bitkou. Daj sa s nimi do reči a vysvetli im, že hriech je najväčšie zlo a priateľstvo s Bohom že je vzácne dobro.

Zmätený a prestrašený som sa vyhovárал, že som len úbohý chlapec bez vedomostí a takým uličníkom nie som schopný hovoriť o náboženstve.

V tej chvíli sa chlapci prestali ruvať, vykrikovať a preklínať a všetci obstúpili hovoriaceho. Ani som nevedel, čo hovorím, keď som sa ho spýtal:

- Kto ste, že žiadate odo mňa také nemožné veci?

- Práve preto - odpovedal - že sa ti to zdá také nemožné, musíš to urobiť možným tým, že poslúchneš a nadobudneš si vedomosti.

- Ako si možno nadobudnúť vedomosti?

- Dám ti učiteľku. Pod jej vedením sa staneš múdрым, lebo bez nej je i tak každá múdrosť iba nevedomosťou.

- Ale ktože ste?

Som Synom tej, ktorú ťa tvoja matka naučila pozdravovať trikrát denne.

- Moja matka mi vždy hovorí, aby som sa bez jej dovolenia nestýkal s neznámymi. Povedzte mi teda, ako sa voláte.

- Na to sa spýtaj mojej matky.

V tej chvíli som zbadal vedľa neho vznešenú pani, odetú žiarivým plášt'om ako by bol samá jagavá hviezda. Keď videla, že môj zmätok rastie, zakývala mi, aby som sa priblížil, chytila ma dobrotivo za ruku a povedala mi:

- Pozri sa.

Obzrel som sa a videl som, že všetci tí chlapci zrazu zmizli. Miesto nich tu bolo mnoho kozliat, psov, mačiek, medveďov a iných zvierat.

Vznešená pani mi povedala:

- Toto je tvoje pole, tu budeš pracovať. Bud' pokorný, statočný a silný a čo vidíš, že sa teraz deje s týmito zvieratami, musíš urobiť s mojimi synmi.

Obzrel som sa znova a miesto tých divých zvierat sa tu objavili krotké baránky, ktoré pobehovali a poskakovali okolo tohto muža a panej a radostne bľáčali na ich počesť.

Pustil som sa - stále vo sne - do plaču a povedal som tej panej, že z toho nič nechápem. Položila mi ruku na hlavu a povedala:

- Časom všetko pochopíš.

Len čo to vyriekla, prebudil ma akýsi hrnot a všetko zmizlo.⁷

Na zamyslenie:

Sen

Don Boscov sen z deviatich rokov je stále zdrojom nekonečných úvah a zamyslení. Ešte aj dnes je aktuálny a ak chceme pochopiť aspoň niečo zo života dona Bosca a teda aj z nášho

⁷ Spomienky Jána Bosca, 15

poslania, musíme sa pozerat' na jeho sen. Ponúkame niekoľko myšlienok.

1. Prvá skutočnosť, ktorá nám udrie do očí je fakt, že Boh hovorí. Hovorí ku mne, hovorí do môjho života. Pán chce byť v priamom kontakte so mnou. Povedali sme, že Duch si všetko pripravoval v živote Janka Bosca cez jeho prostredie, jeho rodinu a pod. Ale to nestačí. Musí prísť moment osobného oslovenia. V don Boscovom živote týmto momentom bol jeho sen.
2. Pán hovorí, avšak ani zďaleka nie je hneď všetko jasné. Naopak, jeho slovo provokuje samé otázky. Otázky na ktoré sa nedá rýchlo odpovedať. Odpoveď sa dá nájsť iba pýtajúc sa. Janko Bosco sa pýta, hľadá a počúva Boží hlas. A Pán je prítomný v jeho živote a tajomne ho sprevádza. Vznikne tak celoživotný dialóg, ktorý sa už nikdy nepreruší. Stojí ešte za povšimnutie skutočnosť, že nie Don Bosco si vymyslel svoj sen, ale že Pán mu dal sen do srdca a celý život don Bosca nie je ničím iným, iba jeho uskutočnením.
3. V sne je znázornené celé Don Boscovo poslanie. Je tam obsah - „chlapci zlí čo sa bijú“ - je tam spôsob - „nie bitkou ale láskou“ - sú tam tí, čo ukazujú cestu - „Mária, Ježiš“ - a sú tam aj potrebné podmienky - „poslušnosť, pokora, sila“. Sen ukazuje „projekt“ ktorý Don Bosco mal zrealizovať v svojom živote.

Zhrnieme našu úvahu:

„Projekt“ je pripravený pre každého jedného z nás. Objavíme ho iba vďaka osobnému osloveniu, ktoré zažijeme v stretnutí s Pánom a je ilúziou očakávať, že všetko nám hneď bude jasné. „Projekt“ pochopíme iba vtedy, keď ho začneme uskutočňovať. Rozdiel medzi slávnymi a poznanými „projektmi“ (Don Bosco, Matka Tereza) a medzi tými nepodarenými, zabudnutými, nikdy neuskutočnenými nie je vo veľkosti projektu ale vo veľkosti a veľkodušnosti odpovede, ktorú osoba dala na volanie Pána. Veľkosť odpovede, je veľkosť odvahy, vytrvalosti, presvedčenia, lásky, je to veľkosť viery. Pre aký „projekt“ žijem ja? Kto je tvorca môjho „projektu“? Vo veľkosti mojej odpovede na Boží projekt so mnou sa skrýva tajomstvo môjho šťastného a spokojného života.

Pamätník mamy Margity

Jeho autorom je Enrico Manfrini. Bol zhotovený v roku 1992 z bronzu.

Chrám ku cti dona Bosca

Počas druhej svetovej vojny hlavní predstavení saleziánov urobili sľub postaviť veľký chrám ku cti dona Bosca v blízkosti jeho rodného domu, aby takto obdržali ochranu pre saleziánske domy po celom svete. Tento projekt sa začal realizovať koncom päťdesiatich rokov pod vedením don Renata Ziggiothiho, piateho nástupcu dona Bosca. Za týmto účelom dali zbúrať dom „Biglione“, nepoznajúc ešte jeho historickú hodnotu. Chrám projektoval ing. Enea Ronca, neskôr bol upravený saleziánskym koadjutorom Giovannim Rubatom. Stavba sa zrealizovala v rokoch 1961-1966. Mozaiky na vonkajšej fasáde chrámu boli zrealizované firmou Bernasconi podľa návrhu Maria Boganiho:

- don Bosco, ktorý s láskou dobrého Pastiera prijíma pútnikov;
- Janko, ktorý je obklopený chlapcami pod starostlivým dohľadom mamy Margity;
- Valdocco, miesto hry a radosti. Mária ako matka a učiteľka sprevádza a vedie don Bosca vo všetkých jeho činoch;

Dolná časť chrámu

Bola slávnostne inaugurovaná don Luigi Riccerim, šiestym nástupcom dona Bosca, 15 augusta 1965. Mal'ba na pozadí svätyne bola realizovaná maliarom Mario Caffaro Rore a zobrazuje don Boscove jesenné výlety s chlapcami z oratória do Becchi. Za presbytériom je umiestnená relikvia dona Bosca, na mieste kde stál dom, v ktorom sa narodil don Bosco. Dve veľké nástenné mal'by Mária Boganiho vytvárajú historické pozadie pre relikviu. Vľavo: sobáš Francesca Bosca a Margity Occhiena, Jankov krst a dom, v ktorom sa Janko narodil. Vpravo: ťažký roľnícky život a smrť Jankovho otca.

Horná časť chrámu

Bola dokončená v roku 1984 podľa projektu Augustína Agostiniho a vyzdobená mal'bami Luigiho Zontu. Chrám však mal viacero nedostatkov. Vďaka dobrodincovi pôvodom z Castelnova, žijúcemu v USA sa mohol chrám upraviť. Bol obnovený v jubilejnom roku 2000. Socha don Bosca pri vchode do chrámu je z roku 1920, dar Združenia učiteľ'ov Talianska. Nad vchodom do chrámu je freska, ktorej autorom je Mário Bogani. Zobrazuje rozličné národy, ako symbol univerzálnosti saleziánskeho diela. Vpravo od vchodu je pamätník, ktorý pripomína návštevu Jána Pavla II. (3.9.1988), pri príležitosti stého výročia smrti don Bosca a blahoslavenia Laury Vicuňovej. Vtedy Jan Pavol II. nazval Colle „vrch mládežníckych blahoslavenstiev". Interier bol projektovaný Stefanom Trucom. Chrám ma kapacitu 1500 osôb. Je úplne pokrytý lipovým drevom. Impozantná socha Zmŕtvýchvstalého je vysoká 8 m a otvorené náručie má šírku 6 m. Po bokoch chrámu je Via Lucis vyrezaná z lipového dreva. Jednotlivé zastavenia sa viažu k soche Zmŕtvýchvstalého. Vpravo od hlavného oltára sú tri obrazy mal'ované na plátne od Boganiho: sen z deviatich rokov a začiatky jeho realizovania; udalosť z 8. decembra 1841; Pinardiho dom. Vľavo je zobrazený don Bosco ako zakladateľ dvoch kongregácií; Dominik Savio, Laura Vicuna, Zeffirino Namuncura ako ovocie saleziánskej charizmy. Vyjadrujú úzky vzťah medzi donom Boscom a mladými; Socha z bronzu vyobrazuje mamu Margitu s don Boscom je vyjadrením jedného z hlavných pilierov výchovného systému dona Bosca.

Na zamyslenie:

Archa

Je len málo chrámov na svete, kde by som sa cítil tak dobre, ako v hlavnom chráme na Colle don Bosco. Človek sa tam cíti tak malý, ale zároveň je prijatý. Cíti sa tam - jednoducho dobre.

Architektúra kostola sa inšpiruje starozákonnou archou. Podľa tohto príbehu, Boh si vybral niektorých ľudí, zavola ich do archy aby ich tak zachránil od smrti. V Ježišovi Kristovi nás Boh volá do novej archy - do jeho cirkvi, aby nás tak spasil. Táto nová archa je nevyhnutné urobená v tvare kríža - aby sme si pamätali akým spôsobom nás spasil - a na jej čele sa nachádza mohutná socha jej hlavy - vzkrieseného Ježiša Krista. Jeho vzkriesenie (Pascha) nám dalo do rúk kľúče od tejto novej archy, v ktorej môžeme nájsť spásu.

V tomto kontexte je teda nevyhnutné sa opýtať: čo je to tá Pascha? Pascha, to je prechod zo smrti do života, od zla k dobru, pascha to je energia a radosť, ktorá nás naplňuje, je to základ nášho spoločenstva v Ježišovi Kristovi. Pascha to je nový začiatok. Naozaj márna by bola naša viera, keby nebolo Paschy.

Pripomínam, že don Bosco začal svoje dielo na Valdoku v deň Paschy. A jeho dielo pre

chudobných chlapcov nebolo nič iné ako život, radosť, nový začiatok, prechod z tmy do svetla. Pre týchto chlapcov to naozaj bola Pascha. Takto chlapci našli v skazenom svete svoju archu. Oratórium don Bosca sa stalo novou archou, s Ježišom Kristom, ktorý nebol ukrytý kdesi v kúte, ale bol silno (mohutne) prítomný.

Tak ako Pascha prebudila v apoštoloch netušené energie, ich osobné dary, ich horlivosť tak oratórium don Bosca prebudí a objaví osobné dary každého člena, ktorý ich potom používa na účinné ohlasovanie božieho kráľovstva. Tak ako Pascha darovala apoštolom jeden nový a nádherný život, tak aj každý, kto príde do oratória a objaví lásku Ježiša Krista začne žiť jeden nový a nádherný život.

Zhrnieme našu úvahu:

Každé jedno saleziánske oratórium je nová archa - tá v ktorej Ježiš Kristus je silno prítomný. Každé jedno oratórium je miestom, kde mladí ľudia zažijú osobnú Paschu. Paschu, ktorá pre nich bude naozaj prechod zo smrti do života, ktorá im umožní objaviť netušené možnosti, dary, charizmy. Miesto, kde pre nich začne nový život. Miestom, kde sa začne ich nové dobrodružstvo. Dobrodružstvo ohlasovania a evanjelizácie. Príbeh dvoch emauzkých učeníkov je toho jasným svedectvom. Tak, toto bol stručný opis nášho saleziánskeho strediska....

Misijné múzeum

Materiál, ktorý je vystavený v múzeu bol zozbieraný saleziánskymi misionármi a vystavený poprvykrát v Ríme v roku 1925, pri príležitosti 50. výročia prvej misijnej výpravy. V roku 1941 podstatná časť materiálu bola prenesená na Colle. Posledná úprava múzea bola v roku 2000.

1.2 Morialdo

Dom, v ktorom žil Dominik Sávio

V tomto dome, ktorý patril rodine Viale, od novembra 1843 do februára 1853 býval Dominik Sávio. Rodina Sávio sa sem prisťahovala z S. Giovanni Riva, keď mal Dominik jeden rok. Neskôr sa presťahovali do Mondonia. Tieto presuny boli motivované hľadními pracovných možností, pretože rodina nevlastnila žiadne nehnuteľnosti. Tieto múry boli svedkami Dominikovho detstva, života v rodine, základnej kresťanskej výchovy. Za zmienku stojí slávnosť prvého sv. prijímania, ktorá bola v kostole v Morialde 8. apríla 1849. Dominik si vtedy urobil známe predsavzatie, ktorým ostal verný po celý svoj život.

Kostol sv. Petra a dom don Calossa

Tento kostol navštevovali spravidla rodiny z Becchi, príliš vzdialené od farského kostola v Castelnouve. V dome vedľa kostola býval kaplán, ktorého vydržovali osadníci z Morialda a ktorý bol farárom z Castelnouva poverený službou vo filialnom kostole. Toto miesto je spojené osobitne s dvoma postavami, ktoré výrazne zasiahli do života Janka Bosca: don Giovanni Calosso a don Giuseppe Cafasso.

Don Calosso a Janko Bosco

V lete 1829 prišiel do Morialda don Giovanni Melchiorre Calosso ako správca miestnej filialky. Prvé stretnutie medzi don Calossom sa odohralo cestou z misií v Buttigliere, ktoré sa

uskutočnili pri príležitosti jubilejného roku, ktorý vyhlásil pápež Pius VIII. Don Bosco spomína na tohto kňaza so zvláštnym dojatím:

Len čo som začal chodiť k don Calossovi, hneď si získal moju dôveru. Porozprával som mu, čo robím, o čom rozprávam a zdôveril som samu dokonca i so svojimi myšlienkami. Tak mi mohol správne poradiť. Prvýkrát som pocítil istotu, že mám vodcu a že som pre svoju dušu našiel priateľa. Prvá vec, čo mi zakázal, boli môjmu veku neprimerané kajúce skutky, čo som robil. Povzbudil ma, aby som miesto toho radšej chodieval často na spoveď a prijímanie. Naučil ma každý deň chvíľu rozjímať alebo azda dačo nábožného si prečítať. Celý voľný čas vo sviatočné dni som strávil u neho. Vo všedné dni, vždy keď som len mohol, som mu chodil ministrovat'. V tom čase som začal zakúšať radosť z duchovného života. Dovtedy som žil akosi materiálne, skoro ako stroj, ktorý dačo robí, ale nevie prečo. V polovici septembra som začal s taliančinou. Učil som sa gramatiku a cvičil som sa v slohovaní. Na Vianoce som mal v rukách už latinskú gramatiku. Na Veľkú noc som začal prekladať z latinčiny do taliančiny a z taliančiny do latinčiny. Za ten čas som nikdy nevynechal svoje predstavenia, v lete na lúke a v zime v maštaliach. Príbehy, čo som počul od don Calossa, i jeho slová mi pomáhali posilniť moje «kázne». Bol som šťastný. Zdalo sa mi, že sa mi splnili všetky moje túžby. A zatiaľ všetky moje nádeje sa rozplynuli v novom nešťastí, v ťažkom utrpení.⁸

Don Bosco prežil niekoľko mesiacov pokojného obdobia, štúdia a práce u don Calossa. Našiel v ňom duchovného otca, ktorý mu pomáhal kresťansky vyzrievať a kráčať cestou povolania, ktoré mu ukázal Boh vo sne z deviatich rokov. Jeho nádej však skončila náhlou smrťou don Calossa 21. novembra 1830. Don Bosco takto spomína na túto smutnú chvíľu:

Smrť don Calossa bola pre mňa, ako som už povedal, hotovou pohromou. Plakal som a nik ma nevedel potešiť. Cez deň som naň myslel a v noci sa mi o ňom snívalo. Stále to bolo horšie a matka sa vážne obávala, že ochorím, a preto ma poslala na dajaký čas k starým rodičom do Capriglia. Vtedy sa mi prisnil ďalší sen. Videl som akúsi osobu, ktorá mi prísne vytykala, že som svoju nádej vkladal do ľudí a nie do dobroty Boha, nášho Otca.⁹

Na zamyslenie:

Dobrý pastier

Blízko Becchi, v lokalite zvanej Morialdo sa nachádza kostol sv. Petra. Je pravdepodobné, že malý Janko Bosco často chodieval do tohto kostola, ktorý mu bol bližší ako farský kostol v Castelnouve. V roku 1829 sem prišiel nový kaplán. Don Colosso, už bol na sklonku svojho života, ktorý mu pripravil nejednú horkú situáciu. Môžeme predpokladať, že túžil v pokoji prežiť svoju starobu, ďaleko od ruchu a zhonu mesta. Don Bosco sa veľmi dobre pamätá na svoje prvé stretnutie s novým kaplánom. Na ceste z Buteglieri do Morialda vzniklo nové priateľstvo medzi starým kňazom a chlapcom túžiacim po štúdiách. Myslím, že tento vt'ah je hodný našej pozornosti a pozrieme sa na neho bližšie.

V prvom rade je potrebné si uvedomiť, že don Bosco opisuje tieto skutočnosti okolo roku 1873 (viac ako 50 rokov po smrti don Calossa) z cieľom poučiť a formovať svojich saleziánov. Preto pochopíme, prečo don Bosco zvýraznil kontrast medzi ostatnými kňazmi s Castelnouva, ktorí boli odmeraní a vzdialení a medzi kňazom, ktorý sa nebál prihovoriť aj obyčajnému chlapcovi.

⁸ Spomienky Jána Bosca, 25

⁹ Spomienky Jána Bosca, 29

Na druhom mieste don Bosco opisuje spôsob, ktorým mu don Calosso pomohol. Zvýrazňuje častú svätú spoveď a sväté prijímanie (vec, ktorá v tom období nebola až taká samozrejماً), meditáciu, nedeľnú svätú omšu. Všetko to, čo bolo tak silne prítomne v oratóriu na Valdoccu. Nezabúda sa však ani na dôležitosť štúdia a najmä na veľkodušné gesto starého kňaza, ktorý chlapcovi dá všetko, čo má. (odovzdanie kľúčov na smrteľnej posteli) Jeden salezián alebo animátor sa musí cítiť dotknutý príkladom starého kňaza. Nevyhnutne sa v ňom vzbudia niektoré otázky. Napr. Aký je môj vzťah k mojím zverencom? Som pripravený znížiť sa na ich úroveň, používať ich jazyk, vojsť do ich sveta? Čo im chcem ponúknuť? Je v mojej ponuke aj ohlásenie Božieho slova? Pre ich dobro som som ochotný dať všetko?

Na treťom mieste si všimneme postoje chlapca - Janka Bosca vo vzťahu so svojim vychovávateľom. V stručnosti: otvorenosť, poslušnosť, priateľstvo, dôvera, úcta... Na týchto základoch stojí každý výchovný vzťah, zvlášť v saleziánskom prostredí. Podobné postoje má mať každý z nás k svojim predstaveným, k tým čo nás vedú, tak aby ich sprevádzanie bolo účinné a nápomocné. Slová don Bosca, ktorými opisuje svoj vzťah s don Calossom neboli adresované iba saleziánom na Valdoku, ale aj nám. A myslím, že nestratili nič zo svojej aktuálnosti.

Zhrnieme našu úvahu:

Sen, ktorý na začiatku je celkom nepochopiteľný sa začína realizovať. Bez toho aby, sme si to všimli. Lepšie povedané, skôr ako si to všimneme. Duch Svätý koná, a to čo robí je vskutku dokonalé. Posiela dobrého pastiera (don Calossa) so saleziánskym srdcom, aby vyformoval saleziánske srdce don Bosca prostredníctvom duchovno - výchovného vzťahu. Inými slovami. Saleziánske srdce dona Bosca sa vyformovalo vo vzťahu medzi Jankom Boscom a don Calossom.

Stretnutie medzi klerikom Cafassom a Jankom Boscom

Počas jedného liturgického sviatku, pravdepodobne v roku 1830 Janko pred kostolom sv. Petra sa po prvýkrát stretol s klerikom Cafassom:

V tých dňoch mi božia prozreteľnosť poslala do cesty iného dobrodincu, don Giuseppe Cafassa z Castelnovo d'Asti. Bolo to v druhú októbrovú nedeľu, keď obyvatelia Morialda slávil sviatok Matersťva Panny Márie ako patrónky svojej dedinky. Všade panovala radosť a každý mal plné ruky práce. Na lúkach bolo plno hier a predstavení, šudiarov a kaukliarov.

Opretý o kostolnú bránu, ďaleko od hier a predstavení, zbadal som jedného klerika. Z dobráckej tváre mu žiarili oči. Svojím výzorom vyvolával vo mne zvedavosť a obdiv. Prikročil som k nemu a povedal som mu:

- Velebný pane, nechceli by ste sa pozrieť na dajaké naše sviatočné predstavenie? Povedzte, načo chcete ísť a ja pôjdem s vami.

Zavolať ma k sebe a zdvorilo sa zaujímal o môj život a štúdiá. Pýtal sa ma, či som bol už na prvom prijímaní, či chodievam na spoveď a na katechizmus. Odpovedal som mu ochotne. Potom som zopakoval svoju otázku:

- Chceme sa dajako zabaviť?

- Drahý priateľu - odpovedal - zábavou kňazov sú cirkevné obrady. Čím viac ľudí sa na nich zúčastňuje s láskou, tým väčšiu radosť z nich majú kňazi. Našou zábavou je svätá omša, prijímanie, spovedanie. Rodí sa z nich najhlbšia radosť. Čakám, až otvorí kostol, aby som doň vstúpil.

Premohol som strach a povedal som mu:

- Čo hovoríte, je pravda. Ale všetko má svoj čas: je čas ísť do kostola i čas zabaviť sa.

Zasmial sa a povedal mi slová, ktoré boli programom jeho života:

- Kto sa stane kňazom, dáva sa Pánovi a zo všetkých vecí, čo sa stávajú vo svete, ho zaujíma iba to, čo je

na božiu slávu a pre dobro duší.¹⁰

1.3 Vršok Sussambrino

V roku 1830 Giuseppe Bosco, ako 18 ročný zobral do prenájmu spolu s Giuseppe Febbrarom statok na vršku Sussambrino a spolu s mamou Margitou a Jankom sa ta prest'ahoval. Týmto krokom sa do rodiny vrátil pokoj. Janko sa po smrti don Calossa zapísal do školy v Castelnuove kam chodil od polovice decembra 1830. Janko robil túto cestu štyrikrát za deň (dopoludnia a popoludní), čo bolo najmä v zime veľmi náročne. Na tomto mieste zostali deväť rokov. V roku 1831 sa Janko prest'ahoval do Chieri kde začal navštevovať gymnázium a neskôr seminár. Práve tu sa odohral dojímavý rozhovor medzi mamou Margitou a Janko pred vstupom do seminára:

Večer pred odchodom si ma zavolala a povedala mi tieto veľké slová:

- Giovanni, obliekol si si kňazské rúcho. Mám z toho takú radosť, akú len môže mať matka, že sa jej dieťaťu dačo podarilo. Zapamätaj si však, že nie šaty robia človeka, ale čnosti. Keby si, nedajbože, dakedy zapochyboval o svojom povolaní, nezneucti toto rúcho. Radšej si ho hneď vyzleč. Budem radšej, keď bude z teba chudobný dedinčan ako kňaz, ktorý by zanedbával svoje povinnosti. Keď si sa narodil, obetovala som ťa Panne Márii. Keď si odchádzal na štúdiá, odporúčala som ti lásku k tejto našej matke. A teraz ti, Giovanni, odporúčam, aby si bol celý jej. Miluj tých, čo milujú Pannu Máriu. A keď sa staneš kňazom, šír okolo seba lásku k nej.

Keď skončila, bola veľmi dojatá. Ja som plakal. Povedal som jej:

- Mama, ďakujem vám za všetko, čo ste pre mňa urobili. Nikdy nezabudnem na tieto slová. Odnesiem si ich ako poklad na celý život.¹¹

1.4 Capriglio

V usadlosti, ktorá patrí pod Capriglio, nazývanej Cecca, sa 1. apríla 1788 narodila mama Margita. Tu bývala až do sobáša s Francescom Boscom. Potom sa prest'ahovala na statok Cascina Biglione.

Farský kostol a dom kde býval don Giuseppe Lacqua

V tomto kostole bola pokrstená mama Margita, sem prichádzala na bohoslužby a v tomto chráme sa 6. júna 1812 zosobášila s Francescom Boscom. V dome kde kedysi býval don Giuseppe Lacqua je teraz múzeum mamy Margity. V tomto dome don Lacqua vyučoval aj deti z farnosti. Aj Janko bol počas dvoch zím jeho žiakom. Napriek tomu, že patril do inej územnej časti (Castelnuovo), bol prijatý vd'aka Marianne – sestre mamy Margity, ktorá robila u don Lacqua gazdinú. Bolo to v období medzi rokmi 1824-1827. Pre Janka to boli prvé roky strávené v školských laviciach. Počas tohto obdobia Janko býval so starými rodičmi v rodnom dome jeho mamy v Cecca. Janko o tom píše vo svojich spomienkach:

A tak mi pomaly roky pribúdali. Keď som mal deväť rokov, túžbou mojej matky bolo poslať ma do školy. Ale škola bola ďaleko a to v nej prebúdzalo neistotu. Do Castelnuova bolo päť kilometrov. Chcela ma dať do ústavu, ale 16-ročný Antonio s tým nesúhlasil. Vyriešilo sa to dohodou: v zime som chodil do školy do blízkej dedinky Capriglio. Tu som sa naučil čítať a písať. Učiteľom mi bol zbožný kňaz don

¹⁰ Spomienky Jána Bosca, 28 - 29

¹¹ Spomienky Jána Bosca, 64

Giuseppe Dallacqua. Bol ku mne veľmi láskavý. Moje vzdelanie a ešte viac moju kresťanskú výchovu si vzal k srdcu. Aby som uspokojil aj brata, chodil som v lete robiť na pole.¹²

Don Bosco zostal navždy veľmi vd'ačný don Lacquovi. Ako novokňaz, v roku 1841, ho šiel navštíviť do Ponzana, kam sa presťahoval ako učiteľ. Teta Marianna bola pozvaná na Valdocco, aby tam prežila svoje posledné roky pomáhajúc mame Margite. Zomrela na Valdoccu 21. júla 1857. Don Bosco ako študent teológie bol pozvaný do Capriglia, kázať na sviatok narodenia Panny Márie:

V dedinke Alfiano som v prázdninách 1838 kázal na sviatok Ružencovej Panny Márie. Po prvom roku teológie som kázal v kostole v Castelnouve. Bolo to na sviatok svätého Bartolomeja, apoštola. V Caprigliu som kázal na Narodenie Panny Márie.

Neviem, aký duševný úžitok mali ľudia z mojich kázni. Všade ma chválili, až ma to zvädzalo k márnivosti. Ale raz som dostal poriadnu lekciiu.

Len čo som skončil kázeň o narodení Panny Márie, bol som zvedavý, čo na ňu povie jedna osoba, ktorá vyzerala dosť inteligentne. Nevedela skončiť s chválami:

- Vaša kázeň o dušiach v očistci bola jedinečná!

A ja som rozprával o veľkosti Panny Márie...¹³

Na zamyslenie:

Mama

V prítmi farského kostola v Caprigliu sa nám v mysli môžu vyjaviť niektoré udalosti zo života mamy Margity. V tomto kostole bola pokrstená a v tom istom kostole aj zosobášená. Čo všetko je mama pre rodinu? Mama, to je otvorenosť, prijatie, obeta, to je radosť, istota, nenápadná prítomnosť, pomoc, rada, láska. Mama je aj utíšenie, pochopenie, povzbudenie. Veľa vecí je mama pre svoju rodinu. Don Bosco, všetky tieto veci našiel v svojej mame. A všetky tieto veci chcel uplatniť aj v svojom oratóriu - aj preto si tam zavolať svoju mamu.

Zhrnieme našu úvahu:

V našom saleziánskom stredisku či škole - nájde sa aspoň niečo z toho čo sa nachádzalo v mame Margite a v každej mame na svete?

1.5 Castelnovo don Bosco

Je to jedno z úrodných poľnohospodárskych miest provincie Asti. V časech dona Bosca malo okolo 3000 obyvateľov. Pod Castelnovo patrili viaceré menšie usadlosti (Bardella, Nevissano, Ranello a Morialdo). Castelnovo je bohaté na veľké osobnosti cirkvi 19. storočia: Giuseppe Cafasso (1811-1860), Giuseppe Allamano (1851-1926), Giovanni Cagliero (1838-1926), Giovanni Battista Bertagna (1828-1905).

¹² Spomienky Jána Bosca, 14

¹³ Spomienky Jána Bosca, 70

Farský kostol sv. Andreja

Tento kostol pripomína niektoré dôležité udalosti v živote Janka Bosca. 17. augusta 1815 v tomto chráme prijal krst a na Veľkú noc v roku 1826 bol prvýkrát na svätom prijímaní:

Mal som jedenásť rokov, keď ma pripustili k prvému prijímaniu. Vedel som už celý katechizmus, ale nemal som ešte dvanásť rokov, vek, ktorý sa vtedy vyžadoval. Keďže kostol bol ďaleko, farár ma nepoznal. O moje náboženské vzdelanie sa starala skoro len matka. Želala si, aby som čo najskorej vykonal tento úkon nášho svätého náboženstva. Usilovne ma pripravovala a urobila všetko, čo mohla.

V pôste ma každý deň posielala na katechizmus. Na konci som urobil skúšku, určil sa deň, keď som mal s ostatnými deťmi na Veľkú noc pristúpiť k prijímaniu.

V pôste ma mama priviedla trikrát na spoveď. Opakovala mi:

- Giovanni, Boh ti dáva veľký dar. Usiluj sa byť dobrý, vyspovedaj sa úprimne. Pros Boha o odpustenie a sľúb mu, že sa polepíš.

Prisľúbil som. Či som to dodržal, vie len Pán Boh. V podvečer mi pomohla modliť sa, dala mi čítať dobrú knihu a dala mi také rady, aké vie vymyslieť pre svoje deti len kresťanská matka.

Byť sústredený v deň prvého prijímania v tom zástupe detí a rodičov bolo skoro nemožné. Ráno mi matka nedovolila rozprávať sa s nikým. Sprevádzala ma k posvätnému stolu, modlila sa so mnou prípravné modlitby a poďakovanie, ako ich predriekal farár Sismondo, a všetci po ňom nahlas opakovali.

Nechcela, aby som v ten deň robil dajakú materiálnu robotu. Čas som venoval čítaniu a modlitbe.

Často mi opakovala tieto slová:

- Synku, tento deň bol твоjím veľkým dňom. Som istá, že Boh sa stal pánom tvojho srdca. Sľúb mu, že sa budeš usilovať byť dobrý po celý život. Prijímaj často, ale nikdy s hriechom na svedomí. Spovedaj sa vždy úprimne. Usiluj sa byť vždy poslušný. Chodievaj s radosťou na katechizmus a počúvaj božie slovo. No, pre lásku božiu, vyhýbaj všetkým, čo neslušne rozprávajú, lebo neslušné reči sú ako mor.¹⁴

25. októbra 1835, niekoľko dní pred vstupom do seminára, príjme od miestneho farára don Antonia Cinzana klerický odev. Pri tejto príležitosti si Janko stanovil nasledovné pravidla života:

1. Už nikdy sa nezúčastním na verejných predstaveniach. Nebudem chodiť na hody a jarmoky. Ani do divadla a na tancovačky ako divák. A urobím, čo budem môcť, aby som sa vyhol obedom a hostinám.

2. Nebudem viac robiť kúzelníka a komedianta, ani chodiť na povraze, hrať na husliach a chodiť na poľovačku. Myslím, že to všetko sa prieči kňazskému životu.

3. Budem si vedieť nájsť čas na uvažovanie a premýšľanie. Budem umiernený v jedle a pití. Budem spávať iba toľko, koľko si bude vyžadovať zdravie.

4. Doteraz som mnoho čítaval svetské knihy. Odteraz budem čítať knihy náboženské, aby som slúžil Bohu.

5. Budem so všetkou silou bojovať proti myšlienkam, rečiam a čítaniu, ktoré sa protíví čistote. A využijem každú maličkosť, ktorá pomáha zachovať si túto čnosť.

6. Budem sa modliť každý deň a určitý čas si vyhradím rozjímaniu a duchovnému čítaniu.

7. Každý deň poviem dajakú dobrú myšlienku, a vyrozprávam kamarátom, priateľom a príbuzným dajaký príbeh, ktorý povzbudzuje k dobrému. Ak sa nestretnem s nikým, poviem to aspoň svojej matke.¹⁵

Vo štvrtok 10. júna 1841, na slávnosť Kristovho Tela, don Bosco v tomto chráme slávi svoju prvú sv. omšu vo svojej rodnej farnosti. V tomto chráme zostane slúžiť nasledujúcich päť mesiacov po svojej vysviacke až pokiaľ' nevstúpi do cirkevného konviktu v Turíne:

¹⁴ Spomienky Jána Bosca, 21

¹⁵ Spomienky Jána Bosca, 63

„Bol som veľmi spokojný, že som mohol pracovať pre farnosť. Kázal som každú nedeľu, navštevoval chorých a vysluhoval sviatosti. Spovedať som ešte nemohol, lebo som nemal na to ešte skúšky. Aj som pochovával, písal farské záznamy a osvedčenia o chudobe a iné listiny, čo ľudia potrebovali.

No najväčšiu radosť som mal, že som mohol deti učiť katechizmus, že som bol s nimi a sa mohol s nimi zhovárať. Najprv som sa spriatelil s castelnuovskými deťmi. Keď som vychádzal z fary, vždy ma čakali. Chodievali so mnou všade ako na dajakú slávnosť. Prichádzali za mnou aj chlapci z Morialda. Keď som šiel domov do Becchi, vždy ich bolo okolo mňa plno.¹⁶

Dom kanonika

Do tohto domu prichádzal Janko počas prázdnin v roku 1832, po prvom roku štúdií v Chieri na pozvanie farára don Bartolomea Dassanu, ktorý, keď ho videl ako usilovne študuje pri pasení kráv, ponúkol mu hodiny latinčiny aj za pomoci miestneho kaplána.

Nasledujúci farár don Antonio Cinzano mu hneď po vysviacke ponúkol miesto v jeho rodnej farnosti, kde don Bosco slúžil ako kaplán päť mesiacov. Tento dom sa pre dona Bosca stal akoby druhým domovom. Vždy keď don Bosco prichádzal spolu so svojimi chlapcami na jesenné výlety, kanonikov dom bol prvou zastávkou.

Škola

Don Bosco chodieval do tejto školy v rokoch 1830 -1831. Jeho učiteľmi boli najskôr don Emanuele Virano, mladý energický kňaz, ktorý sa neskôr stal farárom v Mondoniu. Jeho nástupcom bol don Nicola Moglia, ujo Luigiho Mogliu, ktorý ho veľkodušne prijal ako sluhu na jeho gazdovstve. Keďže pre Janka bolo veľmi namáhavé chodiť dvakrát za deň tam a späť na Sussambrino, mama Margita vyriešila tento problém s pomocou krajčira Giovanniho Roberta. Janko takto mohol lepšie využívať čas na štúdium, a tiež sa mohol priučiť krajčírskemu remeslu. Tu sa Janko naučil hrať na cimbale a husliach a stal sa spevákom na liturgických sláveniach. Don Bosco takto opisuje svoj pobyt u Giovanniho Roberta:

Ubytoval som sa u Giovanni Roberta, statočného človeka, krajčira.

Bol to dobrý spevák, ochotník, spieval svetské i chrámové piesne. A keď aj ja som mal dobrý hlas, učil ma hudbe. O pár mesiacov som mohol s ním na chóre spievať kostolné piesne.

Vo voľnom čase som sa začal hrať aj s ihlou a nožnicami. V krátkom čase som už odborne prišival gombíky, obruboval, poznal som steh jednoduchý a dvojité a zdokonalil som sa aj v prácach náročnejších. Vedel som strihať látku na šitie kabátov, nohavíc a viest.

Keď pán Roberto videl, aké pokroky robím v krajčírskom remesle, vážne sa ma spýtal, či by som v jeho dielni nechcel pracovať natrvalo ako krajčír. Ja som mal však iný plán. Chcel som pokračovať v štúdiách. Tešilo ma, že som sa mohol vo voľnom čase dačomu priučiť, ale všetko moje úsilie sa sústreďovalo na hlavný cieľ.¹⁷

1.6 Mondonio

Dom Dominika Sávia

Carlo Sávio (1815-1891) a Brigida Gajato (1820-1871), zosobášení 1. marca 1840 sa tu prist'ahovali spolu s deťmi vo februári 1853. Dom si prenajali od bratov Bertello. V tomto dome 9.marca 1857 zomrel Dominik Savio. Don Bosco vo svojom životopise takto opisuje Dominikovu

¹⁶ Spomienky Jána Bosca, 85 -86

¹⁷ Spomienky Jána Bosca, 31

smrt':

Dominik sa náhle prebudil, poobzeral sa okolo seba a zašepkal:

«Ocko , už je to tu ».

«Tu som, -pribehol otec Carlo. « Želáš si niečo? »

«Drahý môj ocko, už je čas... Vezmite si moju modlitbovú knižku a čítajte mi z nej modlitby za dobrú smrť»

Pri tých slovách sa mama Brigata rozplakala a vyšla z izby. A otec Carlo so slzami v očiach, ktoré mu udúšali hlas, otvoril Dominikovu knižku a začal sa modliť modlitby umierajúcich. Posledné slová, ktoré čítal, boli: Keď sa moja duša zjaví pred tebou a prvý raz uzrie nesmrteľný jas tvojej velebnosti nezavrni ju, ale prijmi do svojho láskavého milosrdenstva, aby som ťa mohol navejky velebiť.»

Dominik sa obrátil k ockovi. Usmial sa cez svoju veľkú bolesť a s veľkým úsilím povedal:

«Ocko, práve po tom túžim. Chcem naveky velebiť Pána...» Potom zreteľne s úsmevom povedal:

«Zbohom, drahý ocko! Zbohom! Pán farár mi chcel ešte niečo povedať, ale nemôžem si spomenúť... Aké krásne veci vidím...»¹⁸

Škola, do ktorej chodieval Dominik

Dominik navštevoval túto školu od februára 1853 do júna 1854 pod vedením don Giuseppe Cugliera. Tu sa odohrala udalosť, kedy bol Dominik nespravodlivo obžalovaný .

Raz don Cugliero akosi neprichádzal, vonku snežilo a v triede nebolo ktovieako teplo. Dvaja najväčší nezbedníci si tajne čosi pošepli, nebadane vyklzli z triedy a o chvíľu sa vrátili s veľkými snehovými guľami. Nik veru nepredvídal, že ich napchajú do kachiel. Tie najprv trochu syčali, potom zadymili, vydýchli, akoby to malo byť naposledy a napokon začali tiecť ako deravý hrniec. Bol to hlúpy žart.

V tom vošiel don Cugliero. Hneď zbadal velikánsku mláku. Pristúpi ku kachliam, otvorí dvierka a nahnevaný sa obráti ku žiakom:

«Takže dnes budeme mrznúť. Kto to bol?» – opýtal sa prísne

Vinníci sa na seba pozreli. Ak niekto prezradí ich mená, pred vyhodnením zo školy ich už nič nezachráni. Čo robiť? Posunkami sa dohodli, že zvalia vinu na niekoho, kto sa nikdy nebráni – na Dominika. Jeden z malých luhárov bezočivo vystrčil žalujúci prst.

«To bol on. »

A bez mihnutia oka sa pridal aj druhý:

«Áno. Bol to Minot. »

Don Cugliero zmeravel.

«Minot! Ty? Máš šťastie, že je to tvoj prvý priestupok, inak by si letel zo školy.»

Dominik sklopí oči. Stačilo by jedno slovo, a praví vinníci by boli odhalení. Ale učiteľ povedal, že keby to nebol prvý priestupok... - uvažuje potichu – «Nie, nechcem, aby vinníkov vyhodili zo školy.»

Medzitým učiteľ pokračuje v hromžení a posielala ho kľáčať doprostred triedy. Pred koncom hodiny niekto, kto predsa len zazrel darebákov pri čine, to už dlhšie nevydržal tajiť a všetko povedal don Cuglierovi.

Dobrý kňaz zmeravel:

«Ale prečo mlčal? Mohol sa aspoň brániť. Chudák...»

Na druhý deň sa prihovril nevinnému Dominikovi:

«Prečo si mi nepovedal, že si to nebol ty? »

¹⁸ Bosco T., Dominik Sávio, Vydavateľstvo don Bosco, Bratislava, 2002, 138 -139

Dominik sa usmial:

«Na tom predsa nezáleží. Vedel som, že vinníkov by ste vyhodili zo školy, a to som nechcel. Naopak, dúfal som, že mne to odpustíte. A potom... spomenul som si na Pána Ježiša. Aj on bol nespravodlivo obžalovaný.»¹⁹

Kaplnka pri cintoríne

Tu na tomto mieste bol pochovaný Dominik, jeho súrodenci a jeho mama. Telesné pozostatky tu boli uchované až do roku 1914, keď pri procese blahorečenia boli prenesené do Turína 27. októbra 1914, po predchádzajúcom odmietnutí obyvateľov Mondonia, sa ich podarilo "ukradnúť" don Cesarovi Albisettimu, neskôr misionárovi v Brazílii.

1.7 Buttigliera d'Asti

V roku 1829 v dňoch 5. - 9. novembra sa v Buttiglieri uskutočnili sv. misie na obsiahnutie odpustkov pri príležitosti mimoriadneho jubilea, ktoré vyhlásil pápež Pius VIII. Na misie prichádzali ľudia aj z okolitých miest medzi nimi aj don Calosso, nový kaplán v Morialde a Janko Bosco, ktorý sa len prednedávnom vrátil zo služby u Mogliovcov. Na ceste späť sa don Calosso prihovril Jankovi:

Odkiaľ si, synku? Bol si na misiách?

- Áno, bol som na kázni.

- A si aj dačo rozumel? Mama by ti mohla urobiť doma lepšiu kázeň, čo na to povieš?

- Je to pravda. Mama mi často doma pekne káže. No zdá sa mi, že som rozumel aj misionárom.

- Výborne! Ak mi povieš z dnešnej kázne štyri vety, dostaneš štyri soldy.

- Chcete z prvej či z druhej kázne?

- Môžeš si vybrať. Stačia mi štyri vety. A vieš, o čom sa hovorilo v prvej kázni?

- O tom, že máme byť božími priateľmi a že nemáme odkladať so svojím obrátením.

- A čo teda povedal kazateľ? - dodal staručký kňaz, ktorému sa to začalo pozdávať.

- Veľmi dobre si to pamätám. Poviem vám celú kázeň.

Pohotovo som vyložil úvod, potom som - rozviedol tri body: kto odkladá s obrátením, vystavuje sa nebezpečenstvu, že nebude mať čas na pokánie, že mu bude chýbať božia milosť a vôľa kajat' sa. Don Calosso ma nechal rozprávať vyše pol hodiny, ako sme išli spolu s ostatnými. Potom sa ma spýtal:

- Ako sa voláš? Čí si? Koľko tried si vychodil?

Volám sa Giovanni Bosco. Otec mi umrel, keď som bol ešte dieťa. Matka je vdova a stará sa o tri deti. Viem čítať a písať.

- A latinskú gramatiku si sa učil?

- Čo je to, prosím?

- A nechcel by si študovať?

- Veľmi rád.

- A čo ti v tom prekáža?

- Môj brat Antonio.

- Prečo tvoj brat Antonio nechce, aby si študoval?

- Hovorí, že učením sa márne čas. Ale ja, keby som chodil do školy, by som čas nemárnil. Učil by som sa mnoho.

- A prečo by si sa chcel učiť?

- Aby som sa stal kňazom.

- A prečo by si sa chcel stať kňazom?

- Aby som mohol učiť svojich kamarátov. Nie sú zlí, ale mohli by sa pokaziť, ak im nik nepomôže.

¹⁹ Dominik Sávio, 30 - 31

Chcem byť s nimi, chcem im rozprávať a pomáhať.

Tieto moje úprimné a otvorené slová urobili na don Calossa veľký dojem. Stále ma pozoroval. A tak sme prišli k rázcestiu, kde sa mali naše cesty rozísť. Nakoniec mi ešte povedal:

- Nestráčaj odvahu. Postarám sa o teba i o tvoje štúdiá. Príď v nedeľu za mnou i so svojou matkou. Všetko to už dajako zariadime.²⁰

Birmovka Janka Bosca

V kostole v Buttigliere Janko ako 18 ročný prijal sviatosť birmovania. Stalo sa tak 4. augusta 1833 spolu s ďalšími 1335 birmovancami prostredníctvom biskupa mons. Giovanniho Antonia Gianottiho. Birmovnými rodičmi všetkých birmovancov boli starosta Giuseppe Marzano a pani Giuseppina Melyna z Capriglia. Táto udalosť je veľmi zoširoka opísaná miestnym farárom don Giuseppem Vaccarinom, ktorý viedol farnosť 59 rokov.

1.8 Moncucco a časť Moglia

Vo februári 1828, v čase vážnej ekonomickej krízy, sa mama Margita rozhodne, že bude pre Janka lepšie keď odíde z domu a zamestná sa ako sluha u niekoho na statku. Po neúspešnom pokuse na statku Campora ho poslala hľadať si miesto niekde v okolí Mondonia alebo Moncucca. Janko si nájde miesto v rodine Mogliovcov. Luigi, otec rodiny sa oženil s Doroteou Filippello z Castelnuova s ktorou mal dve deti: Caterina a Giuseppe. Aj keď nebolo na statku veľa práce, lebo ešte bola zima, napokon sa Mogliovci zľutovali nad Jankom a prijali ho do svojho domu ako sluhu. Janko si získal priazeň Mogliovcov, osobitne Giorgio, syn domáceho pána, si veľmi obľúbil Janka. Don Bosco ho neskôr, už ako kňaz, viackrát pozval do Turína na obed. Začiatkom novembra 1829 prechádzal okolo statku Mogliovcov strýko don Bosca Michele Occhiena. Ten povzbudil Janka vrátiť sa do Becchi, zmieriť sa s Antonom a pokračovať v štúdiach. Vďaka tomuto prozreteľnostnému povzbudeniu sa Janko stretne s don Calossom na ceste z Buttigliery, udalosť ktorá sa odohrala krátko po Jankovom návrate od Mogliovcov.

1.9 San Giovanni Riva

Rodný dom Dominika Sávia

Na tomto mieste sa 2. apríla 1842 narodil Dominik Sávio. Tento dom si Saviovci prenajali od Gaetana Gastaldiho. V tomto dome Saviovci žili iba niekoľko rokov, do novembra 1843 a potom sa presťahovali do Morialda.

²⁰ Spomienky Jána Bosca, 23 - 24

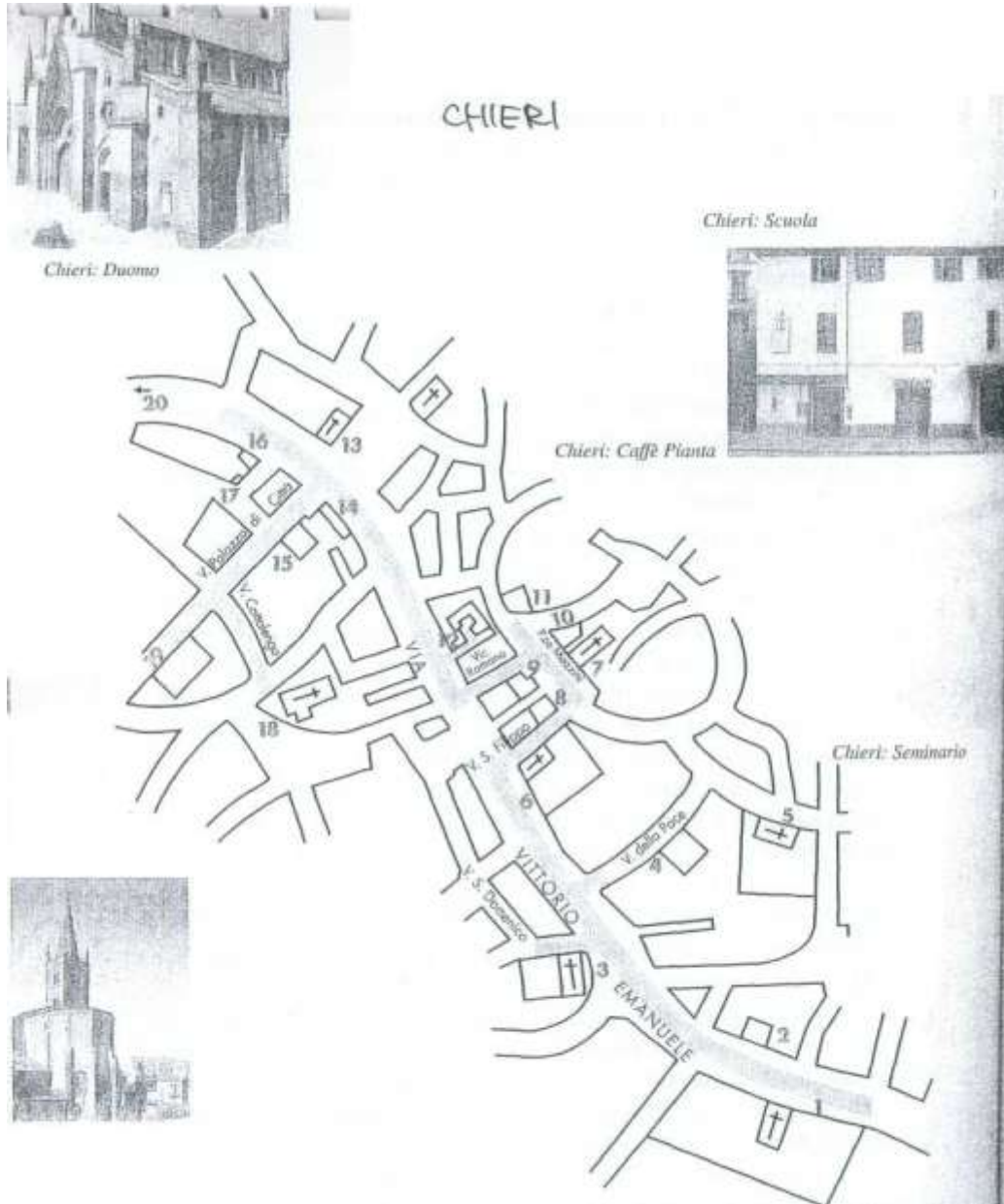
Historický prehľad

16.08.1815	Becchi: statok Biglione	Giovanni Bosco	Narodenie
17.08.1815	Castelnuovo: farnosť	Giovanni Bosco	Krst
08.02.1817	Becchi : Casetta „domček"	Francesco Bosco	Nadobudnutie
11.05.1817	Becchi: statok Biglione	Francesco Bosco	Smrť
13.11.1817	Becchi : „domček"	Margherita e figli	St'ahovanie
1823	Becchi : „domček"	Giovanni Bosco	Sen z 9 rokov
1824-1827	Capriglio	Giovanni Bosco e Don Giuseppe Laqua	Ľudová škola
Veľká Noc 1826	Castelnuovo: farnosť	Giovanni Bosco	1. sv. prijímanie
Feb. 1828- nov.1829	Moncucco: statok Moglia	Giovanni Bosco	paholok
5. - 9. nov. 1829	Butigliera	Giovanni Bosco e don Giovanni Calosso	Stretnutie po misijnej kázni
Nov. 1829- nov 1830	Morialdo	Giovanni Bosco e don Giovanni Calosso	Škola latinčiny a formácia
21.11.1830	Morialdo	Don Giovanni Calosso	Smrť
Dec. 1830- aug.1831	Castelnuovo	Giovanni Bosco Krajčír Roberto Don Virano a Don Moglia	Navštevuje večerné školy, Ubytovanie Učiteľia
1831	Sussambrino	Giuseppe, Margherita e Giovanni Bosco	St'ahovanie
04 .08.1833	Butigliera	Giovanni Bosco	Birmovka
25.10.1835	Castelnuovo: farnosť	Giovanni Bosco	Obliečka
10. 06.1841	Castelnuovo: farnosť	Don Giovanni Bosco	Primície
02 .04.1842	S. Giovanni di Riva	Domenico Savio	Narodenie
1843- 1853	Morialdo	Domenico Savio	Pobyt
08.04.1849	Morialdo	Domenico Savio	1. sv. prijímanie
Feb. 1853	Mondonio	Domenico Savio	St'ahovanie rodiny
13.4.1853	Castelnuovo: farnosť	Domenico Savio	Birmovka
02.10.1854	Becchi	Domenico Savio	Stretnutie s Don Boscom
09.03.1857	Mondonio	Domenico Savio	Smrť

2. ŠTUDENTSKE ROKY

Janko Bosco v Chieri (1831-1841)

Janko prišiel do Chieri v novembri 1841 ako 16 ročný chlapec plný dobrej vôle a odišiel ako kňaz vo veku 26 rokov plný nadšenia pre prácu s mládežou. Toto obdobie sa rozdel'uje na dve časti: ľudová škola (1831-1835) a seminár (1835-1841).

1. Istituto Salesiano S. Luigi - 2. Casa nativa di M. Maddalena Morano - 3. Chiesa e Convento di S. Domenico •
4. Via della Pace e casa del libraio Elia - 5. Convento della Pace - 6. Seminario e chiesa di S. Filippo - 7. Chiesa di san

Gvglielmo - 8. Casa del T. Maloria - 9. Casa Marchisio - 10. Antico palazzo municipale - 11. Bottega del falegname Barzochino - 12. Scuole pvvbliche - 13. Chiesa di S. Antonio - 14. Albergo del Muletto - 15. Caffè Pianta - 16. Casa del sarto Cumino - 17. Stalla di Michele Cavallo - 18. Duomo - 19. Casa Bertinetli ■ 20. Viale di Porto Torino.

K rozhodnutiu zapísať Janka do školy v Castelnouve prispel v značnej miere brat mamy Margity, Michele. Vďaka veľkodušnosti farára don Dassana a niektorých známych Janko dostal všetko potrebné na cestu a na prvé výdavky v Chieri. Keď 3. novembra 1831 prišiel do Chieri, našiel nový domov na námestí sv. Guglielma v dome Marchisio.

Kostol sv. Dominika

V tomto kostole, ktorý pochádza z roku 1317, 8. júna 1841 slávil don Bosco svoju tretiu sv. omšu po vysviacke. Pozval ho sem don Giacinto Giusiana, jeho bývalý profesor v ročníku gramatiky (1832-1833). Počas tejto sv. omše, píše don Bosco, plakal od dojatia. Prežil celý deň so svojím bývalým profesorom a bol to pre neho deň, kedy okúsil predchuť neba.

Eliášov dom

Janko ako študent humanistiky a rétoriky sa skamarátil s knihárom Eliášom, od ktorého si požičiaval za malý peniaz knihy latinských klasikov:

V štvrtej gymnázia som čítal autorov talianskych. V triede rétoriky som zaútočil na klasikov latinských. Bol to Cornelius Nepos, Cicero, Sallustius, Quintius Curtius, Titus Livius, Cornelius Tacitus, Ovidius, Vergilius, Horatius a iní.

Tieto knihy som čítal zo záľuby. Páčili sa mi a myslel som si, že ich dokonale chápem. Len neskôr som zbadal, že to nie je pravda. Keď som ako kňaz vyučoval a chcel som iným vysvetliť tieto majstrovské diela, uvedomil som si, že len hlbokým štúdiom a dokonalou prípravou možno pochopiť ich význam a krásu.²¹

Jonášov dom

Jonáš, vlastným menom Giacobbe Levi, vďaka priateľstvu s Jankom prijal krst v roku 1834 a zmenil svoje meno na Luigi Bolmida:

Keď som býval u priateľa Giovanniho Piantu, spriatelil som sa so židovským chlapcom Jonášom. Mal osemnásť rokov, krásnu tvár, zamatový mäkký hlas, pekne spieval a výborne hral biliard.

Spoznali sme sa v kníhkupectve u Eliáša. Vždy keď šiel okolo, sa na mňa vypytoval. Dobré sme si rozumeli. Priateľstvo mi prejavoval skoro neuveriteľným spôsobom. Každú voľnú chvíľu bol u mňa. Hrávali sme na piane, spievali, čítali a rozprávali. Veľmi rád počúval najmä moje príbehy.

Ale dostal sa do krízy. Pustil sa do hádky, z toho vznikla bitka, ktorá mohla mať preň vážne následky. Príbehol ku mne, aby som mu poradil. Povedal som mu:

- Keby si bol kresťanom, zaviedol by som ťa hneď na spoveď. Ale to u teba neprichádza do úvahy.
- Ale aj my sa môžeme spovedať, keď si to želáme.
- Váš spovedník nie je spovedníkom. Je priateľom, ktorý si vás vypočuje a to je všetko. Nevysluhuje sviatosť, nemôže vám odpustiť v božom mene. A nie je ani viazaný tajomstvom.
- Tak dobre, ak pôjdeš so mnou, idem sa vyspovedať kňazovi.
- Na to je potrebná dlhá príprava.
- Aká príprava?
- V katolíckej spovedi sa odpúšťajú hriechy, spáchané po krste. Ak teda chceš prijať túto sviatosť, musíš byť najprv pokrstený.
- Čo mám robiť, aby som mohol prijať krst?
- Študovať katolícke náboženstvo, veriť v Ježiša Krista, pravého Boha a pravého človeka. Až potom môžeš byť pokrstený.
- A aký úžitok budem mať z krstu?
- Krstom sa staneš božím dieťaťom. Otvorí sa ti raj. Krstnou vodou Boh zmyje dedičný hriech, odpúšťa spáchané hriechy, krstom sa vstupuje do cirkvi, kde môžeš prijať všetky sviatosti spásy.

²¹ Spomienky Jána Bosca, 56

- A my Židia sa nemôžeme spasit'?
- Po príchode Ježiša Krista, božieho Syna na zem riadnou cestou spásy pre všetkých je veriť v neho.
- Keby sa moja matka dozvedela, že sa chcem stať kresťanom, bolo by mi beda.
- Neboj sa. Boh je Pánom sfdc. Ak ťa volá ku kresťanstvu, urobí to tak, aby tvoja matka bola spokojná.

Všetko to zariadi.

- Si priateľ. Čo by si robil na mojom mieste?
- Začal by som sa vážne zaujímať o kresťanské náboženstvo. Boh nám dá vedieť, čo od nás chce. Siahni po katechizme a pozorne ho čítaj. A pros Boha, aby ti pomohol spoznať pravdu.

Od toho dňa ho to začalo priťahovať ku katolíckemu náboženstvu. Keď prišiel do kaviarne zahrať si biliard, vždy prišiel ku mne porozprávať sa. Preberali sme dôkladnejšie otázky katechizmu a náboženské problémy.

Za pár mesiacov sa naučil znak kríža, Otčenáš, Zdravas, Verím v Boha a základné pravdy viery. Bol veľmi spokojný. Bolo vidno, že zo dňa na deň bol lepší v správaní i v rečiach.

Otec mu umrel, keď bol ešte malý. Jeho matka Rebeka zo začiatku sem-tam počula, že začína zmýšľať ináč, ale nedbala na to.

Rodinná tragédia vybuchla, keď raz pri ustielaní jeho postele našla v nej katechizmus, z ktorého študoval. Začala po dome vykrikovať a zanesla ho rabínovi. Keďže jej Jonáš často o mne rozprával, podozrievala ma, že za tým všetkým stojím ja.

Ak bol Jonáš skvelý chlapec, jeho matka bola, žiaľ, žena veľmi ošklivá. Mala veľký nos, na jedno oko bola slepá a trocha nahluchastá. Aj ústa mala špatné, pery oduté, trocha krivé, a za nimi pár zubov. A dlhú špicatú bradu a neprijemný hlas. Židia ju prezývali bosorka Lilith, lebo strašiaka, ktorým strašievali zlé deti, volali Lilith.

Vyrútila sa na mňa rozčertená a plná trpkosti. Naľakal som sa jej. Povedala mi:

-Ty si príčinou môjho nešťastia. Ty si zničil môjho Jonáša. Obral si ho pred ľuďmi o česť. Stane sa napokon kresťanom a neviem, čo s ním potom bude.

Vyberal som najkrajšie slová, čo som poznal. Pokojne som jej povedal, aby sa upokojila a že som chcel jej synovi dobre.

-Dobre? A zradiť svoju vieru je u teba dobre?

-Dobrá pani, len sa trocha utíšte a uvažujte. Za vašim synom som nešiel ja. Stretli sme sa v kníhkupectve u Eliáša a spriatelili sme sa. Jonáš mi je veľmi oddaný a ja ho mám rád. Ako pravý priateľ chcem, aby si spasil dušu, aby poznal kresťanské náboženstvo, jedinú cestu k spásu. A nezabúdajte, pani, že ja som dal vášmu synovi iba knihu a že som mu len povedal, aby sa vážne informoval o kresťanskom náboženstve. Ak sa stane kresťanom, nezanechá židovské náboženstvo, ale ho bude prežívať ešte dokonalejšie.

-Ak sa na nešťastie stane kresťanom, bude musieť zanechať našich prorokov. Kresťania neveria v Abraháma, Izáka, Jakuba, Mojžiša a iných prorokov.

-To nie je pravda. My si uctieваме svätých patriarchov Biblie, veríme v prorokov židovského národa. Ich spisy, ich slová, ich proroctvá sú základom kresťanskej viery.

-Keby tu bol náš rabín, ten by ti vedel odpovedať. Ja nepoznám ani Mišnu ani Gemaru (časti Talmudu). Viem len to, že môj úbohý Jonáš je zničený.

Po týchto slovách odišla. Bolo by na to treba dakol'ko strán, aby som vyrozprával, ako sa mi vyhrážal rabín, Jonášovi príbuzní a znova jeho matka. No ešte viac vyhrážok a násilia si musel vytrpieť Jonáš. Znášal to všetko s odvahou a ďalej sa vzdelával vo viere.

V rodine už nebol bezpečný. Musel z domu odísť a žiť v neistých podmienkach. Pomáhalo mu mnoho ľudí. Jeden učený kňaz, ktorému som to všetko vyrozprával, sa ho ujal a pomáhal mu dôkladne sa pripraviť na krst.

A tak Jonáš netrpezlivo čakal, že bude kresťanom.

A jeho deň prišiel (10. august v dome v Chieri). Táto slávnosť bola pre všetkých Chierčanov dobrou príležitosťou oživiť si vieru a daktorí Židia sa tiež zamysleli nad sebou a neskoršie prijali kresťanstvo.

Jonášovými krstnými rodičmi boli Carlo a Ottavia Bertinettiovci. Pozerali na nového kresťana ako na svojho syna. Pomohli mu nájsť si dobré zamestnanie a tak si česťne zarábať na živobytie. Jonáš dostal pri krste kresťanské meno Luigi.²²

²² Spomienky Jána Bosca, 45 - 48

Kláštor františkánov a kostol Pokoja

Janko sa ako 19 ročný ocitol pred otázkou povolania. Cítil povolanie na duchovný stav, ale zlá ekonomická situácia ho odrádzala od myšlienky na seminár. Vďaka kontaktu s františkánmi pomýšľal na vstup do ich rádu. V marci 1834 si podal žiadosť o vstup do noviciátu Panny Márie Anjelskej v Turíne. Napokon dve udalosti priviedli Janka k tomu, aby zmenil svoje rozhodnutie (sen a stretnutie s Evasiom Saviom). Janko spomína na tieto chvíle vo svojich spomienkach:

Končil som humanitnú triedu. Aj pre mňa prišiel čas vážne sa zamyslieť, čo budem robiť vo svojom živote.

Sen z Becchi sa mi navždy vryl do pamäti. A musím povedať, že sa mi dakoľkokrát zopakoval a opakoval sa vždy jasnejšie. Ak som chcel veriť tomuto snu, mal by som sa stať kňazom. A ku kňazstvu som mal aj určitý sklon.

Ale snom som veriť nechcel. A potom spôsob, ako som žil, určité návyky, ktoré som si osvojil i celkový nedostatok čností, ktoré kňaz potrebuje, vyvolávali vo mne neistotu. Bolo to veľmi ťažké rozhodovanie.

Ako často som túžil mať dajakého duchovného vodcu, ktorý by mi pomáhal v tých chvíľach. Bol by to pre mňa poklad a tento poklad mi chýbal. Mal som dobrého spovedníka. Pomáhal mi byť čestným kresťanom, ale nikdy nechcel hovoriť o povolaní.

Dlho som uvažoval. Prečítal som dakoľko kníh o kňazskom a rehoľnom povolaní a napokon som sa rozhodol vstúpiť k františkánom. Uvažoval som takto:

-Ak sa stanem kňazom vo svete, vystavím sa nebezpečenstvu, že zlyhám. Stanem sa kňazom, ale nebudem žiť medzi ľuďmi vo svete. Utiahnem sa do kláštora. Budem študovať a rozjímať. V samote sa mi bude ľahšie bojovať proti vášňam, najmä pýche, ktorá sa mi tak hlboko zakorenila v srdci.

A tak som si podal žiadosť o prijatie k reformovaným konventuálnym františkánom. Prijímaciu skúšku som zložil a bol som prijatý. Mohol som teda vstúpiť do «Konventu pokoja» v Chieri.

Ostávalo mi ešte pár dní a tu sa mi prisnil zasa taký podivný sen. Videl som mnoho týchto rehoľníkov, mali otrhané rúcho a pobežovali na všetky strany. Jeden z nich prišiel ku mne a povedal mi:

-Hľadáš pokoj, ale tu ho nenájdeš. Nevidíš, ako sa správajú tvoji bratia? Boh ti pripravuje iné miesto, iné pole práce. Chcel som sa toho mnícha vo sne na čosi spýtať, ale prebudil ma akýsi lomoz a všetko sa rozplynulo.²³

Seminár a kostol sv. Filipa Neriho

V bývalom kláštore otcov Filippinov v roku 1829 bol otvorený tretí seminár Turínskej arcidiecézy na žiadosť mons. Colombana Chiaverotiho. Janko tu študoval v rokoch 1835-1841. Tu sa odohrala udalosť, ktorá veľmi zasiahla do života Janka Bosca: smrť Luigiho Comollu. Don Bosco opisuje celú udalosť:

Naše priateľstvo bolo také dôverné, že sme otvorene hovorili o všetkom, čo sa nám prihodilo. Hovorili sme aj o možnosti, že by jeden z nás umrel.

Raz sme sa spolu začítali do životopisu jedného svätca, keď zrazu, tak trocha zo žartu trocha vážne, jeden z nás povedal:

- Bolo by pekné, keby ten, čo z nás prvý umrie, dal vedieť, čo sa s ním po smrti stalo.

Hovorili sme o tom častejšie a uzavreli sme zmluvu:

- Prvý, kto umrie, príde, ak to Boh dovoľí, povedať druhému, či je spasený.

Nemyslel som si, že táto zmluva bude taká dôležitá. Urobili sme ju s určitou ľahkovážnosťou. (Neradil by som nikomu, aby robil dačo podobného!) Predsa však sme zmluvu, najmä v poslednej Luigiho chorobe, dakoľkokrát potvrdili a obnovili. Ba môžem povedať, že jeho posledné slová, že jeho posledný pohľad bol akýmsi podpisom tejto zmluvy. Mnoho kamarátov o nej dobre vedelo.

Luigi Comollo umrel 2. apríla 1839. Na druhý deň popoludní mal za veľkého žiaľu pohreb v kostole svätého Filipa.

Tí, čo vedeli o našej zmluve, boli zvedaví, čo sa stane. A ja, ja som bol najzvedavejší. Dúfal som, že

²³ Spomienky Jána Bosca, 57 - 58

«správa», ktorú mi Luigi pošle, stlmí moju veľkú bolesť nad jeho smrťou.

Večer toho dňa som ležal v spálni v posteli. Bolo nás tam asi dvadsať seminaristov. Bol som celý vzrušený. Hovoril som si: «Dnes v noci sa sľub splní.»

Okolo pol dvanástej sa strhol na chodbách tupý hrmot. Zdalo sa, že sa k dverám spálne približuje ťažký voz, ťahaný niekoľkými koňmi. Hrmot z minúty na minútu rástol, stával sa ťažším, akoby silne hrmelo. Celá spáľňa sa otriasala. Prestrašení bohoslovci vyskakovali z postelí a zhŕkli sa do jedného kúta. Do tohto tupého a silného hrmenia zaznel jasný hlas Luigiho Comollu. Povedal trikrát: «Bosco, som spasený!». Hrmot počuli všetci klerici. Mnohí počuli aj hlas, ale slovám nerozumeli. Doktorí, ako ja, sme im rozumeli veľmi dobre. Dlhú dobu sa o nich hovorilo a podávali sa z úst do úst. Bolo to prvýkrát, čo si pamätám, že som mal strach. A bol to strach taký, že som z toho ťažko ochorel a len-len že som neumrel.²⁴

Janko sa snažil maximálne využiť toto obdobie na štúdium a preto sa zrieka aj voľných chvíľ a zábavy, ktorá by ho príliš vyrušila z jeho úsilia o duchovný rast:

Spoločnou hrou vo voľnom čase bola «barra rotta», zájmačka. Zo začiatku som bol do nej celý zbláznený. No neskôr sa mi videla veľmi podobná hrám komediantov, ktorých som sa už zriekol. A tak som sa zriekol aj tejto zábavy.

V doktorých dňoch bolo dovolené hrať taroky. Určitý čas to bola moja obľúbená zábava. Ale aj tá mala svoje svetlé i tienisté stránky. Nebol som ktovieaký hráč, ale vyhral som skoro vždy. Na konci som mal plné ruky peňazí. Keď som však videl kamarátov, akí sú smutní, že prehrali, bol som smutnejší ako oni. Tým, že som sa pozorne sústreďoval na karty, mal som pri štúdiu i v modlitbe plnú hlavu čašových kráľov a dolníkov s mečmi. Preto som sa v polovici druhého ročníka filozofie rozhodol s kartami skončiť.

Keď sme mali voľného času viac, chodili sme na veselé výlety do zeleného chierskeho okolia. Tieto vychádzky osožili aj štúdiu. Improvizovali sme živé kvízy s otázkami a odpoveďami na školské témy.

Keď pršalo alebo bolo sychravo, schádzali sme sa v jedálni. Rodili sa tu živé dišputy na najrozličnejšie školské i mimoškolské témy. Tento školský krúžok - bol som jeho predsedom i neodvolateľným rozhodcom - bol pre mňa pravou zábavou a osožil štúdiu, dobrote i zdraviu. Najzaujímavejšie otázky kládol vždy Luigi Comollo, ktorý vstúpil do seminára rok po mne. Domenico Peretti, neskorší farár v Buttigliere, rozprával ako mladý rečník a vždy mal pohotovú odpoveď na každý problém. Garigliano hovoril málo, ale veľmi pozorne počúval a pridával podnetné komentáre a úvahy. V našom rozprávaní sa vynárala hŕba vedeckých námetov a poznatkov, ktoré nebol schopný nik vyriešiť alebo opraviť. Preto sme si rozdelili prácu. Každému sa prideli dajaký pojem alebo téma. Mal ju dobre preštudovať a krúžok oboznámiť s výsledkami svojho bádania. Moju prestávku cez vyučovanie často prerušil Luigi. Potiahol ma za rukáv, vyzval ma, aby som šiel za ním a zaviedol ma do kostola pomodliť sa. Bola to návšteva najsvätejšej Sviatosti, modlili sme sa za umierajúcich, ruženec, hodinky Panny Márie za duše v očistci.²⁵

Aj keď život v seminári je pre Janka veľkým darom, predsa niekoľko vecí ho nie veľmi uspokojuje, medzi iným je to priepasť medzi predstavenými a študentmi. Táto skutočnosť vedie Janka k stále väčšej túžbe stať sa kňazom, ktorý by žil medzi chlapcami.

V roku 1839 pri príležitosti duchovných cvičení sa Janko po prvýkrát stretne s teológom Giovanni Borelom, ktorý ho bude sprevádzať v prvých skúsenostiach oratória:

V tom roku som mal šťastie spoznať jedného z najlepších turínskych kňazov, don Giovanniho Borela. Prišiel nám kázať duchovné cvičenia. Spoznal som ho v sakristii a ohromil ma veselým výzorom a vtipnými slovami, ktoré mali vždy dajaké duchovné jadro. Všimol som si ho, ako sa pripravuje na svätú omšu, ako po nej ďakuje, obdivoval som jeho vieru a dôstojné správanie pri celebrowaní a hneď som vybadal, že je to jedinečný kňaz. Vo svojich kázňach ma očaril svojou ľudovosťou, živosťou, jasnosťou a ohnivou láskou, ktorá vyžarovala z jeho slov. Nebolo ťažko pochopiť, že máme pred sebou svätca. Všetci sme šli na svedenie k nemu. Mnohí mu rozprávali o svojom povolaní a prosili si od neho dajaké slovo na pamiatku. Aj ja som sa

²⁴ Spomienky Jána Bosca, 77

²⁵ Spomienky Jána Bosca, 67 - 68

mu zveril so svojimi duchovnými problémami. Požiadal som ho o radu, lebo stále som sa obával, že cez rok a najmä v prázdninách stratím ducha svojho povolania. Povedal mi: Povolanie sa zachováva častým prijímaním a v tichom sústredení pred Pánom. Tu sa formuje pravý kňaz.²⁶

Po tret'om ročníku teológie (1839-1840) klerik Bosco dostane výnimku prejsť hneď do piateho ročníka, pričom skúšky zo štvrtého ročníka urobil na konci letných prázdnin:

Osobne som zašiel za arcibiskupom monsignorom Fransonim. Požiadal som ho, či by mi nedovolil študovať látku štvrtého ročníka v lete, aby som mohol skončiť päťročné teologické štúdiá v školskom roku 1840-1841. Ako dôvod som udal vek. Mal som už 24 rokov. Arcibiskup ma prijal láskavo. Pozrel si výsledky mojich doterajších skúšok a dovilil mi to pod podmienkou, že do novembra porobím všetky skúšky za štvrtý ročník. Skúšať ma mal teológ Cinzano, castelnuovský farár. Za dva mesiace intenzívneho štúdia som sa pripravil, urobil som predpísané skúšky a bol som pripustený k subdiakonátu.²⁷

Na konci svojich teologických štúdií takto hodnotí Janko svoj pobyt v seminári:

Deň, keď som mal definitívne opustiť seminár, bol dňom smutným. Predstavení ma mali radi a dávali mi to najavo pri každej príležitosti.

Veľmi dobre som vychádzal so svojimi spoločníkmi. Môžem povedať, že som žil pre nich a oni pre mňa. Keď bolo treba dakoho oholiť, keď dakto potreboval kňazský biret alebo dačo zošiť alebo zaplátať, vždy sa obrátil na mňa.

Odchod z tohto domu, kde som prežil šesť rokov svojho života, kde som dostal výchovu a vzdelanie a nadobudol kňazského ducha a kde som bol zahŕňaný prejavmi dobroty a lásky, ma stál veľmi mnoho.²⁸

Dom teológa Maloria

V čase kedy si Janko vybral don Giuseppeho Maloriu za spovedníka mal iba 29 rokov. Don Maloria bol Jankovým spovedníkom počas celého pobytu v Chieri. Janko aj po rokoch prechovával voči nemu veľkú úctu:

V tých rokoch som si zvolil za spovedníka kanonika Maloriu z kapitulného chrámu v Chieri. Bolo to veľmi šťastné rozhodnutie. Kedykoľvek som k nemu prišiel, vždy ma prijal s najväčšou láskavosťou.

Na toho, kto chodieval na spoveď a prijímanie, častejšie ako raz za mesiac, sa vtedy pozeralo ako na polosväta. Mnohí spovedníci nedovoľovali pristupovať k sviatostiam tak často. Don Maloria ma však vždycky povzbudzoval, aby som sa často stretával s Pánom. Že som sa nedal strhnúť zlými spolužiakmi, vďačím tomuto stálemu povzbudzovaniu.²⁹

Dom Marchisio, miesto kde bývala Lucia Matta

Lucia Matta, pôvodom z Morialda, priateľka mamy Margity prijala do tohto domu Janka v rokoch 1831-1833 za 21 lír na mesiac. Janko si hneď získal priazeň pani Lucie a vďaka doučovaniu jej syna Giovanniho Battistu mu pani Lucia odpustila mesačný poplatok. Giovanni Battista sa neskôr stal starostom Castelnuova a v roku 1867 poslal don Boscovi na Valdocco svojho syna Edoarda Enrica. Pravdepodobne vo svojom prvom roku pobytu v Chieri

²⁶ Spomienky Jána Bosca, 79.- 80

²⁷ Spomienky Jána Bosca, 82 - 83

²⁸ Spomienky Jána Bosca, 84

²⁹ Spomienky Jána Bosca, 38

Janko Bosco založil družinu Nepoškvrmenej:

V prvých štyroch triedach som sa musel učiť utvárať si vzťah k spolužiakom na vlastné útraty.

V mysli som si ich zadelil do troch kategórií: dobrí, ľahostajní a zlí. Zlým, len čo som ich spoznal, som sa vždy a úplne vyhýbal. K ľahostajným som sa približoval, ak si to potreba vyžadovala, a správal som sa k nim zdvorilo. S dobrými som sa usiloval spriatelieť sa so všetkou dôvernosťou.

Zo začiatku som v meste nepoznal nikoho. Ku všetkým som sa správal s určitým odstupom. Musel som stále bojovať, aby som sa nestal otrokom nikoho. Jeden chcel, aby som s ním šiel do divadla, druhý aby som hral o peniaze a tretí, aby som si šiel zaplávať do rieky. A daktó ma chcel zverbovať do akejsi bandy, ktorá chodila kradnúť ovocie do záhrad a na polia. Ktosi bol taký bezočivý, že ma navádzal, aby som ukradol svojej domácej dajaký cenný predmet.

Oslobodil som sa od všetkých týchto úbohých spolužiakov, vyhýbal som sa vytrvalo ich spoločnosti, len čo som objavil, z akého cesta sú uhnetení. Každému som povedal, že matka ma zverila mojej domácej a že z lásky k svojej matke som nemohol ísť nikam bez povolenia pani Lucie.

Táto moja dobrovoľná závislosť od pani Lucie mi vyniesla aj finančný zisk. Keď videla, že sa môže na mňa spoľahnúť, zverila mi svojho syna. Bol to nepokojný chlapec. Viac ako škola ho lákala hra. Aj keď bol o triedu vyššie ako ja, jeho matka ma požiadala, aby som ho doučal.

Správal som sa k nemu ako k bratovi. Bol som k nemu láskavý, hrával som sa s ním a tak sa mi ho podarilo priviesť do kostola a k modlitbe. Za pol roka sa zmenil. Profesori začali byť s ním spokojní a prejavilo sa to aj na dobrých známkach. A jeho matka mi od radosti odpustila mesačný poplatok.

Tí, čo sa ma usilovali získať pre svoje nečestné zámery, boli v škole na hanbu. Začali sa na mňa všelijako obracať. Drankali odo mňa vypracované úlohy alebo hotový preklad.

Keď sa to profesor dozvedel, prísne ma pokarhal. «Tvoja dobrota nie je na mieste - povedal mi - podporuješ ňou len ich lenivosť. Rozhodne ti to zakazujem.»

Hľadal som iný, správnejší spôsob ako im pomôcť. Vysvetľoval som im, čo nepochopili a tak som im pomáhal prekonávať najväčšie ťažkosti. Tým som si získal ich vďačnosť a lásku. Začali za mnou chodiť vo voľnom čase s úlohami, potom aby si vypočuli moje príbehy a napokon aj keď nič nepotrebovali. Tak ako chlapi v Morialde a v Castelnuove.

Utvorili sme akúsi skupinu a pomenovali sme ju Spolok veselosti. Názov bol vydarený, lebo každý mal záujem organizovať hru, udržiavať konverzáciu, čítať knihy a to podporovalo veselosť všetkých. Zakázané bolo všetko, čo vyvolávalo zádumčivosť, a najmä čo sa protivilo božiemu zákonu. Kto klial, kto neúctivo vyslovoval božie meno alebo neslušne rozprával, musel zo spolku odísť.

A tak som sa ocitol na čele mnohých chlapcov. Po spoločnej dohode sme spísali jednoduché pravidlá:

1. Nijaká činnosť, nijaké reči, ktoré by boli v rozpore s dôstojnosťou kresťana.
2. Presnosť v školských a náboženských povinnostiach.

Táto udalosť ma určitým spôsobom preslávila. V roku 1832 si ma vážili a poslúchali ako kapitána malého vojska. Chodili za mnou zo všetkých strán, aby som im organizoval večierky, pomáhal žiakom v súkromných domoch a ich doučoval.

Božia prozreteľnosť mi tak pomohla získať si dajaké peniaze na školské knihy, oblečenie a iné potreby a nebyť už na ťarchu svojej rodiny. V Spolku veselosti boli skvelí chlapi.

Patril k nim aj Guglielmo Garigliano z Poirina a Paolo Braje z Chieri. Radi sa s nami zahrali, no predovšetkým si horlivo plnili svoje školské povinnosti. Boli celí zbláznení do živých hier, ale vedeli sa v tichosti aj sústrediť a porozprávať s Pánom.

Vo sviatočných dňoch po schôdzkach v škole sme šli do kostola svätého Antona. Spravovali ho jezuiti. Mávali pre nás jedinečné katechézky s pútavými príbehmi a príkladmi. Ešte dnes si na ne pamätám.

V týždni sa Spolok veselosti schádzal v dome daktorého člena. Hovorilo sa o náboženských otázkach. Prihlásiť sa mohol každý, kto chcel. Garigliano a Braje boli najčinnejší. Na týchto schôdzkach sa striedali veselé hry, debaty na kresťanské témy, čítanie dobrých kníh a modlitby. Navzájom sme si dávali dobré rady a pomáhali sme si odstraňovať osobné chyby.³⁰

³⁰ Spomienky Jána Bosca, 35 - 38

Kostol sv. Antona, opáta

Janko spolu s ostatnými študentmi sem prichádzal každý sviatok na katechizmus, ktorý vyučovali jezuiti.

Kaviareň Pianta

Giovanni Pianta, brat Lucie Matta, pôvodom z Morialda, v roku 1833 prišiel do Chieri a otvoril si tu kaviareň spolu s herňou biliardu. Požiadal mamu Margitu, aby Janko prišiel ku nemu bývať a pomôcť mu v jeho podnikaní. Janko odišiel od pani Lucie a prišiel bývať do kaviarne Pianta. Vo svojich vol'ných chvíľach pomáhal pri obsluhu v kaviarni. Naučil sa takto pripravovať kávu, sladkosti, likery. Janko si takto svojou prácou vyslúžil ubytovanie a tanier polievky. Napriek Jankovej obetavosti kaviareň nebola najvhodnejším prostredím pre štúdium. Domenico Pogliano, zvonár z Dómu, mu ponúkol svoj dom, aby mohol študovať s väčším úžitkom. Ukázala sa však nevyhnutná potreba hľadať nejaké miesto pre ďalší rok.

Dom Tommasa Cumina

V nasledujúcom roku (1834-1835) Janko navštevuje ročník rétoriky. Don Cinzano sa podujal finančne vypomôcť Jankovi na radu don Cafassa. Don Cafasso mu našiel miesto v dome krajčira Tommasa Cumina, u ktorého on sám istý čas býval. Don Cinzano platil mesačnú penziu 8 lír. Krajčír Cumino bol veselý človek, avšak trocha naivný. Janko sa často zabával nad tým, akosvojimi kúskami udivoval Tommasa:

Jeden z tých citlivých divákov bol môj nový domáci Tommaso Cumino. Bol to horlivý kresťan, ale trochu naivný. Veľmi rád žartoval. A ja som to využíval a som mu toho navystrájal až-až.

Na mena pripravil pre svojich stravníkov kura na huspeninke. Priniesol ho na stôl v kastróle. Keď odkryl kastról, vyletel z neho živý kohútik a celý prestrašený začal kikirikať a sem-tam poletovať.

Inokedy zasa pripravil hrniec špagiet a keď ich chcel scediť, do sitka sa mu vysypala hľba suchých otrúb.

Často naplnil fľaše vínom a keď ho nalieval do pohárikov, zistil, že je to pravá, nefalšovaná voda. A keď chcel vodu, zasa mal plný pohár vína. Iné časté žarty bývalo ovocie premenené na kúsky chleba, mince v peňaženke premenené na hrdzavé pliešky, miesto klobúka nočná čiapka a štrk miesto orechov a lieskocvov.

No raz sa chudák pán Tommaso strašne naľakal. Myslel si:

- Eudia takéto veci robiť nemôžu. A Boh nestráca čas s takýmito hlúpost'ami. Tak to všetko musí robiť diabol.

Neodvážil sa o tom hovoriť s nikým. Zdôveril sa len kňazovi don Bertinettimu, ktorý býval neďaleko. Tento kňaz si myslel, že je to biela mágia, a preto to povedal školskému delegátovi, dómskemu arcikňazovi kanonikovi Burziovi. Don Burzio bol vzdelaný a rozumný človek. Nikomu nič nepovedal a povolal si ma na rozhovor³¹

Dóm

Tento chrám bol postavený v rokoch 1405-1436 na mieste predchádzajúceho chrámu z 11. storočia. Z dómu je pre nás osobitne zaujímavá štvrtá kaplnka vl'avo, zasvätená Panne Márii Milostivej. Janko Bosco, ako žiak ľudovej školy každé ráno a večer prichádzal pred túto sochu verný odporúčaniam svojej mamy: „Uctievaj si našu nebeskú Matku“. Práve v tejto kaplnke, kde sa Janko spolu s Luigim Comollom modlil za svoje povolanie dostal svetlo zhora:

Práve vtedy mi prišlo čosi do cesty a to mi znemožnilo vstúpiť hneď k františkánom. Myslel som, že je

³¹ Spomienky Jána Bosca, 50

to ťažkosť len prechodná, ale vynorili sa prekážky ešte väčšie.

Rozhodol som sa, že sa s tým zverím svojmu priateľovi Luigimu Comollovi. Povedal mi, aby som si vykonal deviatnik a napísal jeho strýkovi farárovi.

V posledný deň deviatnika som šiel s ním na spoveď a prijímanie. Boli sme na omši v dóme a ešte pri druhej sme miništvovali pri oltári Panny Márie milostí. Doma nás čakal list s odpoveďou Luigiho strýka don Comolla. Hovoril:

- Po zvážení všetkého by som tvojmu spolužiakovi poradil, aby nevstupoval do kláštora. Nech prijme klerické rúcho a pokračuje v štúdiách. Tak bude mať dosť času lepšie spoznať, čo od neho Boh chce. Nech sa nebojí, že stratí povolanie. Život v ústraní a modlitba mu pomôžu prekonať všetky prekážky.

Poslúchol som túto múdru radu a venoval som sa duchovnému čítaniu a rozjímaniu. To mi pomohlo pripraviť sa na obliečku do klerického rúcha.³²

Chronologická tabuľka

Školský rok	Trieda	Učiteľ	Ubytovanie	Udalosti
1831-1832	Sesta Quinta Quarta	V. Pugneti P. Valimberti V.Cima	S Lucia Matta	Spoločnosť veselosti
1832-1833	Grammatica	G. Giusana	//	
1833-1834	Umanita	P.Banaudi	Caffe Pianta	Priateľstvo s Jonášom Sut'až s cirkusantom Prijatie k františkánom
1834- 1835	Rettorica	G.F.Bosco	Krajčír Cumino	Stretnutie s Comolom Rozhodne sa v povolání Skúška pred obliečkou
1835- 1836	1 ^a Filozofia	I. Arduino	Seminár	Prázdniny - opakovanie Gréčtiny
1836-1837	2 ^a Filozofia	//	//	L. Comollo v seminári
1837- 1838	1 ^a Teologia	L.Prialis I. Arduino	//	
1838-1839	2 ^a Teologia	L.Prialis G.B.Appendini	//	Kostolník Zomrie L. Comollo 2.4.1839
1839-1840	3 ^a Teologia	//	//	25.04.1840 -tonzúra a nižšie svätenia Jeseň: skúšky 4. ročníka
1840-1841	5 ^a Teologia	//	//	Prefekt izieb 19.09.1840: Subdiakonát 29.03.1841:Diakonát 05.06.1841: Kňazstvo

³² Spomienky Jána Bosca, 58 - 59

3.1 Začínajúci kňaz

Kostol Navštívenia

Don Bosco ešte ako klerik si tu robieval duchovné cvičenia pred sväteniami. Úloha pripraviť klerikov na svätenie bola v Turínskej diecéze zverená lazaristom, nazývaných aj misijní kňazi, ktorých zakladateľom bol sv. Vincent de Paul. Dom, v ktorom sa vykonávali duchovné cvičenia bol pôvodne kláštor sestier Navštívenia, ktorý v roku 1638 založila sv. Jana Františka de Chantal, pri príležitosti svojej návštevy v Turíne. Sestry Navštívenia tu boli až do roku 1802 kedy boli spolu s ďalšími rádmi zrušené francúzskou vládou. V roku 1830 tento dom bol zverený otcovi lazaristom. Don Bosco si v tomto dome trikrát vykonal duchovné cvičenia: pred subdiakonátom (september 1840), pred diakonátom (marec 1841) a napokon si tu vykonal prípravu na kňazskú vysviacku (jún 1841). Don Bosco opisuje vo svojich spomienkach DC pred subdiakonátom:

Za dva mesiace intenzívneho štúdia som sa pripravil, urobil som predpísané skúšky a bol som pripustený k subdiakonátu. Keď sa vraciam v myšlienkach k tomuto rozhodnému kroku svojho života, som presvedčený, že som nebol dostatočne pripravený. Chýbali mi daktoré potrebné pozitívne vlastnosti. Keďže som nemal nikoho, kto by sa bol priamo staral o moje povolanie, šiel som sa poradiť s don Cafassom. Povedal mi, aby som sa nebál a šiel ďalej a dodržal svoje slovo. Na desať dní som sa utiahol do turínskeho misijného domu, aby som si tu v tichosti vykonal duchovné cvičenia. Urobil som si všeobecnú spoveď, preskúmal som celý svoj život, aby som sa mohol spýtať spovedníka, či som súci zaviazat' sa navždy. Túžil som ísť ďalej, no chvel som sa pri myšlienke, že sa mám zaviazat' na celý život.³³

Kostol arcibiskupstva

V tomto kostole Nepoškvrneného počatia Panny Márie, don Bosco prijal tonzúru a nižšie svätenia (29 marca 1840), subdiakonát (19 septembra 1840), diakonát (29 marca 1841) a kňazstvo (5. júna 1841) vkladáním rúk mons. Luigi Fransoniho, arcibiskupa Turína.

Kostol sv. Františka Assiského

6. júna 1841, nedeľa Najsvätejšej Trojice, don Bosco v tomto kostole slávil svoju prvú sv. omšu pri oltári Anjela Strážneho. Sprevádzal ho pri tom don Cafasso. Kostol a kláštor bol založený samotným sv. Františkom v roku 1215 pri príležitosti jeho cesty do Francúzska. Františkáni museli odísť z kláštora počas francúzskej okupácie. V roku 1808 bol vymenovaný za rektora kostola don Guala. Guala vnímal potrebu ďalšej formácie pre novokňazov. Za týmto účelom dal upraviť priestory a v roku 1817 tu otvoril Cirkevný konvikt. Štúdia v konvikte trvali dva roky. Počas týchto dvoch rokov boli novokňazi vovádzaní do pastoračnej praxe vo viacerých farnostiach. Don Cafasso vstúpil do konviktu ako študent v roku 1834 a zostal tam ako spolupracovník don Guala, neskôr ako profesor a napokon, po smrti don Guala v roku 1848, ako rektor kostola a direktor konviktu až do roku 1860.

Don Bosco prišiel do konviktu 3. novembra 1841 na radu don Cafassa: „Potrebujete študovať morálku a homiletiku. Nateraz odmietnite všetky iné ponuky a prídte do konviktu". Don Bosco takto opisuje konvikt:

V Cirkevnom konvikte sme sa učili byť kňazmi. V seminároch sa dával veľký dôraz na štúdium právd viery a na debaty prehľbit' sa v nich. Morálka sa obmedzovala na najťažšie a nejasné problémy. V konvikte sa seminárne štúdium dopĺňalo. V rozvrhu bolo rozjímanie, duchovné čítanie, dve prednášky denne (z morálky), prednášky z kazateľstva, čas

³³ Spomienky Jána Bosca, 83

na sústredenie a uvažovanie. A bol tu aj čas a možnosť študovať a čítať dobrých autorov.³⁴

Don Bosco sa takto zmieňuje o teológovi Gualovi:

„Dielo založil don Guala. Za francúzskej okupácie Piemontu (1797-1814) ukázal svoju nevyčerateľnú lásku. Bol to človek nezištný, vynikal vo vede a múdrosti i svojou odvahou. Konvikt založil na to, aby sa mladí kňazi po štúdiách v seminári mali kde naučiť byť kňazmi. Cirkev mala z toho veľký úžitok. Vyrhali sa tak najmä doktoré korene jansenizmu, ktorému sa darilo v piemontskej cirkvi.³⁵

V sakristii kostola sa odohralo aj pamätné stretnutie s Bartolomeom Garellim. Don Bosco ho opisuje takto:

Na sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie (8. decembra 1841) som sa v určenú hodinu obliekal k svätej omši. Kdesi v kúte stál akýsi mladík. Kostolník Giuseppe Camotti ho volal miništrovať.

- Ja neviem miništrovať - odpovedať celý zahanbený.

- Tak ideš, alebo nie - naliehal kostolník.

- Ved' som vám povedal, že to neviem. Ešte nikdy som neminištroval.

- Ty babrák! - rozzúrili sa kostolníci. Ak nevieš miništrovať, čo sem lezieš? A v hneve schmatol zažihák a tľkol ním chlapca hlava-nehlava, kým úbožiak nevzal nohy na plecia. Vtedy som na kostolníka zakričal:

- Čo to robíte? Prečo bijete toho chlapca? Čo zlého urobil?

- Lezie do sakristie a nevie miništrovať!

- A preto ho musíte biť?

- Čo vás do toho?

- Čo ma do toho? Je to môj priateľ. Hneď ho zavolajte. Musím s ním hovoriť.

Kostolník sa za ním rozbehol a volal: «Hej, chlapče!» Dohonil ho, upokojil a priviedol ku mne. Stál tu zahanbený a prestrašený na mňa pozeral. Láska som sa ho spýtal:

- Už si bol na omši?

- Nie.

- Tak poď. Potom sa pekne porozprávame.

Chlapec prisľúbil. Chcel som, aby tento úbožiacik zabudol na výprask i na zlý dojem, akým naň zapôsobili kňazi tohto kostola. Odsľúžil som svätú omšu, urobil som si poďakovanie a zaviedol som ho do jednej kaplnky. Vľúdne som ho uistil, že ho už nik nebude biť a začal som tento rozhovor:

- Priateľu, ako sa voláš?

- Bartolomeo Garelli.

- Odkiaľ si?

- Z Asti.

- Otca máš?

- Nie, umrel mi.

- A matka?

- Aj matka mi umrela.

- A koľko máš rokov?

- Šestnásť.

- Vieš čítať a písať?

- Nie, neviem nič.

- Bol si už na prvom prijímaní?

- Nebol.

- A na spovedi si už bol?

- Áno, ale to som bol ešte malý.

³⁴ Spomienky Jána Bosca, 90

³⁵ Spomienky Jána Bosca, 90

- A na katechizmus chodíš?
- Neodvážim sa.
- Prečo?
- Lebo menší chlapci vedia na otázky odpovedať a ja omnoho väčší neviem nič. Hanbím sa.
- A keby som ťa učil katechizmus ja, len teba, prišiel by si?
- Veľmi rád.
- Aj sem na toto miesto?
- Áno, ale len keď ma nik nebude biť.
- Neboj sa nič, nik ti neublíži. Teraz sme už priatelia, každý ti dá pokoj. Kedy chceš, aby sme začali?
- Kedy chcete vy.
- Aj dnes večer?
- Áno.
- Aj hneď?
- Áno, s radosťou.

Vstal som a prežehnal som sa, aby sme začali. Všimol som si, že Bartolomeo sa neprežehnal. Nevedel, ako sa to robí. Na tejto prvej hodine katechizmu som ho naučil prežehnávať sa a rozprával som mu o Bohu Stvoriteľovi a prečo nás Boh stvoril.³⁶

Na zamyslenie:

1. Na sviatok Panny Márie....

Naše uvažovanie nad notoricky známym príbehom uvedieme poukazaním na niekoľko historických skutočností. V prvom rade si musíme uvedomiť že don Bosco napísal tento text v roku 1874 na výslovnú prosbu pápeža. Don Bosco v tom čase opisuje svoju životnú cestu a začiatky oratória. Od udalostí, ktoré opisuje prebehlo už aspoň 40 rokov ba i viac a preto neprekvapujú niektoré drobné nepresnosti. Dôležité je si uvedomiť, že don Bosco neopisuje svoju skúsenosť ako historik, ktorému ide o čo najpresnejšie opísanie vecí, ale don Bosco píše svoje spomienky ako otec, ktorý chce odovzdať svojim synom to najlepšie čo má. V roku 1874 don Bosco je na čele saleziánskej spoločnosti. Jeho dielo na Valdoku sa rozrástlo, stará sa asi o 600 chlapcov. Saleziánske dielo sa však už nenachádza iba v Turíne ale jeho oratórium sa už uchytilo aj na okolí a stále viac a viac ponúk prichádza od cirkevných a občianskych autorít, ktoré chcú, aby založil svoje dielo aj v ich meste. V jeho úsilí mu pomáhajú prví saleziáni, z ktorých niektorí sú už kňazi, mnohí ďalší študujú, aby čo najskôr dosiahli tento cieľ. Don Bosco cíti, že všetci jeho pomocníci potrebujú jeho radu, jeho podporu, potrebujú jeho ducha. A tak píše svoje spomienky z cieľom čo najviac poučiť a povzbudiť svojich saleziánov, aby pokračovali v jeho diele. Svedčí o tom výber udalostí z jeho života, ktoré ponúka čitateľovi, svedčí o tom štýl akým opisuje jednotlivé udalosti.

To, že don Bosco opísal svoj život s výchovno - poučným cieľom, je dôležité aj pre nás. Totižto aj my sme - tak ako prví saleziáni v roku 1874 - jeho spolupracovníci a podieľame sa na jeho diele. Poučenia, ktoré don Bosco adresoval svojim prvým spolupracovníkom, zaiste majú veľku hodnotu aj pre nás, najmä keď už nikto s nás nevidel živého dona Bosca v akcii. O to viac študujeme jeho rady, aby sme sa čo najviac poučili a pochopili don Boscovho ducha. Jednoducho, don Bosco píše aj pre nás.

Po tomto historickom uvedení do kontextu, sa môžeme lepšie pozrieť na rozprávanie dona

³⁶ Spomienky Jána Bosca, 93 - 95

Bosca o jeho stretnutí s Bartolomeom Garellim. V prvom rade by nám nemalo uniknúť v aký deň sa to stalo. Podľa dona Bosca k stretnutiu došlo na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie. V tom čase to bol jeden z najväčších sviatkov pre kresťanov. Hovorí sa, že bol viac prežívaný ako samotná Pascha. To, že don Bosco datuje začiatok oratória práve na veľký kresťanský sviatok znamená jednoduchú vec. Che tým povedať, že na začiatku jeho diela nebol on, ale bola tam Pánova ruka. To Pán začal toto dielo, to on vzbudil dona Bosca. A tak odkaz pre prvých saleziánov bol jasný. Nie sú iba spolupracovníkmi dona Bosca, ale sú božími spolupracovníkmi na diele spásy pre mladých. V ich aktivitách a námahach, teda nie sú osamotení, ale môžu rátať s božou pomocou. Lebo povolanie, ktoré sa im dostalo, je od Pána. Táto pravda je aktuálna aj pre nás. Aj naše aktivity pre decká sú v prvom rade Božími aktivitami a Pánovi oveľa viac záleží na mladých ako nám samotným.

Na záver poukážeme na ľudské sviatky a na občianske sviatky. Ľudia zvyknú oslavovať výročie nejakej revolúcie, vojny, oslobodenia a pod. Teda spomína sa na udalosti, ktoré sú často poznačené násilím, krvou, nenávisťou. Kresťanské sviatky sú úplne iné. Nespomína sa na ľudské činy ale na božie skutky. A v týchto udalostiach si pripomínáme lásku, pokoj dobro, ktoré pochádzajú od Boha. To že saleziánske dielo sa začalo práve v kresťanský sviatok nás zaväzuje šíriť tieto hodnoty a byť im verní.

2. Postava animátora

V našej úvahe budeme pokračovať zamerajúc sa na postavu kňaza - animátora. V rozprávaní kňaz don Bosco je jedným z protagonistov, stojí teda za to všimnúť si niektoré jeho vlastnosti.

To, čo prekvapuje na postave dona Bosca je jeho nekonečne otvorené srdce. Naozaj v jeho srdci treba hľadať najhlbšie motívi jeho konania. Jeho srdce bolo ochotné prijať aj osobu, ktorú každý iný „normálny“ kňaz neprijal resp. vyhnal z kostola. (Netreba zabúdať, že negatívny hrdina - kostolník - bol tiež kňazom) Don Boscove srdce bolo teda otvorené. Ďalší postoj, ktorý je následok otvorenosti je prijatie. Ach, aký to kontrast z kostolníkom. Don Bosco toho chlapca prijal. Je to základný predpoklad každej ďalšej činnosti alebo aktivity. Neprijal ho však ako nejaký objekt, ktorý treba animovať, ale prijal ho ako priateľa. Sám hovorí: „Je to môj priateľ“ Zneje to zvláštne, najmä keď si uvedomíme, že tí dvaja sa predtým v živote nestretli. Dá sa to vysvetliť jednoducho. Každý s kým sa don Bosco stretol je už jeho potencionálny priateľ. To je najlepší začiatok každej výchovy.

Tieto hlboké ľudské postoje sa v konkrétnej udalosti pretavili do niektorých úplne normálnych vlastností. Ja to don Bosco, ktorý výjde z aktivitou, ktorý urobí prvý krok. Nečaká kým ho niekto poverí, nakáže... Naopak aj napriek „nevhodnosti“ dialógu kňaza a uličníka v kostole, nedbá na ľudské ohľady ale chce robiť dobro. Je to on, ktorý sa prispôsobí chlapcovi, jeho úrovni a snaží sa aby sa pri ňom chlapec cítil dobre. Je to don Bosco, ktorý prichádza s návrhmi, ponukami.

Niektoré tieto charakteristiky, ktoré si môžeme všimnúť na don Boscovi sú stále aktuálne pre každého saleziána či animátora. Otvorenosť srdca, prijatie druhého ako priateľa, bez predsudkov, schopnosť urobiť prvý krok, znížiť sa na úroveň toho druhého, byť schopný ponúknuť nejakú rozumnú a zaujímavú aktivitu.... To všetko sú veci, ktoré don Bosco veľmi chcel pripomenúť a odovzdať svojim prvým saleziánom. A myslím, že dnes netúži po ničom

inom, len aby sme si aj my postupne osvojili niečo z jeho postojov a vlastností.

3. Postava chlapca

V našej úvahe sa zameriame a bližšie pozrieme na postavu Bartolomea Garelliho. Už meno a priezvisko tohto chlapca sú výrečné. Je to totiž to najobyčajnejšie meno aké len mohlo vtedy existovať. Jednoducho človek milión. Chlapec ako tisíc ďalších. Ničím nezvyčajný, žiadna modrá krv, žiadny ocko podnikateľ...

Ďalšou úplne evidentnou charakteristikou je jeho chudoba. Nie je ťažké si predstaviť chlapca, ktorý robí na stavbe denne aj 12 hodín, ktorý spí v pivnici, ktorý nemá veci na prezlečenie a nezvykne sa často umývať. Tento chlapec sa naje iba raz za deň a nie sú to pravé vyberané jedla. Kamaráti, ktorých pozná, spôsoby zábavy, rozprávania a zmysľania majú ďaleko od tzv. slušnej výchovy. Takýto chlapec je stále jednou nohou na prahu kriminality. Nečudujme sa teda, „kostolníkovi“, ktorý ho vyhnal so sakrestie. Pravdepodobne to robil často a pravdepodobne každý z nás by sa zachoval podobne.

Oplatí sa však pozrieť bližšie akým spôsobom bol chudobný náš Bartolomeo. Z dialógu vyplýva, že bol sirota. Žiť bez otca a matky, znamená prežívať neskutočný deficit citov, pozornosti a lásky, ktorá sa prežíva v každej normálnej rodine. Bartolomea nikto nemal rád, pretože nikoho nemal. Bol teda chudobný citovo. Bartolomeo mal už 16 rokov, ale nevedel čítať ani písať. Už vtedy, byť vzdelaným otváralo mnohé možnosti ako prežiť lepší a kvalitnejší život. On však o túto možnosť bol ukrátený. Perspektíva, ktorá sa mu črtala bolo málo atraktívna. Takí ako on boli zvyčajne vykorisťovaní a zneužívaní „šikovnejšími“. Tými čo mali peniaze, vzdelanie, možnosti. Môžeme teda povedať, že Bartolomeo bol chudobný kultúrne. Za samozrejmu považujeme skutočnosť, že Bartolomeo bol chudobný ekonomicky. Jednoducho nemal peniaze na slušné živobytie, žil zo dňa na deň vydaný na milosť a nemilosť zamestnávateľov. Ďalšou chudobou, ktorá bije do očí je jeho náboženská chudoba. Nevedieť sa prežehnať, pomodliť, miništrovať, neprístupovať k sviatostiam svedčí o tom, že život cirkvi mu bol veľmi vzdialený. Je to len logický dôsledok spôsobu života aký bol nútený viesť.

Vidíme teda, že Bartolomeo bol totálne chudobný. Ako keby všetky možné chudoby tohto sveta sa vtelili do neho. A práve takýmto chlapcom sa venoval don Bosco. Posolstvo tohto rozprávania je jednoduché. Ak je niekto na koho by sme nemali zabudnúť, tak su to tí úplne obyčajní mladí ľudia, ktorí nemajú bohatého otecka čo všetko vybaví a zariadi, ktorí sú ukrátení o lásku alebo zranení citovo, čo nemajú široké kultúrne a spoločenské možnosti presadiť sa, čo sú chudobní ekonomicky a sú chudobní nábožensky. Toto sú tí chudobní mladí, ku ktorých don Bosco prežíval prednostnú lásku a toto sú mladí, ktorí aj v dnešnej dobe potrebujú našu pomoc. Je jasné, že Bartolomeo bol „ideálny“ prípad chudobného mladíka, v skutočnosti mladý človek má niekedy niečoho nadostač a niečo mu zase chýba. Dnes možno je viac chudobných citovo alebo nábožensky ako ekonomicky, určite však potrebujú našu pomoc.

4. Ponúknuté riešenie

Don Bosco sa v sakristii kostola stretol s chlapcom v naozaj biednom stave. Stojí za to pozrieť sa, čo konkrétne urobil v tejto situácii. No a tiež sa oplatí všimnúť si to, čo neurobil. Don Bosco sa neuspokojil z lacným poľutovaním alebo súcitom. Nie sú to slzy súcitu, čo pomôžu mladým ľuďom. Tak isto sa alibistický neschoval za nejakú inštitúciu, ktorá by sa mala o takýchto ľuďoch postarať. (Rôzne charity a podobne) Nepokúsil sa ani o rýchle riešenia. (Si chudobný? Tu máš peniaze.) Don Bosco sa z odvahou pokúsil riešiť situáciu tohto chlapca. No a to, čo riešil ako prvé to je aj to najdôležitejšie.

Don Bosco, prvú vec, čo ponúkol Bartolomeovi bol „katechizmus“ Inými slovami chcel napraviť, oživiť a rozvinúť vzťah k Bohu. Táto chudoba je pre don Bosca tá najhroznejšia, tá na ktorú je treba hneď reagovať. V don Boscovom konaní sa skrýva jedna hlboká pravda. Totižto iba ten, kto prežíva dobrý vzťah s Bohom môže prežívať aj ostatné dimenzie svojho života v pokoji. Priviesť niekoho k Bohu je ako keby dať mu kľúč, ktorým otvorí všetky ostatné zámky a problémy svojho života. Iba ten, kto nie je chudobný duchovne môže riešiť aj svoju citovú chudobu (resp. svoje citové problémy, schopnosť prežívať vzťahy....) Taký človek potom môže reagovať aj na kultúrnu či ekonomickú chudobu. Je jasne, že to nefunguje samozrejme. (Nestačí sa iba modliť aby som zarobil peniaze...)

Don Bosco, teda riešil duchovnú chudobu, tú najviac naliehavú, avšak neobmedzil sa iba na tento problém. Vieme, že jeho dielo ponúкло riešenia aj na citovú chudobu (oratórium ako priestor, kde stretáva v priateľstve a radosť) nezabudol ani na kultúrnu chudobu (saleziánske školy) ani na tú ekonomickú .

Posolstvo tejto udalosti je pre prvých saleziánov ako aj pre nás úplne jasné. Je iluzórne riešiť ostatné chudoby (citovú, ekonomickú) ak sa najprv neporieši tá duchovná chudoba. Inými slovami, človek je nespokojný kým nestretne Pána a iba, v stretnutí s ním nájde silu, motiváciu a nádej odstrániť ostatné problémy svojho života. Nuž, aj my sme v prvom rade pozvaní priviesť mladých k Bohu, aby sme im zároveň mohli pomôcť poriešiť ďalšie ich problémy.

Zhrnieme našu úvahu:

Niet čo dodať, stačí sa opýtať ako reagujem ja na rôzne chudoby, ktorými sú postihnutí mladí ľudia v mojom okolí

Don Bosco počas nasledujúcich troch rokov pokračoval v nedeľných stretnutiach s chlapcami na dvore konvikta:

Život tohto začínajúceho Oratória v náčrte bol asi takýto: vo sviatočné dni každý mal možnosť ráno pristúpiť k sviatosti pokánia a k prijímaniu. Všetci sa zaviazali plniť si túto kresťanskú povinnosť mesačne. Večer v ustálenú hodinu býval katechizmus, pred ním dajaká duchovná pieseň a po ňom pekný príbeh. Potom som každému, alebo aspoň vyžrebovaným, dačo podaroval.

Z chlapcov, ktorí chodievali do tohto začínajúceho sa Oratória, spomínam Giuseppe Buzzettiho, ktorý verne chodieval na každé stretnutie. Don Bosca a Oratórium si tak obľúbil, že sa zriekol ročnej návštevy svojej rodiny v Caronno Ghiringhello (dnes Caronno Varesino), len aby ani raz nechýbal. A doma ho túžobne čakali bratia a priatelia. Spomínam si na jeho bratov Carla, Angela a Giosue. Spomínam si na Giovanniho Gariboldiho a jeho brata. Boli to vtedy ešte len obyčajní sluhovia, učni a dnes sú už vedúcimi majstrami.

Väčšina chlapcov boli kamenári, murári, štukatéri, dláždiči. Pochádzali zďaleka. Nepoznali turínske fary a v práci nepoznali nikoho, na koho by sa mohli spoľahnúť. Čakalo ich najmä vo sviatočné dni tisíc

nebezpečenstiev.

Don Guala a don Cafasso, boli šťastní, že to robím. Radi mi dávali obrázky, letáčky, knižočky, medaily, krížiky, aby som mal čo rozdávať. V núdzi mi dávali aj peniaze, na nákup šiat. Daktorým, čo si hľadali prácu, poskytovali chlieb po celé týždne.³⁷

Počas týždňa don Bosco využíval čas rekreácie na stretnutia s chlapcami:

Sviatky som trávil medzi svojimi chlapcami.

V týždni som ich navštevoval na pracoviskách, v dielňach a továrňach. Z týchto stretnutí mali chlapci veľkú radosť, lebo videli, ako sa o nich priateľsky starám. Aj zamestnávateľom to bolo po vôli a radi prijímali do svojich služieb mladíkov, o ktorých sa dakto cez týždeň i vo sviatočné dni staral.

Každú sobotu som chodieval do väzníc s batohom ovocia, bochníkov a tabaku. Mojm cieľom bolo udržovať kontakt s chlapcami, ktorí sa tam nešťastne dostali, pomáhať im, získať si ich priateľstvo a pozývať ich do Oratória, len čo sa dostanú z tohto smutného miesta.³⁸

Priateľstvo, asistencia a osobitná pozornosť priniesli výsledky nad očakávanie aj pre tých najťažších chlapcov, čo presvedčilo dona Bosca o dôležitosti vypracovať pedagogickú metódu, ktorá by sa zakladala na láskavosti, náboženstve a rozume:

Zistil som, že mladíci, ktorí prichádzajú na slobodu, zabúdajú na minulosť a začínajú žiť správne, ak nájdu priateľa, ktorý sa o nich stará, ktorý sa im venuje v nedeľu a sviatky, nájde im prácu u dajakého poctivého zamestnávateľa a dakedy príde za nimi aj v týždni. Takí chlapci sa potom stávajú poctivými občanmi a dobrými kresťanmi.³⁹

Na konci troch rokov strávených v konvikte, don Bosco, cítil veľkú túžbu žiť medzi chlapcami ako ich pastier, zostal zatiaľ neistý nad tým, kam ho volá Pán:

Raz ma don Cafasso zavola do svojej pracovne a povedal mi:

- Končíte svoje štúdiá. Treba sa dať do práce. Na Pánovom poli je mnoho pracovných príležitostí. Čo vás najväčšmi priťahuje?

- To, čo mi poradíte.

- Momentálne sú tu tri možnosti: miesto zástupcu farára v Buttigliera d'Asti, miesto profesora morálky v konvikte a miesto riaditeľa malej nemocnice, ktorá sa stavia vedľa Útulku. Čo si vyberiete?

- Čo pre mňa uznáte za najvhodnejšie.

- K čomu z toho máte najväčší sklon?

- Mojm sklonom je zaoberať sa s mládežou, však to viete. Rozhodnite, ako chcete. Vo vašej rade budem vidieť božiu vôľu.

- Na čo teraz myslíte? Čo vidíte vo svojej fantázii?

- Zdá sa mi, že som medzi množstvom chlapcov, ktorí čakajú, že im pomôžem.

- Tak idte na pár týždňov na prázdniny. Keď sa vrátite, poviem vám, kam ste určený.

Po prázdninách uplynulo dakoľko týždňov a don Cafasso nič. A mlčal som aj ja.

- Prečo sa nepýtate, kam ste boli určený? - povedal mi raz.

- Lebo chcem plniť božiu vôľu, kedy a kde mi naznačíte. Sám nechcem do toho nijako zasahovať.

- Tak sa zbaľte a choďte k don Borelovi do Útulku. Budete riaditeľom malej nemocnice svätej Filomény a budete pracovať aj v Útulku. Medzitým vám Boh ukáže, čo máte robiť pre mládež.⁴⁰

³⁷ Spomienky Jána Bosca, 96

³⁸ Spomienky Jána Bosca, 98

³⁹ Spomienky Jána Bosca, 95

⁴⁰ Spomienky Jána Bosca, 99 - 100

Don Bosco a Marchesa Barolo

Napokon po troch rokoch prežitých v konvikte bol prijatý ako kaplán do nemocnice sv. Filomény. Spolu s don Borelom sa mal venovať duchovnej správe diel, ktoré založila markíza Barolo. Don Bosco poznal don Borela už zo seminára. Tak ako don Cafasso bol pre don Bosca učiteľom duchovného života, tak teológ Borel bol jeho vodcom a podporou v jeho pastoračnej praxi a pri začiatkoch oratória:

Od prvej chvíle, čo som spoznal don Borela, videl som v ňom svätého kňaza a vzor, ktorý treba obdivovať a nasledovať. Každé stretnutie s ním bolo pre mňa účinným poučením kňazského života. Vedel dobre poradiť a v práci pre Boha aj oduševniť.

V tých troch rokoch, čo som bol v konvikte, viackrát ma pozval kázať a spovedať do Útulku, kde sám ako kňaz vynikajúco pôsobil. Pole svojej budúcej práce som teda nielen poznal, ale bolo mi aj blízke.

Často som sa obracal naňho o radu ako zlepšiť prácu vo väzniciach (kde aj on apoštoloval), a ako stanoviť podstatné normy pre účinnú prácu medzi chlapcami. Problém opustených chlapcov stále viac a viac burcoval pozornosť turínskych kňazov.⁴¹

Na zamyslenie:

Teológ

Don Bosco sa konečne dočkal. Prekonal všetky prekážky ekonomického charakteru, mladícke boje a nejasnosti, tvrdý a prísny život v seminári. Po svojej vysviacke prišiel k don Caffasovi do cirkevného konviktu v Turíne, aby tak prehĺbil svoje vzdelanie ale najmä, aby sa lepšie pripravil na úlohy ku ktorým ho Pán povolával. Keď zavŕšil aj túto etapu konečne našiel svoje prvé miesto. Kaplán v jednom útulku pre dievčatá z ulice... Je kaplánom dievčat avšak píše, rozpráva a sníva len o svojich chlapcoch. V skutočnosti ich bolo viac ako 200, ktorí ho prišli hľadať na jeho nové miesto. Je samozrejmé, že takáto skupina vzbudila rozruch v trochu zabudnutej štvrti Turína (Valdocco) V týchto prvých mesiacoch mu určite nechýbal entuziasmus, nebolo núdza ani o chudobných galganov, ale predovšetkým mu nechýbal jeden mimoriadne dôležitý pomocník: Teológ Borel. Ten vymenil teplé miestečko kaplána na kráľovskom dvore, aby robil kaplána chudobných. Don Bosco v ňom nájde príkladného kňaza, ktorý ho sprevádza v prvých krokoch jeho kňazského - pastoračného života. Teológ Borel hlboko poznačí don Boscov štýl pastorácie. Neúnavný, aktívny, horlivý. Takým bol don Borel, takým bude aj don Bosco. Don Bosco mal šťastie, že našiel vodcu a bol natoľko múdry, že sa nechal viesť.

Zhrnieme našu úvahu:

Nikto z nás sa nenarodil dokonalý, a každý potrebuje niekoho, čo mu poradí, ukáže, pomôže. Bolo by veľmi hlúpe neprijať takúto pomoc. Don Bosco v prvých rokoch svojej aktivity sa nehral na majstra sveta ale prijal pomoc, ktorú mu Pán posielal.

⁴¹ Spomienky Jána Bosca, 100

Palác Barolo

V tomto paláci na jeseň roku 1844 sa don Bosco spolu s don Borelom po prvýkrát stretol s markízou Barolo. Giulia Vittorina Colbert di Maulevrier, ktorá zostala vdovou po Barolovi sa narodila vo Vandeia v rodine Colbert, ktorý bol ministrom Ludvíka XIV. V roku 1807 sa vydala za markíza Tancredi Falletti Barolo, ktorého spoznala v Paríži, na dvore Napoleona I. Pretože nemali deti rozhodli sa podporovať sociálne a charitatívne diela. Po smrti manžela v roku 1838 zasvätila svoj čas dielu pre chudobné dievčatá, obeť prostitúcie, siroty, prepustené z väzenia (útulok pre dievčatá, nemocnica sv. Filomény, kláštor sv. Marie Magdalény, inštitút sestier sv. Anny, kláštor Adoratoriek Najsv. Sviatosti, tretí rád sv. Márie Magdaleny)

Oratórium pri útulku

20. októbra 1844 sa don Bosco prest'ahoval do útulku. Jeho izba sa nachádzala nad vstupom do budovy. Don Bosco vo svojich spomienkach opisuje st'ahovanie z konviktu do útulku:

Tretia októbrová nedeľa, sviatok čistoty Panny Márie. Hneď popoludní huf chlapcov odchádza na Valdocco hľadať nové Oratórium. Malí i veľkí, učni, mechanici i murárski robotníci sa vypytujú na všetky strany:

- Kde je Oratórium? Kde je don Bosco?

Nikto nič nevie. O don Boscovi a Oratóriu tu nik nepočul ani slovo. Chlapci v domnení, že si ich dakto doberá, dvíhajú hlas. Našťastie som začul ten lomoz a spolu s don Borelom vychádzam z domu. Bežia nám v ústrety a vypytujú sa, kde je Oratórium.

Musel som im povedať, že skutočné Oratórium nie je ešte hotové a že zatiaľ môžu chodiť do mojej izby. Bola dosť priestranná a tak nám mohla dobre poslúžiť. V tú nedeľu to všetko vyšlo dosť dobre.

V nasledujúcu nedeľu sa k chlapcom mesta pridalo mnoho mladíkov z blízkych domov. Nevedel som, kam ich dať. Izba, chodba, schodište, všetko bolo plné chlapcov.

1. novembra na sviatok Všetkých svätých na spovedanie sme boli dvaja, don Borel a ja, ale chlapcov, čo sa chceli spovedať bolo dvesto. Ako to zvládnuť? Ako ich udržať? Jeden chcel urobiť oheň, druhý zhasnúť. Jeden ukladal drevo, druhý rozliaval vodu. Vedro, lopatka, kliešte na uhlie, krčah, umývadlo, stoličky, topánky, všetko bolo jedno cez druhé, lebo všetci chceli upratať. Drahý don Borel v určitú chvíľu povedal:

- Takto to už ďalej ísť nemôže. Treba hľadať vhodnejšiu miestnosť.

Jednako sme však šesť sviatočných dní prežili v mojej izbe nad vchodom do Útulku.⁴²

V takejto situácii zostali počas všetkých novembrových nediel. Ráno sa chlapci zúčastnili na sv. omši v kostole sv. Františka Assiského a popoludní sa zhromažďovali v izbe dona Bosca na katechizmus, spovede a iné spoločné aktivity. Keďže počet chlapcov stále narastal a don Boscova izba už nestačila, markíza Barolo umožnila aby dve izby ešte nedokončenej nemocnice sv. Filomény boli upravené na kaplnku.

Oratórium v nemocnici sv. Filomény

Kaplnka bola konsakrovaná 8. decembra 1844 a počas nasledujúcich siedmich mesiacoch sa stala dočasným sídlom oratória. Don Bosco o tejto prvej kaplnke napísal:

Toto miesto nám pripravila Prozreteľnosť pre prvý kostol Oratória. Cesta k nemu viedla bránou nemocnice. Bolo treba prejsť krátkou alejou, ktorá oddeľovala budovu od Cottolenga, a vystúpiť schodišťom až na tretie poschodie.

⁴² Spomienky Jána Bosca, 103

Nazvali sme ho Oratórium «svätého Františka Saleského» z dvoch dôvodov:

1. Markíza Barolová chcela založiť kongregáciu kňazov pod ochranou tohto svätca a dala namaľovať jeho obraz nad vchod miestnosti, ktorú sme premenili na Oratórium.

2. Naša služba si vyžadovala veľkú trpezlivosť a vľúdnosť. Preto sme sa zverili ochrane svätého Františka Saleského, aby nám vyprosil od Boha svoju mimoriadnu miernosť a aby sme v apoštoláte boli takí úspešní ako on.

A bol tu ešte aj iný dôvod. Bludy proti náboženstvu, najmä protestantizmus, začali nebezpečne prenikať do našich krajov, najmä do Turína. Dali sme sa pod ochranu svätého Františka Saleského, aby nám pomáhal nasledovať ho v obrane viery.⁴³

Na konci mája 1845 markíza Barolo, napriek tomu že videla dobré ovocie práce dona Bosca, začala na neho naliehať, aby hľadal iné miesto, pretože sa blížil termín otvorenia nemocnice určený na 10. augusta 1844.

3.2 Putovné oratórium

(25 máj 1845- 12 apríl 1846)

Oratórium u sv. Petra v Okovách

Chrám sv. Petra v okovách sa nachádzal v blízkosti cintorína neďaleko Valdocca. Cintorín bol vybudovaný v roku 1777. V roku 1829 sa z hygienických dôvodov prestalo na tomto cintoríne pochovávať. Naďalej sa však slúžili sv. omše v kaplnke pre rodiny, ktoré žili v okolí cintorína. Toto miesto sa zdalo vhodné pre oratórium. Bol tam dvor kde sa dalo stretávať a kaplnka na slávenie sv. omše. S dovoľením mestských autorít v nedeľu 25. mája 1845 don Bosco spolu s don Borelom priviedli sem chlapcov oratória:

Starosta (ako som už povedal) i mestské vrchnosti veľmi dobre vedeli, že žaloby proti nám nemali nijaký podklad. A tak sme si podali novú žiadosť, aby sme sa mohli schádzať na dvore a v kostole symbolického hrobu Ukrižovaného, ktorý ľudia nazývali kostol svätého Petra v okovách. Aj túto žiadosť podporil arcibiskup a tak mestský úrad súhlasil.

Po dvoch mesiacoch u svätého Martina sme sa museli teda znova sťahovať. Nové miesto malo pre Oratórium viac výhod. Dlhý portikát, priestranný dvor a kostol, vhodný na bohoslužby vyvolávali nadšenie chlapcov. Prekypovali radosťou.

No čakal ich tu mocný nepriateľ, s akým sme sa doteraz nestretli. Nebol to nikto z mŕtvych, ktorí tu odpočívali v blízkych hrobách. Bol to nepriateľ živý - kaplánova gazdiná. Len čo jej uderil o uši spev a pokrikovanie a (áno, povedzme aj to) hurhaj oratoriánov, vyrútila sa z domu. Bola celá rozčertená. S čepcom nakrivo a s podopretými bokmi začala nadávať hrajúcim sa chlapcom. Spolu s ňou vrieskalo aj akési dievčatko, pes, mačka a celý krdeľ sliepok, akoby mala vypuknúť európska vojna.

Usiloval som sa k nej priblížiť a ju upokojiť. Povedal som jej, že tí chlapci nie sú zlí, že sa len živo hrajú, ale že nerobia nič zlého. Vtom sa obrátila proti mne a zahrnula ma urážkami.

Uznan som, že najlepšie bude prerušiť hru. Dačo som vysvetlil z katechizmu, vošli sme do kostola, pomodlili sme sa ruženec a odišli. Dúfal som, že do nedele sa to všetko utíši a že sa sem vrátíme. Moja nádej však biedne stroskotala.

Keď sa večer kaplán vrátil domov, gazdiná rozvírila okolo neho mračno prachu. Donekonečna opakovala, že don Bosco a jeho chlapci sú revolucionári, že znesväcujú posvätné miesta a že sú zberba.

⁴³ Spomienky Jána Bosca, 105

Dobrý kaplán napokon podľahol a napísal mestskému úradu list, ako ho nadiktovala gazdiná.⁴⁴

V skutočnosti sa celá záležitosť odohrala trochu inak. Na tomto mieste prebiehali stretnutia katechétoz z kongregácie Katechétoz sv. Pelagia. Tieto stretnutia prebiehali v máji. Mestské úrady ich však zakázali pre nie celkom jasné dôvody. Zákaz ešte nebol v platnosti keď don Bosco prišiel so svojimi chlapcami na toto miesto. Nasledujúcu nedeľu však bol cintorín uzatvorený. Don Bosco nepoznajúc celú záležitosť si myslel, že dôvodom, pre ktorý bol cintorín uzatvorený boli jeho chlapci a zlosť kaplánovej gazdiny. Žiadosť o opätovne stretávanie sa v týchto miestach bola zamietnutá. Preto sa pokúsili dostať povolenie stretávať sa v kaplnke sv. Martina v blízkosti mlynov Dora. Táto žiadosť bola schválena 10. júla 1845. Do tej doby sa chlapci stretávali počas nediel v útulku a v ďalších kostoloch mimo mesta: Madonna del Pilone, Madonna di Campagna, Monte dei Cappuccini a Superga.

Kaplnka sv. Martina

13. júla 1845 sa oratórium presťahovalo do kaplnky mlynov Dora alebo Molassi. Táto kaplnka slúžila pre ľudí, ktorí žili v blízkosti. Mestské úrady schválili užívanie tejto kaplnky pre chlapcov od 12:00 do 15:00 na hodiny katechizmu. Pri sťahovaní don Borel povedal chlapcom tento príhovor:

Keď chceme, drahí chlapci, aby kapusta mala pekné veľké hlávky, treba ju presádzať. To isté treba povedať aj o našom Oratóriu. Bolo presadené z jedného miesta na druhé, ale každým presadením narástlo. Chodí doň stále viac chlapcov a sú stále spokojnejší. Svätý František Assiský videl, ako sa rodí z trochu katechizmu a spevu. Tam sa nedalo robiť viac. V prvej izbe Útulku sme si urobili prvú zastávku ako ľudia, čo cestujú vlakom. V tých týždňoch všetci mali naporúdzi duchovnú pomoc: spoveď, katechizmus, vysvetľovanie evanjelia. A na okolitých lúkach sme sa veselo hrávali.

V miestnostiach pri nemocničke sa začal pravý život Oratória. Zdalo sa nám, že sme konečne našli svoje miesto. Mali sme pokoj. No božia Prozreteľnosť dopustila naše vyhostenie a poslala nás sem do svätého Martina.

Budeme tu dlho? Nevieme. Dúfajme, že áno. Akokoľvek, veríme, že naše Oratórium bude mať z toho taký úžitok ako presádzaná kapusta. Počet chlapcov, ktorí sa chcú stať dobrými, bude vzrastať a bude vzrastať aj naša chuť spievať a hrať, budú vzrastať naše denné i večerné školy pre všetkých, čo po nich túžia.

Nemyslíme na to, koľko času tu strávime, mnoho či málo. Myslíme na to, že sme v božích rukách. Pán sa postará o naše dobro. Je isté, že nás požehnáva a nám pomáha. Vždy bude mať pre nás dajaké vyhovujúce miesto, aby sme ho mohli oslavovať a robiť dobre svojim dušiam.

Božia milosť je ako reťaz. Prvé ohnivko je spojené s ďalším. Ak prijmeme prvú milosť, ktorú nám Boh dáva, budme istí, že nám dá aj milosti ďalšie, ešte väčšie. Ak dnes v Oratóriu zlepšime svoje správanie, Boh nám bude pomáhať a Pán Ježiš nás odmení, ako sme si zaslúžili svojimi dobrými skutkami.

Tieto slová si vypočulo množstvo mladíkov. Na konci sme dojatí zaspievali Pánovi hymnus chvály.⁴⁵

Na tomto mieste sa don Bosco stretával s chlapcami každú nedeľu až do konca decembra 1845, avšak len na hodiny katechizmu. Na sv. omše chodievali do rozličných kostolov Turína a okolia. Mestské úrady určili termín odchodu chlapcov z tohto miesta na 1. január 1846.

⁴⁴ Spomienky Jána Bosca, 110

⁴⁵ Spomienky Jána Bosca, 107

Na zamyslenie:

Na púti

Putovanie je jedným z dôležitých rozmerov kresťanského života. Dá sa povedať, že celý náš život je také putovanie, je proces, cesta k niečomu. Človek je pútnikom na tomto svete. Don Bosco si vyskúšal na vlastnej koži, čo to znamená byť pútnikom. A to doslovne. Prežil viac ako rok bez jedného pevného bodu, bez istého miesta. Rok problémov a starostí, rok hľadania miesta a neustáleho sťahovania sa. Rok prežitý za asistencie karabinierov, ktorí dohľadali na verejný poriadok, narušovaný jeho chlapcami. Skončil sa teda čas horlivosti a eufórie, čas entuziasmu a radosti. Mnohí boli na začiatku takí, čo dona Bosca chválili, ("Výborne don Bosco, je to pekná vec čo robíte... ") no teraz už hovorili inak ("Nechaj tak, aj tak to nemá zmysel...") Don Bosco sa ocitol takmer osamotený so skupinou chlapcov, na ulici. V tejto dramatickej situácii, dúfal proti každej nádeji.

Povedali sme však, že život je putovanie, a iba takým spôsobom sa rastie, putovaním sa vyjadruje láska, vytrvalosť, presvedčenie. Putovanie napriek ťažkostiam nám pomôže rásť. A na to asi myslel teológ Borel, keď kázal známu kázeň o "kapustných hlavách, ktoré je treba presádzať, aby rástli" Oratórium v prvých rokoch prežívalo svoje ťažké časy putovania a ťažkostí. Don Bosco ich neskrýva. Píše: "Nemohli sme sláviť sv. Omšu" Základná vec pre neho a pre celý výchovný systém. Zábava bola veľmi často vyrušovaná okoloidúcimi. Stále sa našiel niekto, čo sa sťažoval na ruch, hurhaj, chýbajúce ovocie, zničený trávnik... o udania nebola núdza, potom trápne vysvetľovanie, že to je kňaz medzi tými naničhodníkmi...

V celom tomto chaose a neistote iba jedna vec bola istá. "Daj mi duše..." povie neskôr don Bosco. Inými slovami, on už nepochyboval o ceste, na ktorú ho Pán volá, už vedel naisto a tvrdohlavo na tom trval, že práve týmto chlapcom venuje svoj život, že pre nich postaví domy, školy, dielne..."Snilko", "Blázon a snilko" komentovali jeho známi. Práve toto nadšenie pre dobro chlapcov bolo jeho oporou a, motiváciou na dlhej púti jeho oratória.

Zhrnieme našu úvahu:

V našom živote máme radi istoty, vychodené chodníčky, staré a osvedčené spôsoby ako prežiť. Avšak pre náš duchovný rast to nie je dobré. Aby sme rástli potrebujeme putovanie, neistou, ktorá nás prinúti spoliehať sa na Pána, potrebujeme námahu, ktorá očistí naše motivácie, potrebujeme ťažkosti, ktoré zocelia našu vôľu. Oratórium dona Bosca prešlo takýmto procesom a prežilo. Nielen prežilo ale zosilnelo. Aj naše animátorské nadšenie, náš zápal sa preskúša iba v ohni ťažkostí. Keď prídu, tak prežijeme?

Dom dona Morettu

Don Giovanni Battista Moretta, ktorý vlastnil dom v časti Valdocco, ochotne prenajal tri miestnosti don Boscovi v novembri 1845:

„A tak prišiel november (1845). Počasie už nebolo vhodné na vychádzky a výlety mimo mesta. Po porade s don Borelom som najal tri izby v dome don Moretta. Je to budova skoro naproti dnešnej svätyne Panny Márie Pomocnice. Po rozličných úpravách je to dom dnes prakticky prerobený.

Strávili sme tu štyri mesiace. Bolo tu veľmi málo miesta, ale chlapi sem mohli aspoň chodiť, mohli sme

tu vyučovať náboženstvo a všetkým dať možnosť vyspovedať sa. Tejto zimy sme začali aj s večernou školou. V našich krajoch to bol prvý pokus s podobnou iniciatívou. Mnoho sa o tom hovorilo. Daktori to prijímali priaznivo, iní boli proti.⁴⁶

Lúka bratov Filippiovcov

Pravdepodobne vo februári 1846 don Bosco a don Borel si prenajali lúku v blízkosti domu don Morettu, ktorá patrila bratom Filippiovcov, nakoľko počet chlapcov stále narastal:

„A tak prišiel november (1845). Počasie už nebolo vhodné na vychádzky a výlety mimo mesta. Po porade s don Borelom som najal tri izby v dome don Moretta. Je to budova skoro naproti dnešnej svätyne Panny Márie Pomocnice. Po rozličných úpravách je to dom dnes prakticky prerobený

Strávili sme tu štyri mesiace. Bolo tu veľmi málo miesta, ale chlapci sem mohli aspoň chodiť, mohli sme tu vyučovať náboženstvo a všetkým dať možnosť vyspovedať sa. Tejto zimy sme začali aj s večernou školou. V našich krajoch to bol prvý pokus s podobnou iniciatívou. Mnoho sa o tom hovorilo. Daktori to prijímali priaznivo, iní boli proti. " (MO 144)

Hlučné stretnutia však začali znepokojovať markíza Michele Cavour, ktorý dal nariadenie strážiť lúku počas stretnutia chlapcov. K tomuto sa pridala sťažnosť bratov Filippiovcov, že chlapci úplne zošliapali trávu. Dokonca i don Borel navrhol don Boscovi zmenšiť činnosť na katechizmus pre niekoľko menších chlapcov.

Práve v tejto beznádejnej situácii, v jednu z posledných nediel, ktorú mohli stráviť na lúke u Filippiovcov, pravdepodobne 8. marca 1846, sa ukázala nová nádej:

V to popoludnie som dlho uprene hľadel na to množstvo hrajúcich sa chlapcov. Bola to Pánova «veľká žatva», ale bez robotníkov. Bol som tu sám, vysilený robotník s podlomeným zdravím. budem môcť ešte zhromažďovať svojich chlapcov? Kde?

Trochu som poodišiel a začal som sa sám prechádzať. «Bože môj - zvolal som - prečo mi neukážeš miesto, kam by som mohol preniesť svoje Oratórium? Kam? Alebo povedz, čo mám robiť?»

Len čo som vyslovil tieto slová pristúpil ku mne akýsi Pancrazio Soave a zajakavo mi povedal:

- Je to pravda, že hľadáte miesto pre laboratórium?

- Nie pre laboratórium, ale pre oratórium.

- Neviem, aký je to rozdiel. Ale také miesto jestvuje. Podťte si ho pozrieť. Patrí pánovi Francescovi Pinardimu. Je to poctivý človek. Podťte a urobíte dobrý obchod.⁴⁷

Don Borel, ktorý zastupoval don Bosca v začiatkoch pri jednaniach, uzatváraní zmlúv a podobne, uzavrel s Francescom Pinardim zmluvu o prenájme kôlne Pinardi (dátum zmluvy 1. apríl 1846.) Začalo sa hneď s prácami a tak 12. apríla 1846, na Veľkú noc, sa oratórium definitívne presťahovalo na Valdocco.

Na zamyslenie:

Prozreteľnosť

Určite nie je teraz miesto ani čas vysvetľovať význam slova prozreteľnosť. Uspokojíme sa zo známou vetou mamy Margity, že „Boh ťa vidí“ a že sa „o nás stará.“ Túto vždy platnú pravdu don Bosco istotne zakúsil aj na jar 1846, keď jeho putovné oratórium konečne nájde

⁴⁶ Spomienky Jána Bosca, 112

⁴⁷ Spomienky Jána Bosca, 124

svoje miesto. Don Bosco opisuje udalosti tohto obdobia ako zásah prozreteľnosti. Vieme, že situácia don Bosca na jar 1846 bola všelijaká len nie dobrá. Ved' aj po mnohých rokoch môžeme vycítiť z jeho spomienok bezradnosť, smútok, frustráciu, ktorú vtedy prežíval. Nedá sa však prehliadnuť ani nádej a dôvera, ktorú don Bosco vkladal v Pána. Dôvera bola až taká veľká, že všeobecne bol pokladaný za snilka, či „blázna“ V týchto situáciách človek potrebuje zásah zhora. A veruže Pán nenechal na seba dlho čakať. Podľa rozprávania don Bosca, práve v momente zúfalstva a bezradnosti mu ponúkol istý človek „laboratórium“. Nebolo to presne to čo hľadal don Bosco, ale topiaci sa aj slamky chytá a v danom momente stálo za to pozrieť sa na ponúkané „laboratórium“. V skutku po tom čo sa kôľňa upravila don Bosco si ju prenajal. Najprv iba na krátko, ale postupom času sa z kôľne na Valdoccu stalo prvé sídlo oratória, miesto kde don Bosco založil a rozvinul svoje dielo. Historici už zistili, že nie všetko sa to zomlelo v jedno nedeľné popoludnie, čo však nijak neumenšuje na veľkosti „daru z nebies“ ako ani schopnosti dona Bosca rozpoznať znamenie Pána aj v chudobných a na prvý pohľad obyčajných okolnostiach.

Zhrnieme našu úvahu :

Don Bosco zakúsi starostlivosť Pána (prozreteľnosť) práve v čase mnohých ťažkostí a beznádeje. A zakúša ju aj preto, že prosí a svoju nádej vkladá do Pána. A tak aj obyčajná kôľňa, či prenajatý kus pozemku sa stáva dôkazom Božej starostlivosti a Božej lásky. A čo my? Naozaj sa obraciame na Pána v našich súženiach? Je On naša nádej? A nakoľko sme schopní počúvať a objaviť jeho starostlivosť v obyčajných okolnostiach života? Don Bosco, práve vďaka tejto schopnosti prežíval svoj život v Pánovej prítomnosti. A ako ho prežívame my?

3.3 Ďalšie oratória, ktoré založil don Bosco

Oratórium sv. Alojza

V auguste 1847 don Bosco spolu s don Borelom začal uvažovať nad otvorením nového oratória. Arcibiskup im doporučí ako ideálne miesto perifériu na juhu mesta. Nové oratórium bolo otvorené 8.decembra 1847 v časti Porta Nuova a bolo zasvätené sv. Alojzovi.

Don Bosco znepokojený nad osudom chlapcov v časti Vanchiglia požiadal arcibiskupa o súhlas znovuotvoriť oratórium, ktoré bolo z politických príčin zatvorené. Arcibiskup tejto žiadosti vyhovel a oratórium zveril don Boscovi. Bolo to oratórium sv. Anjela Strážneho.

Miesta, kam chodieval don Bosco s chlapcami počas putovného oratoria

Spomedzi viacerých miest spomenieme aspoň Supergu. Don Bosco spomína na jeden z vydarených výletov, ktorý urobil so svojimi chlapcami na Supergu:

Chlapci sa na lúke hrali s guľami (bocce), s kamienkami (piastrelle) a behali na chodúľoch. Koniec hry sa oznamoval bubnom. Keď zaznela trúba, chlapci sa začali schádzať a ďalšie zatrúbenie bolo signálom k odchodu na omšu. Po deviatej sme sa vydali na kľukatú cestu na Supergu. Podelili sme si odnos zásob. Jedni niesli koše s chlebom, druhí balíky syra a salámy a iní koše ovocia. Dokiaľ sme boli v meste, usilovali sme sa byť ticho. Potom sa začalo lomoziť, spievať a pokrikovať. Ale stále sme kráčali v zomknutých šikoch.

Na úpäti Supergy na ceste, ktorá stúpala k bazilike, nás čakal nádherný, sviatočne vystrojený kôň. Poslal

ho don Anselmetti, farár zo Supergy. Čakal nás tu aj list don Borela, ktorý sem prišiel pred nami. Vystúpil som na koňa a nahlas som prečítal list: «Príďte hore bezstarostne. Čaká vás tu polievka, príkrm a víno.» Chlapci privítali tieto slová radostným pokrikom, potleskom a ováciami.

Vykročili sme spolu s koňom. Chlapci pokrikovali a spievali. Najbližší prejavovali koňovi nie práve najzdvorilejšie lichôtky. Ťahali ho za uši, za chvost a potľapkávali mu nozdry. Statočný kôň to všetko pokojne znášal a bol trpezlivejší ako ten, čo mu sedel na chrbte. V tomto rozruchu sa nedala zahanbiť ani naša hudba: bubon, trúba a gitara. Nerozumeli si celkom dobre, ale prispeli k hurhaju a spolu s nespútanými hlasmi chlapcov tvorili jedinečnú harmóniu.⁴⁸

⁴⁸ Spomienky Jána Bosca, 116

Historický prehľad

Dátum	Miesta	Osoby a udalosti
26.05.1841	Kostol Navštívenia	DC pred vysviackou
05.06.1841	Kostol arcibiskupstva	Mons. Fransoni vysviaca Don Bosca
06.06.1841	Kostol sv. Františka z Assisi	1.sv. Omša
07.06.1841	Kostol Utešiteľky	2.sv. Omša
03.11.1841	Konvikt - sv. Františka z Asisi	Don Bosco prijatý pre štúdium morálky (teol. Guala a don Cafasso)
08.12.1841	Sakristia-kostol S. Františka. z Asisi	Stretnutie s Bartolomejom Garellim
Dec. 1841 -okt. 1844	Kostol S. Františka. z Asisi	Don Bosco zhromažďuje chlapcov
20.10.1844	Útulok Markízi Barolovej	D.B. presťahuje oratórium
08.12.1844	Nemocnica sv. Filomény	Posviacka kaplnky Sv. Františka Saleského
Dec.1844-máj 1845	Nemocnica Sv. Filomény	Sviatočné Oratórium
25.05.1845	Cintorín sv. Petra v okovách	Gazdiná dona Tesia
Jún-júl 1845	Nemocnica a okolité kostoly	Putovné Oratórium
13.07.-dec. 1845	Kostol sv. Martina	Stretnutie s chlapcami poobede (don Bosco e don Borel) Omše a spovede ráno
Nov. 1845-feb.1846	Dom kanonika Morettu	Sviatočné a večerné školy
Február - 5.04.1846	Lúka bratov Filipovcov	Stretnutie s chlapcami poobede
08.03.1846	Lúka bratov Filipovcov	D.B. sa stretne s Pankráciom Soave
4.-13.3. 1846	Casa Pinardi – kôlna	Prenájom Pinardiho kôlne
mar. - apr. 1846	Casa Pinardi - kôlna	Úprava kôlne
12.04.1846	Cappella Pinardi	Začiatok Oratória
05.06.1846	Casa Pinardi	D.B. prenajíma tri izby
Koniec mája 1846	Palazzo Barolo	Markíza prepúšťa Don Bosca zo služby kaplána ku koncu augusta.
júl 1846	Casa Pinardi	Vážna choroba Don Bosca
Aug. 1846	Casa Pinardi	Prenájom d'alšej miestnosti
Aug.-okt. 1846	Becchi	Zotavovanie Don Bosca
03.11.1846	Casa Pinardi	Príchod mamy Margity
01.12.1846	Casa Pinardi	Prenájom celého domu
máj 1847	Casa Pinardi	Sirota z Valsesia spí u Don Bosca
20.06.1847	Capella Pinardi	Mons. Fransoni birmuje v Oratóriu
08.12.1847	Oratorio S. Luigi - Porta Nuova	Otvorenie
19.02.1851	Casa Pinardi	Kúpa domu a pozemku

3.4 Valdocco

Oratórium v dome Pinardi

1. Prvý dvor oratória; 2. Dvor, kde sa hrávali; 3. Lúka aforaggio; 4. Záhrada mamy Margity

Ako sme povedali 12. apríla 1845 oratórium našlo svoje stabilné miesto. Priestory, ktoré don Bosco prenajal pozostávali s troch miestností. Kaplnka, jedna dlhá a úzka izba dlhá asi 15 metrov. Ďalšie dve miestnosti boli používané ako sakrestia a ako sklad. Strop kaplnky bol nízky, preto keď prišiel biskup vykonať birmovku nemohol používať mitru. Don Bosco upravil tento priestor tak, aby mohol slúžiť ako kaplnka. Na oltár umiestnil obraz sv. Františka Saleského a do kaplnky sochu sv. Alojza a sochu Panny Mariie Utešiteľky. Neskôr doplnil výzdobu kaplnky o krížovú cestu. Život v oratóriu mal svoj pravidelný rytmus okolo tejto kaplnky, ktorá sa hneď ukázla ako srdce oratória:

Ako vyzeral náš sviatočný deň?

Kostol som otváral včas ráno a hneď som začal spovedať. Spovede trvali až do omše, ktorá bola určená na ôsmu hodinu. Aby som však mohol vyspovedať všetkých kajúcnikov, museli sme často omšu posunúť na deviatu a dakedy ešte ďalej.

Ak prišiel dajaký kňaz, asistoval chlapcov a pomáhal im pri modlitbe tým, že sa s nimi striedavo modlil.

Tí, čo boli pripravení, pristupovali pri omši k prijímaniu. Po omši som vystúpil na majú kazateľňu a vysvetľoval som evanjelium. (Po niekoľkých týždňoch som začal vysvetľovať biblické dejiny na pokračovanie). Rozprával som im jednoducho a ľudovo, pestro som im opisoval miesta a spôsoby, ako sa v rozličných časoch žilo. Páčilo sa to malým i veľkým, ba i kňazom, čo ma počúvali. Po kázni nasledovala

škola, ktorá trvala až do poludnia.

O jednej popoludní sa začínala rekreácia. K dispozícii boli gule, chodúle, drevené pušky a meče a rozličné náradie. O pol tretej bol na rade katechizmus. Chlapci, čo vtedy chodili do Oratória, sa učili ťažko. Dakedy sa mi stávalo, že keď som začal spievať Zdravas Mária, zo 400 chlapcov nik nevedel pokračovať, keď som prestal spievať ja. Po katechizme sme sa modlili ruženec. Pomaly a postupne som ich naučil spievať vešpery. Začali sme s hymnom Zdravas, morská hviezda, potom sme sa naučili Magnifikat, a potom jeden žalm za druhým. Na konci antifóny. Za rok sme sa naučili spievať celé mariánske vešpery.

Po večerách (alebo ruženci) nasledovala krátka kázeň. Skoro vždy som dajakým príkladom poukázal na niektorú čnosť alebo som ich vyzval bojovať proti dajakému zlému návyku. Všetko sa končilo spievanými mariánskymi litániami a požehnaním so Sviatosťou Oltárnou.⁴⁹

Na zamyslenie:

Elán

Modliac sa v Pinardiho kaplnke, ktorá je tichým ale výrečným svedkom prvých rokov oratória sa nám pozvoľna začnú vynárať v mysli krásne dni prvého oratória. Dni plné radosti, šťastia, hry a zábavy. Keď Don Bosco opisoval tieto svoje začiatky na Valdoku zaiste ho prepadla nostalgia, vynorili sa mu spomienky, zaiste sa rozcítil. Boli to dni plné života, života ktorý prúdil v chlapcoch túžiacich sa stretnúť s donom Boscom a skrze neho, stretnúť sa s Pánom. Dni modlitby a hier, dni v ktorých si telo oddýchlo a duša sa mohla obnoviť. Hĺbka chlapcov, ktorá sa hlučne hrá sa nedá nevidieť a nevšimnúť. Táto veselá kopa priláka ďalších a ďalších a stále sa rozrastá.

Skúsme sa zamerať na niektoré prvky, ktoré don Bosco podčiarkol vo svojom opise týchto dní:

1. Sviatosť zmierenia - Je to práve spovedanie, ktorým don Bosco otváral svoj deň. Táto sviatosť je neodmysliteľným prvkom don Boscovej výchovy. Je to miesto rastu, miesto posväcovania, miesto rady, miesto oslobodenia, miesto potechy.
2. Hra - perfektná príležitosť na nadviazanie vzťahov, na oddýchnutie, na prežívanie radosti. Cez hru nikto nie je smutný, nikto neplače, nikto sa nenudí. Všetci sú príjemné zamestnaní a ani sa nenazdajú ako rýchlo im zbehne čas.
3. Ohlasovanie Slova - Don Bosco si nájde čas na ohlásenie Božieho slova. Okrem osobného sprevádzania (slovko do uška) don Bosco nepodcení ani verejné kázanie. Zvestuje mladým tú najkrajšiu vec, Evanjelium - dobrú zvesť. Táto dobrá zvesť chlapcov povzbudí, poteší, poučí.

Večer v tých dňoch prišiel rýchlo. Vtedy sa nikomu nechcelo domov. Je to znak toho, že v oratóriu vládli dobré vzťahy, hlboké priateľstvá, radostná atmosféra. A je to tiež znak toho že tráviť čas v prítomnosti Pána a v prítomnosti priateľov nikdy nie je nudné, naopak je to niečo nádherné. V tom všetkom vidíme don Bosca, pravého animátora tej veselej hĺby chlapcov, ktorému nechýbajú nápady, tvorivosť, radosť ako mu nechýba ani skutočná schopnosť ponúknuť svojim chlapcom aj priateľstvo z Bohom. Don Bosco je skutočná duša tohto oratória. Pracuje tvrdo, až tak že večer sa ledva dovlečie do postele. Ale prežíva radosť, pretože vie, že v jeho oratóriu pracuje aj niekto iný. Koná Svätý Duch.

⁴⁹ Spomienky Jána Bosca, 129 - 130

Zhrnieme našu úvahu :

Každé naše saleziánske prostredie by sa malo inšpirovať práve týmto don Boscovým spôsobom pastorácie. Prvé don Boscovo oratórium je akoby metrom, ktorým sa dá merať „saleziánskosť“ nášho prostredia. Obmedzíme sa teraz iba na niektoré pokusné otázky. Vládne u nás radosť alebo nuda? Aké miesto majú u nás prežívanie sviatostí. A čo naše vzťahy? Sú hlboko priateľské alebo organizačno - funkcionálne? A naše aktivity? Inovatívne alebo stále tie isté. V našom oratku pracuje Svätý Duch alebo iba niekto čosi ako dočasný správca?

Kaplnka Pinardi dnes

Kaplnka Pinardi po roku 1852 slúžila ako jedáleň a spálňa a v roku 1856 celý tento priestor podstúpil dôkladnú rekonštrukciu a na mieste bývalej kaplnky vznikla jedáleň pre predstavených. Don Bosco v tejto jedálni privítal a pohostil mnoho významných hostí (okrem iných aj dvoch budúcich pápežov Pia X a Pia XI). V roku 1927 don Rinaldi nechal prerobiť túto jedáleň na kaplnku aby tak pripomínala prvotnú kaplnku. V súčasnej Pinardiho kaplnke je na oltári obraz Vzkriesenia, ktorý tak vyjadruje spojitosť Paschy s preventívnym systémom don Bosca. Aj zvyšok kaplnky je vyzdobený veľkonočne. Na prvom oblúku čítame veľkonočnú sekvenciu *Obet' túto veľkonočnú* a na vnútornej časti sú vyobrazené sviatosti. Sviatosť zmierenia je v centre ako tá, ktorá dáva kľúče od kráľovstva. Na druhom oblúku je napísana antifona *Raduj sa nebies kráľovná* a vnútri je sedem predobrazov Panny Márie zo Starého zákona. Nechýba ani socha Panny Márie Utešiteľky, verná kópia pôvodnej sochy z don Boscových čias.

Rozvoj don Boscovho oratória na Valdoccu (1850-1888)

1. Historické jadro; 2. Kostol sv. Františka Saleskeho; 3. Bazilika Panny Marie Pomocnice 4. Centrum formacie; 5. Stredna skola sv. Dominika Savia; 6. Oratorium; 7. Marianske centrum; 8. Namestie Marie Pomocnice + diela FMA

Kostol sv. Františka Saleského

Bol postavený v rokoch 1851-1852, nakoľko kaplnka Pinardi už nestačila pre veľký počet chlapcov. Konsakrovaný bol 20. júna 1852. Medzi mnohými dobrodincami tohto diela don Bosco spomína:

Keď bol kostol hotový, bolo treba celé zariadenie. Na pomoc nám prišla dobročinnosť občanov. Komendátor Giuseppe Dupré dal vyzdobiť kaplnku svätého Alojza a kúpil mramorový oltár, ktorý je tam dodnes. Iný dobrodinca dal postaviť chór, kam sme umiestnili malý organ, ktorý mal spríjemňovať bohoslužby pre externých mladíkov. Pán Michele Scannagatti kúpil všetky potrebné svietniky. Markíz Fassati dal postaviť oltár Panny Márie, vyzdobil ho svietnikmi a neskoršie kúpil aj jej sochu. Don Cafasso dal zhotoviť kazateľnicu. O hlavný oltár sa postaral doktor Francesco Vallauri a doplnil ho jeho syn kňaz Pietro. A tak nový kostol mal v krátkom čase všetko, čo sa vyžadovalo pre bohoslužby súkromné i pre slávnosti.⁵⁰

⁵⁰ Spomienky Jána Bosca, 181

A to don Bosco ešte nespomína na mnohých ďalších, ktorí mu pomohli pri samotnej stavbe kostola. Viac ako 10 000 lír⁵¹ mu darovalo biskupstvo, kráľ Vittorio Emanuele daroval 1000 lír tak ako aj biskup s Bielly, viac ako 35 000 lír sa vyzbieralo vďaka osobným návštevám a listom, ktoré don Bosco rozposlal po zamožných rodinách a nakoniec 26 000 lír bol výťažok s lotérie, ktorá dopadla nad očakávanie dobre. V skromne vyzdobenom kostole nechýbal oltár Panny Márie ako aj oltár venovaný sv. Alojzovi.

Na zamyslenie:

Široké hnutie osôb

Jednoduché a skromné zariadenie kostola Sv. Františka Saleského, len z časti dokumentuje ťažkosti a námahy dona Bosca pri jeho stavbe. Sám opisuje toto obdobie a z jeho spomienok vyplýva poučenie i pre nás.

1. Prečo kostol? Ako píše don Bosco „lebo kaplnka Pinardi bola malá pre takýto veľký počet chlapcov“ Lakonické vyjadrenie svedčí o rastúcom počte chlapcov ako aj o živom náboženskom a liturgickom živote v oratóriu. Nový, veľký a priestraný kostol bol potrebný, aby chlapci mohli narastať v láske k Bohu. Don Bosco sa teda rozhodne stavať práve pre svojich chlapcov. Toto jeho konanie je pre neho charakteristické. Všetko, čo robí, robí pre svojich chlapcov. Ako to povedal don Rua v roku 1894 „ Neurobil krok, nepovedal slovo a nepodnikol nič, čo by nesmerovalo k záchrane mládeže.“
2. Ako staval kostol? Práce bolo veľa, tak ako aj ťažkostí a problémov. Najväčším problémom boli - peniaze. Náš svätec sa v tejto situácii neznechutil, ale hľadal všetky možné prostriedky ako si pomôcť. Vynaliezavosť a kreativita dokážu vyriešiť aj veľké ťažkosti. Don Bosco v ťažkej chvíli vymyslel lotériu - vec, ktorá je sama o sebe dosť riskantná.
3. Aby si zabezpečil ceny do lotérie, musel osloviť mnohých dobrodincov. Môžeme si predstaviť kňaza z vidieka, ktorý horko -ťažko rozpráva spisovne taliansky, ako ide do zamožných rodín a pýta prostriedky na nový kostol. Bola k tomu potrebná veľká odvaha a pokora, najmä keď si uvedomíme, že v tom období bolo moderné byť antiklerikálny. Výsledok bol však viac ako prekvapujúci. Bohaté rodiny - aj tie proticirkevne naladené boli dosť štedré. Kostol sa podarilo postaviť.
4. Veľkosť dona Bosca však nespočíva v schopnosti zabezpečiť stavbu. Oveľa viac nám imponuje jeho schopnosť zapojiť čo najviac ľudí do dobrého diela. Istotne jeho dobrodinci nemali ani čas ani chuť vyučovať katechizmus. Mohli však, svojím spôsobom pomôcť. Don Bosco ich vedel zapojiť - tak aby každý mohol prispieť k splneniu jediného cieľa. Spáse mladých.

Zhrnieme našu úvahu:

Možno niekedy aj naše aktivity vyznievajú ako úzky klub vyvolených, kde si na všetko stačíme sami. Ako veľmi sa nám zide široké srdce don Bosca, ktoré dokáže, pre dobro mladých zaangažovať naozaj široké hnutie osôb.

⁵¹ Pre porovnanie: jedna krava stála vtedy 17 lír

Kostol sv. Františka Saleského dnes

Kostol bol zrekonštruovaný v rokoch 1959 -60. V súčasnej podobe po pravej strane kostola sú umiestnené obrazy, ktoré znázorňujú primície don Ruu, ktoré sa uskutočnili v roku 1860. Ďalší obraz znázorňuje zámožnú rodinu Callori, ktorá viackrát finančne pomohla don Boscovi pri stavbe kostola. Stále na pravej strane kostola sa nachádza aj kaplnka zasvätená Panna Márii, ktorá zostala takmer neporušená od čias don Bosca. Zmenila sa iba socha. Po stranách oltára sú vyobrazené niektoré udalosti zo života Dominika Sávia. Jeho sen v ktorom vidí pápeža Pia IX ako ide k anglikánom a slávnostný sľub členov Združenia Nepoškvrnenej. Dominik Sávio sa veľakrát modlieval v tejto bočnej kaplnke a pamätným sa stal najmä jeho predsavzatie urobené pre sochou Panny Márie na sviatok Nepoškvrneného Počatia v roku 1854. Jeho životopisec opisuje túto udalosť takto.

Večer 8.decembra po večerných modlitbách Dominik išiel pred oltár Panny Márie, obnovil si predsavzatie z prvého sv. Prijímania a potom sa modlil týmito slovami: «Panna Mária, dávam ti svoje srdce. Daj, aby bolo vždy tvoje. Ježiš a Mária, navždy buďte mojimi priateľmi. A radšej nech zomriem, ako by ma malo postihnúť nešťastie a dopustil by som sa čo len jediného hriechu.⁵²

Blízko kaplnky Panny Márie bola umiestnená kazateľnica. Z nej zaznela slávna kázeň o svätosti, ktorá vzbudila v Dominikovi túžbu stať sa svätým. Don Bosco takto opisuje celú udalosť.

V ten deň don Bosco rozprával o svätosti. Tému si rozdelil do troch bodov. 1.Boh chce aby sme sa všetci stali svätými. 2. Je to ľahké. 3. Svätých čaká v nebi veľká odmena. Možno niektorí z chlapcov, čo sedeli pred ním v laviciach, ohýňali nos, lebo svätosť nudná a nestráviteľná. Ale Dominik Savio počúval pozorne. A ako don Bosco pokračoval, zdalo sa mu, že káže len pre neho samého. Dosiahnuť svätosť ako princ Alojz, ako veľký misionár František Xaverský, ako mučeníci. Dosiaľ sa mu to zdalo ťažké, plné prekážok, no teraz don Bosco hovorí že je to ľahké, dokonca veľmi ľahké Od tej chvíle Dominik začal snívať o svätosti.⁵³

Na hlavnom oltári sa zachoval bohostánok, ktorý posvätil don Bosco. Svätyňa je vyzdobená obrazmi, ktoré znázorňujú sv. Františka Saleského, sv. Jozefa Caffasa a udalosť zo života sv. Dominika Sávia. Za oltárom je priestor, ktorý bol kedysi vyhradený zboru. Tam Dominik Sávio zvykol vykonať si krátke poďakovanie po sv. omši. Jedného dňa, sa však táto jeho modlitba o čosi predĺžila. V jeho životopise sa to opisuje takto:

Sú dve hodiny popoludní, oratóriom letí divná zvesť: Dominik Sávio zmizol. Keď sa táto jóbova zvesť doniesla k don Boscovi, zarazilo ho to. No netrvalo dlho a bol si istý, že prišiel na dôvod Dominikovho záhadného zmiznutia. Usmial sa a pokojne povedal. «Netrápte sa, ja viem kde je...» Zbehol dole schodmi a cez sakristiu prešiel za oltár A tu uvidel stáť Dominika. Jednu ruku mal položenú na ambóne, druhú si držal na hrudi. Don Bosco sa k nemu potichu priblížil a oslovil ho. Dominik sa ani nepohol. Potom ho jemne chytil za rameno a

⁵² Dominik Sávio, 51

⁵³ Dominik Sávio, 63

zatriasol ním. Dominik sa pokojne obrátil a opýtal sa: «Už sa skončila svätá omča?»

«Dominik pozri...» povedal don Bosco a ukázal na hodiny, «sú dve popoludní.» Dominik sa očividne dostal do rozpakov, začervenal sa a prosil o odpustenie. «Teraz choď pekne na obed a keby sa ťa niekto pýtal, kde si bol, povedz, že si pre mňa niečo vybavoval.» ukončil don Bosco.⁵⁴

Po ľavej strane kostola nájdeme kaplnku sv. Alojza, ktorá sa prakticky vôbec nezmenila od čias don Bosca. Po stranách vidíme obraz troch svätých chlapcov z oratória – Dominika Sávia, Miška Magoneho a Francesca Besucca a obraz, na ktorom Francesco Soave ukazuje don Boscovi Pinardiho dom s kôlnou. Stále po ľavej strane kostola nájdeme dva obrazy. Na jednom z nich Panna Mária ukazuje don Boscovi budúci kostol sv. Františka Saleského a na druhom je znázornená kazateľská činnosť sv. Františka Saleského.

Na zamyslenie:

Mládežnícka svätosť

V kostole sv. Františka Saleského sa nedá nemyslieť na jednu zo základných vlastností chlapcov dona Bosca: na svätosť. Svätosť v don Boscovom oratóriu nebol iba vzdialený ideál. Nebol to ani vrchol čudáctva. Svätosť bola prežívaná v každodennom živote niektorých chlapcov. Niektorých, pretože boli aj takí čo boli vzdialený od tohto ideálu. Múry kostola nám pripomínajú viacerých svätých. Sv. František Saleský, Don Bosco, mama Margita, Dominik Sávio, Magone, Besucco. Sú svedkami toho, že niekedy sa oplatí počúvať kázeň. Pamätná bola kázeň don Bosca o svätosti. „Boh nás chce mať svätých a je ľahké stať sa svätým“. Z množstva chlapcov, niektorí možno spali, niektorí boli roztržití ... niektorí ale počúvali a vskutko aj začali uskutočňovať ideál svätosti. V don Boscovi našli vhodného - svätého-sprievodcu. Krásne je predsavzatie Dominka Sávia. „Mojimi priateľmi budú Ježiš a Mária.“ Don Bosco neváhal ponúknuť mladým veľké ideáli. Ideáli svätosti. My poznáme to najkrajšie ovocie, tých mladých čo sa im to naozaj podarilo. Nepoznáme však mnoho ďalších, úplne zabudnutých a bezvýznamných, čo ideáli svätosti uplatňovali v svojom živote. Mnohí v duchovnom povolání, mnohí vo svete ako laici.

V tomto kostole sa môžeme nadýchať saleziánskej svätosti. Svätosti, nie čudáctva. „Naša svätosť spočíva v tom, že sme stále veselí.“ vravieval Dominik. A pridával „a v plnení si povinností - náboženských, školských s priateľmi.“ Zdá sa to všetko jednoduché. Nuž, Augustín povedal. „Keď to toľkí iní dokázali, prečo nie ja?“

Zhrnieme našu úvahu:

V našom oratóriu, dýcha sa atmosféra svätosti? Je v ňom aspoň niekto, čo sa snaží o svätosť? Sme schopní ponúknuť mladým naozajstné, náročné ideáli, ktoré si vyžadujú aj náročné rozhodnutia?

Pinardiho dom

Po prekonaní ťažkej choroby a po návrate z Becchi 3. novembra 1846 sa don Bosco nast'ahuje spolu s mamou Margitou do štyroch izieb Pinardiho domu. Začiatkom decembra

⁵⁴ Dominik Sávio, 119

1846 don Bosco prenájme celý Pianrdiho dom aj s pozemkom okolo domu. Napokon 19. februára 1851 don Bosco kúpi Pinardiho dom za 28.500 lír. Pri všetkých týchto výdavkoch don Boscovi v rozhodujúcej miere pomohli jeho priatelia. Teológ Borel, don Caffasso, a ďalší. Okrem izieb Oratórium „vlastnilo“ záhradku (pomenovaná po mame Margite), a nepravidelný dvor, ktorý slúžil, ako miesto rekreácie. Don Bosco začal organizovať život v oratóriu a napísal prvé pravidla oratória:

„Na Valdoccu sme mali konečne trvalé a zákonité sídlo. Dal som sa s celou dobrou vôľou uskutočňovať iniciatívy, ktoré mali tvoriť v našom Oratóriu jednotu ducha, činnosti a správy.

Ako prvú vec som spísal Pravidlá. Vyrožil som v nich jednoducho veci, ktoré sa v Oratóriu robili, i spôsob, ako sa mali robiť. Dali sme ich vytlačiť a hocikto si ich mohol prečítať Tieto malé Pravidlá urobili skutočne veľkú službu. Každý vedel, čo má robiť. Každému som ponechal zodpovednosť za svoj úrad. Z Pravidiel každý dobre vedel, aká zodpovednosť mu bola zverená. Mnoho biskupov a farárov ma o ne požiadalo a usilovali sa zaviesť oratória do svojich diecéz a krajov.⁵⁵

Don Bosco pri písaní týchto pravidiel sa nechal inšpirovať pravidlami katolíckych združení, ktoré už pracovali medzi mládežou. Avšak prispôbil si ich pre potreby oratória na Valdoccu. Pozostávali z troch častí. Prvá hovorila o ciele oratória, druhá sa týkala duchovných aktivít, tretia časť bola venovaná školským aktivitám. Toto rozdelenie napovedá aj o živote a aktivitách oratória. Duchovné aktivity pozostávali najmä z mesačného cvičenia dobrej smrti, zo slávenia cirkevných sviatkov, počas ktorých nechýbal bohatší olovrat, nové hry, lotéria a pod. Okrem náboženského aspektu už v prvých mesiacoch oratória don Bosco organizoval tzv. nedeľné a večerné školy, pre ktoré sám don Bosco napísal prvé učebnice. Medzi zaujímavosti patrí aj škola spevu. Neprešlo však veľa času a do don Boscovho oratória, začali prichádzať chlapci, ktorým nestačila iba jednoduchá nedeľa prežiť v radosť a modlitbe. V Turíne bolo mnoho takých chlapcov, ktorí nemali rodičov, bývali v pivniciach, boli vykorisťovaní zamestnávateľmi a mnohí z nich čoskoro skončili vo väzení. Práve títo opustení chlapci začali žiadať bývanie v oratóriu. Začiatky boli neúspešné, avšak pomaly sa nazberala skupinka chlapcov, ktorí vytvorili prvú „komunitu“ v oratóriu. Ich počet narastal, a boli medzi nimi tak remeselníci ako aj študenti.⁵⁶ Oratórium sa stalo domovom pre chlapcov z ulice. Svedectvo o živote v oratóriu nám podáva jeden z prvých obyvateľov oratória Giovanni Cagliari, neskorší saleziánsky biskup a kardinál, ktorí prišiel na Valdoko ako 13 –násťročný chlapec v roku 1851. Píše takto:

Keď sme prišli do Turína, bol už večer a obidvaja sme boli unavení. Don Bosco ma predstavil svojej matke:

«Mama, priviedol som ti z Castelnuova jedného chlapca.»

« Iné nevieš, len vodiť chlapcov a ja aby som si lámala hlavu, kam ich uložiť. »

«Tento chlapec je taký malý, že mu na prespanie bude stačiť chlebový košík. Zavesím ho na trám ako klietku s kanárikom. »

Mama Margita sa pustila do smiechu a hľadala pre mňa miesto. Všetky kúty boli obsadené. Ustlala mi na zemi pri posteli jedného môjho kamaráta. Až ráno som si všimol aké to tu všetko bolo jednoduché. Spálne na prízemí boli uzučké a vydláždené kamením. V kuchyni bolo dakoľo cínových misiek s lyžičkami. Nože, vidličky a obrusy sa objavili na stole až po niekoľkých rokoch. Jedávalo sa v kôlni. Pri obede nás obsluhoval don Bosco. Pomáhal nám udržiavať si poriadok v spálni. Opravoval a čistil nám roztrhané čaty a robieval tie najnižšie práce.

Žili sme spoločne a o všetko sme sa delili. Nebol to ústav ale rodina, kde sa o nás staral otec, ktorý nás mal rád a myslel len na naše duchovné a hmotné dobro.⁵⁷

⁵⁵ Spomienky Jána Bosca, 148

⁵⁶ Počet stabilných obyvateľov oratória mal takúto tendenciu: 1847: 2, 1848:1, 1849: 2, 1850: 4, 1851: 3, 1852: 8, 1853: 15, 1854: 39, 1855: 83

⁵⁷ Bosco T., Don Bosco, Saleziánske katechetické stredisko, Bratislava, 1991, 205 - 206

V roku 1852 don Bosco začal rozširovať svoj dom. Práce neišli tak rýchlo ako si predstavoval a skončili sa až v lete roku 1853. To umožnilo prijať do domu mnoho ďalších chlapcov ako aj začať nové aktivity. Jednalo sa najmä o remeselnícke dielne (krajčíri, obuvníci, tlačiar) V roku 1856 don Bosco začína opäť stavať a napriek ekonomickým ťažkostiam sa mu podarí pomerne rýchlo ukončiť stavbu. Valdocco tak dostalo podobu, ktorá je zachovaná viac menej až dodnes. Pravda ešte za života don Bosco boli vykonané viaceré úpravy (1862,1876) V týchto priestoroch don Bosco našiel miesto pre remeselnícke dielne (prevažne na prízemí) priestory pre vyučovanie, študovňu (na prvom poschodí), spoločné spálne ako aj pracovnu a niektoré izbičky obývané mamou Margitou, Don Boscom ako aj izby pre hostí.(druhé poschodie) Don Bosco využil aj podkrovia kam umiestnil spálne remeselníkov.

Na zamyslenie:

Sympatická jednoduchosť

Náš pohľad teraz upriamíme na dom dona Bosca, ktorý v rokoch 1846 -1856 prešiel viacerými zmenami.V prvom rade don Bosco začal prijímať chlapcov do svojho domu. Tých, čo nemali kde spať, nemali čo jesť, nemali kam ísť. Don Bosco nezavrel dvere ani srdce pred biedou chlapcov. Naopak jeho otvorené srdce sa prejavilo aj v otvorenosti domu. Prijat' niekoho do svojho domu vôbec nie je jednoduchá vec. Človek sa musí naučiť spolunažívať, je potrebná veľká trpezlivosť, musí zahodiť všetky masky, ktoré niekedy môžeš používať v styku s verejnosťou. Mať niekoho vo vlastnom dome znamená zdieľať s ním život v dobrom aj v zlom. A to niekedy vonkoncom nie je pohodlné. Don Bosco napriek všetkým týmto nepríjemnostiam prijíma každý rok viac a viac chlapcov. Mama Margita sa tak stane mamou pre všetkých. Pribudlo je starosti, chlapci bývajú hladní, potrebujú oprat', niekto je chorý... Starostlivosť mamy Margity im naplno vynahradí vlastnú mamu. Rozprávanie don Cagliera nám približuje nie len materiálne podmienky, ale aj radostnú jednoduchosť, chudobu, ale nie biedu, otvorené vzťahy a spokojnosť s akou si nažívali obyvatelia oratória. Opisuje nám dona Bosca medzi chlapcami, ako toho ktorý slúži a stará sa. „Milujúci otec“ - takto definuje Cagliero. Don Bosca. „Nie ústav, ale rodina“ - takto definuje oratórium.

Zhrnieme našu úvahu:

Pozerajúc na naše saleziánske dielo... Ako je vnímané zo strany tých, ktorí k nám chodia? Akú vzťahy v ňom vládnu? Neudusili náhodou naše technické vymoženosti, atmosféru jednoduchej radosti. Aký je prístup animátorov. Sú to tí čo slúžia alebo skôr tí, čo rozkazujú. Don Boscove oratórium nám aj v tomto - alebo najmä v tomto - má byť neustálym vzorom a príkladom s ktorým sa máme porovnávať.

Izbičky dona Bosca dnes

Až do roku 1929 všetky priestory boli využívané „pracovne“ predstavenými saleziánskej spoločnosti. V roku don Boscovho blahorečenia bolo urobené malé múzeum, v ktorom sa dali nájsť mnohé veci, ktoré používal sám don Bosco. Múzeum prešlo rekonštrukciou v roku 1970 a v roku 2000. V takejto podobe sa prezentuje verejnosti aj dnes.

Prvá izba don Bosca

V tejto izbe don Bosco býval v rokoch 1853 -1861. V rohu môžeme vidieť časť

pôvodnej dlážky. Za zmienku stoja aj niektoré významné písomnosti, ktoré dosvedčujú udalosti, ktoré sa odohrali v tejto izbe.

Prvým je stránka zo zápisníka Michala Ruu. Opisuje stretnutie, ktoré sa tu odohralo v januári roku 1854. Don Rua opisuje ponuku, ktorú don Bosca dal niektorým chlapcom vo veku 16 -18 rokov. Mali sa „cvičiť s božou pomocou v láske k blížnemu.“ Mala to byť skúška po ktorej mal nasledovať sľub. Išlo o zárodok budúcej kongregácie.

Druhým dôležitým dokumentom je zápisnica so zakladajúceho stretnutia saleziánskej spoločnosti. Stalo sa tak 18 decembra 1859. Bližšie súvislosti tejto udalosti nám opisuje Teresio Bosco:

Don Bosco sa domieval, že nadišiel čas otvorene hovoriť o rehoľnej Kongregácii. „Saleziánom“ – bolo ich devätnásť – povedal 9. decembra 1859 vcelku toto:

«Už dávno sa zaoberám myšlienkou založiť kongregáciu. Myslím, že čas už dozrel. Svätý Otec Pius IX ma povzbudil a pochválil môj zámer. V skutočnosti kongregácia nevzniká dnes. Už jestvuje v pravidlách oratória, ktoré ste vždy zachovávali. Teraz treba urobiť ďalší krok a formálne prijať kongregáciu a jej pravidlá. Členom sa môže stať iba ten, kto sa po vážnom uvážení rozhodne a vo vhodnom čase sa zaviazne sľubom chudoby, čistoty a poslušnosti... Dávam Vám týždeň na rozmyslenie....

Túžba ostať s don Boscom prevládla. Cagliariero vyslovil vetu, ktorá sa stala historickou: „Mních, nemních zostanem s don Boscom.“ Na schôdzke o týždeň 18. decembra chýbali iba dvaja.⁵⁸

Na zamyslenie:

Rozhodnutie

Viac ako storočné zápisky zo stretnutí, ktoré don Bosco mal so svojimi chlapcami, dosvedčujú odvahu don Bosca, s ktorou ponúkal svojim malým spolupracovníkom záväzky a úlohy na celý život. Je to o to viac prekvapujúce, keď si uvedomíme, že sa jednalo o chlapcov vo veku 16 až 20 rokov. Práve s tými Don Bosco chce založiť rehoľnú spoločnosť. Skutočnosť, že po desiatich rokoch svojho výchovného pôsobenia Don Bosco má s kým a pre koho zakladať kongregáciu svedčí o úspešnosti jeho výchovného systému. Dosvedčuje aj to, že Svätý Duch naozaj pôsobil na Valdoku a don Boscovi chlapci sa ním dali inšpirovať. Ako hovoria kroniky, mladíci z oratória boli ochotní nasledovať dona Bosca, jeho štýl života a jeho poslanie. Pravda nie bez ťažkostí, ako o tom svedčí Cagliariero a jeho váhanie. Ale nakoniec aj v ňom zvíťazí jasné rozhodnutie „Zostanem s don Boscom“ A prečo? Pre spásu mládeže, ktorá je tak ohrozená. A akým spôsobom? Cvičením sa v skutkoch lásky. To sú základné elementy kongregácie dona Bosca. Vznik tejto kongregácie nám svedčí ešte aj o ďalšej dôležitej veci. Don Bosco privádzal svojich chlapcov k jasným a záväzným rozhodnutiam. Takto ich reálne pripravoval na život. Jeho oratórium nebolo miestom ľahkovážnej zábavy, ktorá nijako neovplyvňuje životné rozhodnutia. Naopak, don Boscovi chlapci sa dokázali otvorene konfrontovať so životom. Napriek ich mladému veku, vedeli urobiť závažné rozhodnutia a neutekali pred zodpovednosťou. Neutekali pred zodpovednosťou najmä v dôležitej otázke povolania. Don Bosco sa tu prejavuje ako dobrý nástroj v rukách Svätého Ducha, cez ktorého Pán povoláva

⁵⁸ Don Bosco, 243

mladých do osobitného povolania. Chlapci toto povolanie cítili a don Bosco im ho pomáhal objaviť a spoznať.

Zhrnieme našu úvahu:

Mladí, ktorí chodia k nám sa dokážu v živote pre niečo rozhodnúť, alebo sa boja zodpovednosti? Naše oratórium im v tom pomáha, alebo sa uspokojíme pohodlnou povrchnosťou. Je téma povolania tabu v našich mladých, alebo nájdú v saleziánovi osobu ktorá im pomôže správne interpretovať Božie volanie?

Druhá izba don Bosca

Táto izba slúžila v posledných rokoch ako osobná kaplnka dona Bosca, v ktorej denne slávil sv. omšu. Pripomína nám to oltár ako aj liturgické predmety, ktoré don Bosco používal. Všetky tieto veci svedčia o hodnote eucharistie v don Boscovom živote a v jeho výchovnom systéme.

Balkón

Táto časť domu bola postavená v roku 1876, kedy don Bosco túžil byť čo najbližšie medzi chlapcami aj napriek jeho povinnostiam či chorobe. Zvykol sa prechádzať po balkóne z ktorého videl na dvor plný chlapcov, na školu, remeselné dielne a na Baziliku Panny Márie Pomocnice. Dnes v prvej časti môžeme vidieť osobné veci don Bosca (palica, plášť, revedrenda...) Za sklom vidíme masívny stôl, ktorý slúžil pri rôznych stretnutiach ako aj kreslo, v ktorom bolo uložené telo don Bosca po jeho smrti a vystavené verejnosti.

Izba v ktorej zomrel don Bosco

Don Bosco sa sem presťahoval na konci roku 1887, keď sa už pre chorobu nemohol pohybovať. V tejto izbe prijímal návštevníkov, dával im posledné odkazy, v modlitbe a tichosti prežíval svoju agóniu až do 31. januára 1888, kedy v skorých ranných hodinách odovzdal svoju dušu Pánovi. V jeho životopise sa to opisuje takto:

31. januára o druhej po polnoci veci dostali prudký spád. Don Rua si vzal štólu a začal sa modliť modlitby za umierajúcich. Rýchlo zvolali ostatných predstavených Kongregácie. Keď prišiel Cagliari, don Rua mu odovzdal štólu, sklonil sa nad don Bosca a povedal mu:

«Don Bosco, sme tu, vaši synovia. Prosíme vás, aby ste nám odpustili všetko, čím sme vám spôsobili dajaké utrpenie. Na znak odpustenia a otcovskej dobroty, ešte raz nás požehnajte. Povediem vám ruku a prednesiem formulu požehnania.»

Zdvihol don Boscovu bezvládnú ruku a požehnal ňou všetkých prítomných i neprítomných saleziánov. Izbou sa nieslo chrčanie umierajúceho. Dych sa mu krátil, bol stále nepravidelnejší a slabol. O pol piatej sa mu zastavilo srdce. Don Bosco bol mŕtvý.⁵⁹

Zariadenie izby zostalo neporušené: posteľ so schodíkmi, kreslo, stoličky, zvonec, džbán, nočný stolík, pracovný stôl.

Izba dona Bosca v rokoch 1861-1887

Táto izba je nemým svedkom don Boscovej neúnavnej aktivity. Je svedkom veľkých plánov, radostných aj bolestných momentov, v nej don Bosco prijímal vážených hostí i najposlednejších chlapcov. Stala sa miestom stretnutí prvých

⁵⁹ Don Bosco, 390

saleziánov, miestom každodennej námahy. V tejto izbe don Bosco denne prijímal návštevy a organizoval rôzne stretnutia. Po večeroch sa venoval čítaniu a najmä nekonečnej korešpondencii. Na jeho stole vznikali stanovy saleziánskej kongregácie ako aj sestier Márie Pomocnice a saleziánov- spolupracovníkov.

Po smrti don Bosca izbu obýval don Rua. Spával na nepohodlnej posteli a priniesol aj niektoré nové časti nábytku. V súčasnosti môžeme vidieť mnohé veci používané donom Boscom: písací stôl, kalamár, pero, skriňa na uloženie listov a iných dokumentov. Nechýba ani kľáčadlo na ktorom sa don Bosco zvykol modlievať každé ráno, skôr ako slávil sv. omšu. Veľký glóbus dosvedčuje, že sny a plány don Bosca sa neobmedzovali iba na Taliansko ale na celý svet. V presklennej skrini sa nachádzajú mnohé drobnosti zo života dona Bosca. Fľaša s vodou, ktorú mal pri sebe v čase agónie, šálky, poháre, fotografie a niektoré knihy. Zaujímavé sú aj klince, pochádzajúce z pôvodného Pinardiho domu, kladivo, lebka, ktorá sa používala najmä počas cvičenia dobrej smrti, a lieskové orechy, ktoré don Bosco zázračne rozmnožil v januári 1886.

Múzeum

V ďalších priestoroch don Boscových izbičiek je umiestnené múzeum, ktoré ma za cieľ dokumentovať všestranné aktivity nášho svätca. Začína sa prezentáciou všetkých don Boscových fotografií. Môžeme potom obdivovať kolosálnu spisovateľskú činnosť. Všetky knihy dona Bosca boli zozbierané. Podobne dôležitá je aj jeho staviteľská aktivita, predstavená v nasledujúcej časti. V štvrtej časti sa nachádzajú veci, ktoré úzko súvisia s jeho výchovnou-pastoračnou aktivitou. Pôvodná socha Panny Márie Utešiteľky z Pinardiho kaplnky, obraz sv. Františka Saleského, kazateľnica z kostola sv. Františka Saleského, spovednica, katedra, z korej sa rozprávalo večerné slovo, a osobný oltár dona Bosca. Všetky tieto veci ním poukazujú na centralitu výchovy a evanjelizácie v don Boscovom diele. Sú svedkami mnohých mistyckých udalostí ale ešte viac sú svedkami každodenného rastu vo svätosti jednoduchých piemotských chlapcov, ktorý mali to šťastie, že stretli svätého kňaza, ktorý z nich svojráznym spôsobom vychoval svätcov. V priestoroch múzea sa nachádza aj kaplnka ozdobená obrazmi niektorých významných osobností pre saleziánsku kongregáciu.

Na zamyslenie:

Dom, ktorý prijíma

Balkón, na ktorom sa Don Bosco rád a často prechádzal nám pomôže pochopiť dôležitý aspekt saleziánskej charizmy. Z tohto balkónu ešte aj dnes máme ako na dlani najstaršie jadro don Boscovho oratória. Kostol sv. Františka Saleského, priestory na ubytovanie chlapcov, škola a remeselnícke dielne, dvor kde sa hrali do sýtosti. Toto všetko je prítomné na pomerne úzkom priestore. V týchto podmienkach don Bosco prežíval úplne svojráznu výchovnú a duchovnú skúsenosť, ktorú nazývame preventívny systém. Na tomto dvore sa zrodil zárodok jeho diela, zrealizovalo sa jeho poslanie, sen z mladosti sa stal skutočnosťou. Jednotlivé priestory (kostol, škola, dom, dvor) vôbec nie sú náhodným pozadím niečoho nadprirodzeného. Práve tieto prozaické priestory tak silno poznačili saleziánsku charizmu, že dnes každé jedno saleziánske dielo by malo v sebe obsahovať tieto štyri charakteristiky. Ešte viac ako 60 rokov po smrti don Bosca saleziáni kopírovali architektonickú štruktúru Valdoka, aby tak udržali aj ducha dona Bosca a atmosféru prvého oratória. Dnes už nikto nekopíruje architektúru

Valdocca, o to viac by sme sa mali snažiť zachovať si Ducha, ktorý v tejto štruktúre pôsobil. A tak aj naše prostredie by malo byť **domom**, ktorý prijíma, ktorý je otvorený, kde sa každý cíti dobre a je prijatý. Naše prostredie by malo byť **školou**, čo pripravuje do života, ktorá nás neodeľuje od spoločnosti ale nás do nej včleňuje, ktorá nám pomôže spoznať a zúročiť naše talenty, ktorá nám umožní prežiť plnohodnotný život. Naše prostredie by malo byť aj **kostolom**, ktorý evanjelizuje, v ktorom si uvedomíme prítomnosť Boha v našom živote. Môžeme sa tak stretnúť s tým, ktorý nám daroval, život, vieru, povolanie. V Bohu nájdeme najhlbší zmysel toho čo robíme a čím sme. Naše dielo je aj **dvorom**, kde sa stretávame a prežívame čas spoločne, kde nikto nie je unudený ani smutný, naopak, každému zletí čas v radosť a veselosti.

Zhrnieme našu úvahu:

Skúsenosť dona Bosca je pre nás vzorom a príkladom. Napodobňujeme ho aby sa aj naše poslanie mohlo naplno rozvinúť a aby aj náš sen sa stal skutočnosťou. Od kvality nášho života závisí aj úspech našej výchovy a podarený život mnohých mladých pre ktorých sa saleziánske prostredie stalo dobrou prípravou do budúcnosti.

Bazilika Panny Márie Pomocnice

S myšlienkou postaviť veľký chrám ku cti Panny Márie Pomocnice prišiel don Bosco v jeden decembrový večer 1862. Pravda, ako sám spomína už v roku 1842 sníval sen v ktorom videl veľký kostol na mieste mučeníctva troch svätých patrónov Turína. Ale až 60. rokoch nastali priaznivé podmienky na stavbu Baziliky. Aké mal don Bosco dôvody na túto neľahkú úlohu. Môžeme ich nájsť hneď niekoľko. V prvom rade Cirkv v Taliansku prežívala neľahké obdobie a cítila sa byť ohozená z viacerých strán. V týchto časoch veľký rozruch spôsobil zázrak v Spolete, kde začal slziť obraz Panny Márie. Zakrátko sa rozšírila úcta k Panne Márii vzývanej ako Pomocnica. Don Bosco hlboko cítil s cirkvou a tieto udalosti mu boli dobre známe. Videl v nich znak toho že Panna Mária ochraňuje a pomáha cirkvi. V listoch dobrodincom z Turína don Bosco udáva aj druhý motív stavby kostola. Mesto sa prudko rozvíjalo a v zóne Valdocca, kde bývalo viac ako 20 000 ľudí nebol ani jeden kostol.. Tretím dôvodom bola situácia v jeho diele. Po tom čo opravil dom, veľmi sa rozšíril počet chlapcov a začala vznikať aj saleziánska Spoločnosť. Pre túto komunitu kostol sv. Františka Saleského bol primálny. Titul Pomocnica dobre vyjadroval don Boscovú výchovnú starostlivosť. Mária pomáha chlapcom v raste ku svätosti, pomáha saleziánom v ich výchovnom pôsobení a pomáha celej Cirkvi, ktorá sa musí brániť útokom zlého. Projekt bol zverený ing. Antonovi Spezia. Práce boli zverené Karlovi Buzzettimu. Základný kameň bol položený 27. apríla 1865. Stavbu chrámu skomplikovala ekonomická kríza Talianskeho štátu ako aj presťahovanie hlavného mesta z Turína do Florencie. Odišlo tak veľa dobrodincom dona Bosca. Napriek tomu, však chrám bol konsekrovaný 9. júna 1868 biskupom mons. Riccardim. Neskôr bazilika prešla rozsiahlymi úpravami. Prvú uskutočnil samotný don Bosco v rokoch 1869-1870; druhá rekonštrukcia prebehla v rokoch 1889-1891 na návrh don Ruu; tretia v rokoch 1935-1938 na návrh don Ricaldoneho.

Bazilika Panny Márie Pomocnice dnes

Vonkajšia fasáda

Z vonku bazilika je vyzdobená viacerými významnými sochami. Na kupole socha Panny Márie Pomocnice, na vežiach anjeli Gabriel a Michal, Nechýbaju ani traja mučeníci – Solor, Avventur a Ottavius. Dve sochy nad hodinami predstavujú sv. Massima – prvého turínskeho biskupa a sv. Františka Saleského. Pod nimi sa nachádzajú sochy Alojza Gonzagu a sv. Jozefa.

Všetko to doplňujú motívy súvisiace s úctou k Panne Márii Pomocnici – bitka pri Lepante, pápeži Pius V a Pius VII.

Vnútoraná fasáda

Hlavným motívom vnútornej fasády sú dva sny dona Bosca. Na ľavej strane je freska, ktorá znázorňuje sen o dvoch stĺpoch (úcta k Eucharistii a mariánská úcta).

Kaplnka sv. Márie Dominiky Mazzarelovej

Táto kaplnka pôvodne bola zasvätená sv. Anne. Ale už don Rua ju vyzdobil obrazom sv. Turínskych mučeníkov, nakoľko práve toto je miesto ich mučeníctva (podľa sna dona Bosca) Teraz v kaplnke sú uložené telesné pozostatky sv. Márie Dominiky Mazzarelovej, spoluzakladateľky Dcéry Márie Pomocnice. Prenieli ich tu v roku 1938, pri príležitosti jej blahorečenia. Na bočných stenách je vyobrazená jej návšteva u sv. Otca Pia IX a na druhej strane voľba Márie Dominiky za predstavenú novej Kongregácie. V blízkosti kaplnky sa nachádza aj socha sv. Agnesy patrónky Inštitútu FMA.

Kaplnka sv. Jána Bosca

Pôvodne sa tu nachádzala kaplnka sv. Petra. V roku 1929 pri príležitosti blahorečenia dona Bosca tu bola prenesená urna s telesnými pozostatkami dona Bosca. Odvtedy bola otvorená a upravená iba raz – v roku 2005. Dve sochy v blízkosti urny predstavujú Vieru – s kalichom a hostiou a Lásku s horiacim srdcom. Na bočných stenách kaplnky sú umiestnené sochy sv. Jána Krstiteľa de La Salle a sv. Filipa Neriho. Obidvaja svätci inšpirovali dona Bosca pri jeho výchovnom pôsobení. V oknách môžeme vidieť mozaiky zobrazujúce udalosti zo života dona Bosca. Na jednej strane je zobrazené stretnutie s Bartolomejom Garellim v kostole sv. Františka z Assisi, na druhom okne je príchod na Valdoko spolu s mamou Margitou.

Smerom k hlavnému oltáru je dobre viditeľná kazateľnica, miesto z ktorého don Bosco rád a často kázal hlavne pri slávnostných príležitostiach.

Hlavná kupola

Na hlavnej kupole sa nám predstavujú motívy typické pre saleziánsku charizmu a úctu k Panne Márii Pomocnici. Mária na tróne obklopená anjeli, archanjeli, a svätými, don Bosco medzi svojimi saleziánmi, misie v Patagónii, bitka pri Lepante a pri Viedni, kde sa silným spôsobom prejavil príhovor Panny Márie. Kupola bola dokončená v roku 1891.

Hlavný oltár

Počas rekonštrukcie baziliky v roku 1935 bol premiestnený pôvodný oltár na terajšie miesto a trochu pozmenený. Základný motív – obraz Panny Márie Pomocnice – zostal v centre pozornosti. Po jeho stranách sa nachádza 15 sôch. Okrem iných: sv. Štefan Uhorský, don Bosco, Bernard z Clairveux, Maria Dominika Mazzarello a pod. Pri vstupe do presbytéria sa nachádzajú sochy sv. Joachima a Anny, rodičov Panny Márie. Samotný obraz Panny Márie Pomocnice bol zhotovený v rokoch 1865 -1868. Iba z časti naplnil prvotnú don Boscovu myšlienku. Hlavným motívom je Panna Mária čo kráľuje nad oblakmi, držiaca v náručí dieťa, pod ňou apoštoli a evanjelisti, niektorí majú v rukách symbol ich mučeníctva. V spodnej časti obrazu je Bazilika Panny Márie ako aj mesto Turín.

Oltár sv. Jozefa

Na pravej strane baziliky nájdeme oltár sv. Jozefa. Zostal zachovaný tak, ako bol za čias dona Bosca. Na obraze sv. Jozef drží dieťa a nechá padať ruže na oratórium, - znak čistoty. Úcta k sv. Jozefovi bola za čias don Bosca veľmi rozšírená, najmä medzi mladými zo sveta práce.

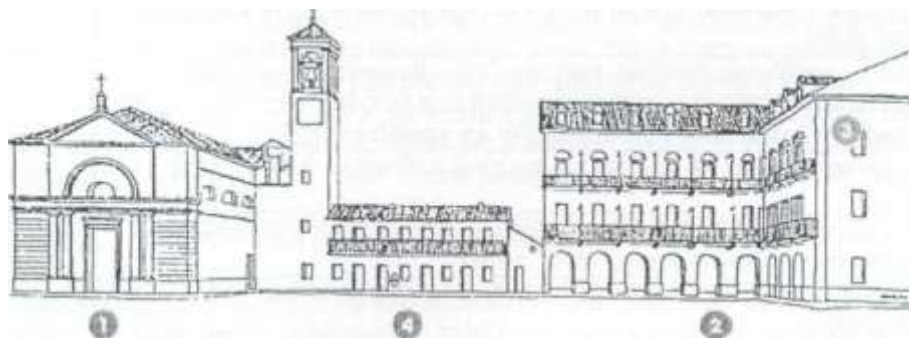
Oltár sv. Dominika Sávia

Na tomto mieste bol pôvodný oltár zasvätený Najsv. Srdcu Ježiša, neskôr oltár sv. Františka Saleského. V roku 1954 po svätorečení Dominika Sávia, bol oltár zasvätený práve tomuto svätému chovancovi oratória. Na tomto mieste sú položené aj telesné pozostatky Dominika. Po bočných stenách sú vyobrazené niektoré epizódy zo života sv. Františka Saleského.

Priestory pod Bazilikou

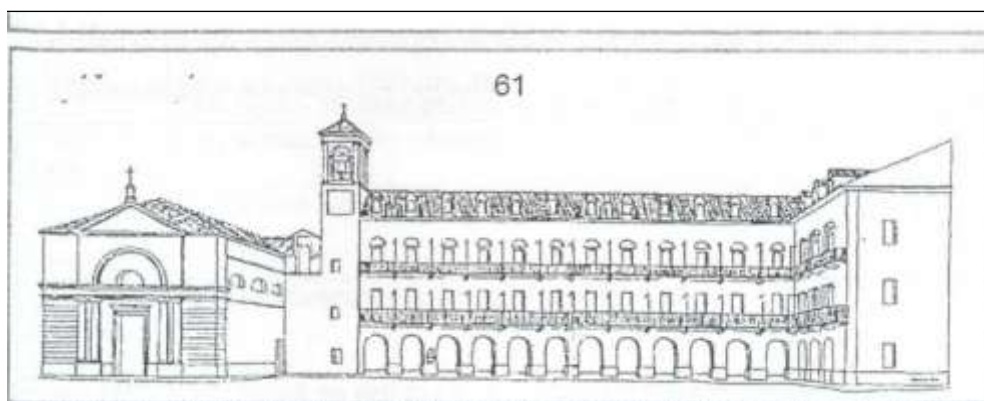
V podzemí Baziliky sa nachádza kaplnka relikvií. Pri bočných oltároch sa nachádzajú telesné pozostatky niektorých svätých a blahoslavených saleziánskej rodiny. Najmä bl. Don Rua a don Rinaldi nástupcovia don Bosca vo vedení saleziánskej Kongregácie ako aj jeho odchovanci. Nechýba ani oltár mučeníkov z niektorými relikviami sv. Versigliu a Caravarria - saleziánskych mučeníkov.

Náčrt oratória v roku 1853

1. Kostol sv. Františka Saleského (1852);
2. Dom don Bosca (1853);
3. Izba don Bosca od 1853-1861;
4. Pinardiho dom

Náčrt oratória od roku 1856 do 1861

Pán nám dal Dona Bosca za otca a učiteľa.

Študujeme ho, nasledujeme ho a obdivujeme v ňom žiarivý súlad prírody a milosti. Ako človek hlboko ľudský, bohato obdarený čnosťami svojho ľudu, mal zmysel pre pozemské skutočnosti. Ako človek hlboko boží, plný darov Svätého Ducha, žil tak "akoby videl neviditeľného"

Tieto dve stránky splynuli do pevného jednotného životného projektu slúžiť mladým. Uskutočňoval ho s húževnatou vytrvalosťou i napriek prekážkam a námahám, s citlivým a veľkodušným srdcom. "Neurobil krok, nepovedal slovo a nepodnikol nič, čo by nesmerovalo k záchrane mládeže... V skutočnosti mu okrem duši nič neležalo na srdci."